

Maria Repo 150145

”No äiti, semmonen joka tekköo ruokoo...kasvattaa lapsia ja siivovvaa ja pessöö pyykkiä, käypi töissä ja sellasta vaan”.

- Äitien käsityksiä äitiydestä, kasvatuksesta ja kasvatustavoista.

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO
Filosofinen tiedekunta
Kasvatustieteen pro gradu – tutkielma
Kevät 2011

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

Tiedekunta:Filosofinen tiedekunta		Osasto: Kasvatustieteiden ja psykologianosasto	
Tekijät: Maria Repo			
<p>Työn nimi: ”No äiti, semmonen joka tekköö ruokoo...kasvattaa lapsia ja siivovvaa ja pessöö pyykkiä, käypi töissä ja sellasta vaan”.</p> <p>- Äitien käsityksiä äitiydestä, kasvatuksesta ja kasvatustavoista.</p>			
Pääaine:	Työn laji:	Päivämäärä:	Sivumäärä :
Kasvatustiede	Pro gradu -tutkielma ☒ Sivuinnettututkielma Kandidaatin tutkielma Aineopintojen tutkielma	23.5.2011	78
<p>Tiivistelmä</p> <p>”Kasvatuksen mahdollisuudet alkavat sylissä ja ne menetetään sylin puutteessa”, kirjoittaa Kinnunen (2003) kirjassaan Anna mun olla lapsi. Tämä lausahdus sopii hyvin aineistosta tärkeäksi nousseeseen asiaan, joka on äidin läsnä oleminen lapsen elämässä. Tutkimukseni on fenomenografinen tutkimus ja se syventyy tarkemmin äitien käsityksiin kasvatuksesta, äitiydestä sekä kasvattamistavoista. Tämän tutkimuksen lähtökohtana on henkilökohtainen kiinnostus äitiydestä ja erilaisista tavoista toimia lasten kanssa arkipäivänä. Mielenkiinto aiheeseen on lähtenyt omista kokemuksista niin lapsena kuin myöhemmin äitinä. Tutkimukseni päätehtävä oli selvittää laadullisin menetelmin äitien käsityksiä ja kokemuksia äitiydestä, kasvatuksesta ja kasvattamistavoista. Aineiston keräsin teemahaastattelulla (N=6) kesällä 2007. Laadullisista menetelmistä valitsin fenomenografian, joka sopii hyvin ihmisten käsitysten tutkimiseen.</p> <p>Aineiston analysoin kategorisoimalla vastauksia haastattelun teemojen alle. Pääkategorioiden alle tuli tarkempia kuvauskategorioita. Lopuksi muodostin aineistosta neljä äitikuvasta. Haastattelun tuloksissa äitiyden määrittäjäksi nousi kaksi tekijää. Äitiyttä pidettiin tärkeänä roolina ja elämän sisältönä sekä konkreettisen tekemisen antajana. Äidin vastuullista tehtävää kuvataan kahdeksalla käsitteellä, jotka ovat: kasvattaminen, arjen huolenpito, läsnäolo, rajojen ylläpito, turvallisuuden luominen, touhuamista lasten kanssa, lasten tarpeiden huomioiminen sekä arjen rytmittäminen. Tulosten mukaan kasvatuksella pyritään saamaan lapsista yhteiskuntakelpoisia, opettaa käytännön taitoja, käytöstapoja sekä sosiaalisia taitoja. Äitien käyttämät kasvatustavat jakautuivat tutkimukseni tuloksissa yhdeksään eri kategoriaan, jotka ovat: ohjaaminen, palautteen antaminen, eristäminen, fyysinen rangaistus, etuuden poistaminen, lahjonta, kantapään kautta, arkiset askareet ja rajojen ylläpitäminen. Lopuksi tyypittelyn tuloksena sain aineistostani koostettua neljä mahdollista äitiyystyyppiä, jotka ovat: ohjaava turvallinen äiti, arjen rytmittäminen ja läsnä oleva äiti, ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti sekä rajoja ja rangaistuksia korostava äiti.</p> <p>Omassa kasvatustyylejä havainnollistavassa mallissa kasvatustavat eivät ole hierarkkisessa järjestyksessä, vaan näistä yhdeksästä eri tavasta koostuu erilaiset kasvattamistilanteissa käytetyt tavat. Jokainen äiti valitsee oman tyylisensä tavan toimia käytännössä. Mallin tarkoituksena on havainnollistaa, että kasvattaminen koostuu erilaisista tavoista, joita käytetään erilaisissa tilanteissa ja erilaisin tavoin. On huomioitava, ettei kasvattaja voi kaikissa tilanteissa toimia samalla tavalla, vaan tilanne ja moni muu tekijä vaikuttaa siihen, millaisia tapoja käytetään. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi neuvolassa, sosiaalityössä ja päivähoitossa auttamaan äitejä tunnistamaan omaa äitiyttään ja rooliaan naisena. Tuloksia ei voida yleistää, mutta ne vahvistavat ja täydentävät aikaisempaa tutkimusta ilmiöstä.</p>			
Avainsanat: Käsitys, kasvatust. äiti/äitiys, kasvatustapa			

UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Faculty: Philosophical faculty		School: School of educationalSciences an Psychology	
Author: Maria Repo			
Title ”No äiti, semmonen joka tekköö ruokoo...kasvattaa lapsia ja siivovvaa ja pessöö pyykkiä, käypi töissä ja sellasta vaan”. - Mothers' perceptions of motherhood, rearing and breeding habits.			
Main subject	Level	Date	Number of pages
Education	Pro gradu -tutkielma	X	23.5.2011
	Sivuainetutkielma		
	Kandidaatin tutkielma		
	Aineopintojen tutkielma		
Abstract			
<p>“Opportunities of upbringing begins in nestle of child and are lost in the absence of nestle.” This is what Kinnunen (2003) say in the book, Anna mun olla lapsi. This phrase fits well to the point that also came up from the data of this study: the presence of mother in the life of child. This study is phenomenographical research and it is focused on mother’s conception of upbringing of child, motherhood and methods and ways of upbringing. Starting point of this study is personal interest towards motherhood as a subject and different ways to work with the children in every-day life. Experience in my own life as a child, and later as a mother inspired me towards this issue. Determination of the main research points of the study, were done using qualitative methods. The data was collected by carrying out the theme interviews (N=6) during the summer 2007. Qualitative method chosen to this study was phenomenographic since it fits nicely in the researches that involve one’s considerations of the topic in discussion.</p> <p>I analyzed the data by categorization of answers of the main questions in interview under the theme headings. More descriptive categories were placed under the main theme categorization. In the determination of motherhood two issues rose above others: the role of mother was seen to be important as a factor in a life of child itself and also more concrete, as someone that gives a child something to do. The responsible role of mother were described with eight concepts: upbringing, care taker in ever-day life, the presence in child’s life, keeping up the boundaries, the creation of safe life, bustle with the child, notification of the needs of the child and creating the rhythm in every-day life. According the results of this study the goals of upbringing are to bring up socially acceptable child, to teach manners, and social as well as practical skills that the child needs in his/her life. The methods that mothers are using in the upbringing were divided to nine categories: direction, feed-back, keep in solitary confinement, physical punishment, omission of benefit, bribery, live-and-learn, tasks in every-day life and keeping up the boundaries. Finally, as a result of analysis, I created four description of motherhood: safe mother that directs child; mother that is present and creates rhythm to child’s life; care-taker mother, and the mother that emphasizes boundaries and discipline.</p> <p>The model that is the result of this study illustrates the methods of upbringing as a combination of the nine different ways that are used in different situations of upbringing. Every mother chooses her own way to act in practice. It is worth to note that the situation itself and many other factors influence the upbringing methods that are selected and used in different situations. The findings of this study can be utilized to help the mothers to recognize her motherhood and her role as a woman for example in maternity clinic, in the social work and in the day care. These finding cannot be generalize but they do confirm and complete the results of the previous studies about the motherhood.</p>			
Keywords: Motherhood, The methods of upbringing a child, the upbringing of a child			

Sisällys

1. Johdanto	5
2. Naisena ja äitinä.....	10
2.1 Kasvatus.....	11
2.2 Äiti-lapsisuhde	14
2.3 Äitiys eri sukupolvien näkökulmasta	15
2.4 Äitien kasvatustyyli	18
2.5 Kahdeksan kasvatustapaa	21
3. Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteutus.....	29
3.1 Fenomenografinen lähestymistapa.....	29
3.2 Tutkimuksen toteutus	31
3.3 Aineiston analysointi.....	34
4. Kotikasvatus äitien kokemana	37
4.2 Äitinä oleminen.....	41
4.3 Kasvatusta koskevat käsitykset.....	47
4.4 Kasvatuksen päämäärät	50
4.5 Arkipäivän kasvattamistavat	54
4.6 Neljä äitityyppiä	60
5. Äidistä on moneksi	62
5.1. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	63
5.2 Jatkotutkimusaiheita	66
Lähteet.....	67
Kuviot	71
Taulukot	71
Liitteet.....	71

1. Johdanto

Tutkimukseni lähtökohtana on kiinnostus äitiydestä ja erilaisista tavoista toimia lasten kanssa arkipäivänä. Mielenkiinto aiheeseen on lähtenyt omista kokemuksista niin lapsena kuin myöhemmin äitinä. Opiskelujen ja työelämän myötä olen oppinut teoriassa ja käytännössä, miten eri keinoin lapseen pyritään ja voidaan vaikuttaa. Tutkimusta aloitellessani olin kotiäitinä ja silloin vahvasti kiinni äidin roolissa ja arkipäivässä. Lasten kanssa toimintapiiri on lapsi ja äiti keskeinen, joten aloin työstää aihetta äitiydestä ja kasvatuksesta. Olen koko prosessin ajan tiedostanut omat käsitykseni ja kokemukseni kasvatuksesta ja kasvatusmenetelmistä ja pyrkinyt pitämään ne taka-alalla.

Aineiston keräsin kesällä 2007 teemahaastattelujen (N=6) avulla. Teemahaastattelussa pyrin kartoittamaan, mitä millaisia käsityksiä haastateltavilla oli äitiydestään, kasvatuksesta sekä kasvatustavoista. Käsitys on kokemuksen ja ajattelun kautta muodostettu kuva tietyistä ilmiöstä. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen ja Saari 1994, 116 – 117.) Tutkimuksessa siis etsitään ja kuvataan eroja ihmisten käsityksistä kokea ilmiö. Fenomenografisessa tutkimuksessa keskeinen käsite on käsitys. Kokemusta pidetään prosessina, joka tähtää käsityksiin ja kokemus heijastuu käsitysten kautta. Käsitys tarkoittaa ymmärtämistä tai näkemystä jostakin. (Niikko 2003, 25 – 28.)

Kasvatuskäytännöt muotoutuvat monesta asiasta ja vaikutteita saadaan väkisin omilta vanhemmilta, mutta siihen ei tässä tutkimuksessa paneuduta. Jokainen äiti pohtii millainen hän itse on äitinä, mitä pitää tärkeänä ja ehkä mitkä seikat ovat muokanneet haastateltavia nykyiseen tilanteeseen. Lisäksi haastateltavat pohtivat omaa rooliaan ja paikkaansa äitinä ja he piirsivät haastattelun lopuksi oman äitiyden roolikartan omasta näkökulmastaan.

Lapsen vanhemman ja muun huoltajan tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi sekä hänellä on ensisijainen vastuu lapsestaan. Lapsilähtöinen kasvatus perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja etenkin sen painotuksiin, jotka koskevat lapsen hoitoa, huolenpitoa ja suojelua sekä lapsen osallisuutta, osallistumista ja vaikuttamista (Kinos 2001, 14). Lasten oikeuksien julistuksessa Yhdistyneet Kansakunnat ovat julistaneet, että lapset ovat oikeutettuja erityiseen huolenpitoon ja apuun. Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta lasta. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi. Lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu. Valtion on kunnioitettava vanhempien tai muiden lapsen huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatuksessa. Perheellä, joka on yhteiskunnan perusr ryhmä sekä kaikkien sen jäsenten, on oikeus saada apua ja tukea, että se pystyy toteuttamaan hyvin velvollisuutensa (lasten kasvattamisen) yhteiskunnassa. (Convention on the Rights of the Child 1989.) Lasten kanssa työskentelevien henkilöiden toiminnan taustalla on lastensuojelulaki (417/2007), joka tuli voimaan 1.1.2008 ja kumosi näin edellisen noin 25 vuotta voimassa olleen lastensuojelulain. Tästä laista löytyy periaatteita ja velvoitteita myös vanhemmille ja kaikille kasvatuksen ammattilaisille. Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvu-ympäristöön. (Lastensuojelulaki 417/2007, luvut 1 ja 2)

Äiti kasvattajana

Pienet lapset tarvitsevat aikuisen kokoaikaista läsnäoloa ja apua, siksi vanhemmuus koetaan silloin tällöin rajoittavana tekijänä. Usein toistuvana tällaiset tuntemukset kuormittavat vanhemmuutta. Lasten ollessa pieniä, työ, harrastukset ja perhe kilpailevat keskenään. Lasten hoitamisessa päävastuu on yleensä äideillä, mikä kävi ilmi Malinen, Sevön ja Kinnusen (2006) artikkelissa, joka pohjautuu heidän tekemäänsä tutkimukseen. Äideillä ongelmatilanteissa esiintyy isiä enemmän ei-toimivia käyttäytymismalleja. Tämä selittyy sillä, että äidit ovat lasten kanssa kanssakäymisissä isejä enemmän, joten ongelmatilanteita tulee väistämättä enemmän. Suomalaisäidit ovat lastensa kanssa enemmän kanssakäymisissä kuin suomalaiset isät, mikä kävi myös ilmi edellä mainitussa tutkimuksessa. Lisäksi äiti toimii usein lasten tukijana sekä rajojen asettajana, mikä lisää erilaisten ongelmatilanteiden kasautumista juuri äidin ja lapsen vuorovaikutussuhteeseen. (Malinen ym. 2006, 346 - 356.)

Alasuutarin (2003) tutkimuksen mukaan, lapsen psyykinen kehitys ja hyvinvointi ovat ensisijaisesti sidoksissa perheeseen ja vanhempien toimintaan. Lapsen suotuisimman

kasvun perusta on kahden vanhemman ydinperhe, jota ilman lapsen elämästä puuttuu jotain olennaista. Äitiyttä pidetään naisen elämän täyttymisenä ja äidin rakkautta luonnollisena ja itsestään selvänä. Kielteiset tunteet tulkitaan helposti epäluonnollisiksi. Hyvä äiti keskittyy lapseen ja on läsnä hänen elämässään luopuen yksilöllisistä toiveistaan ja asettaa lapsen kaikessa etusijalle. Nykyään kiinnostuksen alla on kiintymyssuhteen tarkastelu, mikä korostaa äitiyden merkitystä. (Alasuutari 2003, 17 – 19.)

Vanhempien keskeinen tehtävä on kiintymyssuhteen puitteissa suojella lasta ja muodostaa hänelle turvallinen perusta, josta lapsi voi lähteä tutkimaan ympäristöä. Yhtä tärkeää on, että lapsi voi palata tälle turvalliselle perustalle, kun hän kaipaa turvallisuutta. Mikäli lapsen tarpeisiin vastataan sekä herkästi että johdonmukaisesti, lapsi kiinnittyy turvallisesti vanhempansa. Lapsen kehityksen kannalta on ensiarvoisen olennaista, että hänelle tarjotaan mahdollisuus ainakin yhteen turvalliseen ja pysyvään ihmissuhteeseen. Vastasyntynyt vauva on valmis solmimaan tämän suhteen oman äitinsä kanssa. (Bowlby 1988, 134 - 136; Silve'n ja Kouvo 2008, 98.)

Aikaisempi tutkimus

Tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen muodostavat kolme väitöskirjaa jotka liittyvät äitiyteen, erilaisiin äitimääritelmiin ja äitien kasvatuskäsityksiin sekä kasvattamiseen yleensä. Maarit Alasuutarin tutkimus (2003) *Kuka lasta kasvattaa?* käsittelee kasvattamista ja kenen vastuulla kasvattaminen on. Satu Katvalan (2001) *Missä äiti on?* Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa; tutkimuksessa pohditaan äitinä olemista ja äidin paikkaa kotona ja työssä. Päivi Naskalin (1998) *Tyttö, äiti, kasvatustutkimuksessa* käsitellään eri filosofien ajatuksia kasvatuksesta, naiseudesta sekä äitinä olemisesta filosofisemmalta kannalta, kuin kaksi edellistä.

Alasuutarin (2003) tavoitteena oli tutkia, miten vanhemmat määrittelevät omaa vanhemmuuttaan sekä miten he tulkitsevat yhteiskunnallisen kasvatuksen merkitystä. Yhteiskunnallisella kasvatuksella tarkoitetaan päiväkotia ja koulua sekä lapsille tarjottavia mielenterveyspalveluja, kuten perheneuvola ja lastenpsykiatrinen klinikka. Lähtökohtana on tulkinta vanhemmuudesta historiallisena ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvänä käsitteenä. Kyseessä oli laadullinen tutkimus ja lähestymistapana käytettiin sosiaalista konstruktionismia. Aineistona käytettiin 17 perheen vanhemman tai vanhempien haastatteluita. Haastattelut etenivät temakysymysten avulla,

joiden pohjalta keskustelu laajeni perheen painotuksien mukaisesti. Tavoitteena oli saada vanhemmat tuottamaan vastauksissaan pieniä elämäntarinoita. Aineiston analysoinnissa käytettiin diskurssianalyysia eli analyttiset käsitteet olivat haastateltavien puhetapa ja tulkintakehys. Tutkimus oli aineistolähtöinen mikä tarkoittaa, että tutkimustehtävät olivat tarkentuneet analyysin myötä. (Alasuutari 2003, 32 - 36, 157 – 159.)

Tutkimuksessa tarkastellaan haastateltujen isien ja äitien vanhemmuutta heidän näkökulmastaan. Millaisia tulkintoja vanhempien puheessa näkyy kasvatustuon jakautumisesta perheessä sekä perheen ja päiväkodin kesken. Tutkimus tuo oman puheenvuoron keskusteluun kasvatuksesta ja vanhemmuudesta. Tällaista vanhempien näkökulmaan perustuvaa tutkimusta on tehty vähän aiemmin. Pyrkimyksenä on saada kuuluviin vanhemman ääni. Tarkastellaan vanhemmuutta, kasvatusta ja yhteiskunnallisia kasvattajia koskevia kysymyksiä. (Alasuutari 2003, 14, 31 – 32.) Tulokset jakautuvat kolmeen pääkategoriaan, jotka ovat äidin ensisijaisuus, päivähoiton merkitys ja kasvatuksen projektiluonteisuus. Oma tutkimukseni keskittyy äiteihin sekä heidän kasvatuskäsityksiinsä ja rooliinsa äitinä. Hyödynnän tutkimuksessani Alasuutarin tutkimuksen tuloksia äitiydestä.

Satu Katvalan (2001) tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella kolmen eri sukupolven ihmisten kokemuksia äidin läsnä- ja poissaolosta sekä kartoittaa äitiin ja äitiyteen liittyviä uskomuksia sekä verrata eri sukupolvien välisiä käsityksiä. Tutkimuksen tarkastelu tapahtuu 1900-luvun alkupuolelta sen loppupuolelle. Aineistona käytettiin Avoimen yliopiston opiskelijoiden tehtävänä keräämiä haastatteluja (ajalla 1994 – 1995). Kaikkiaan haastateltuja sukuja oli 129, joista nuorin ikäpolvi oli (18-35v.), keskimäinen (36-64v.) ja vanhin (57-89v.). Tutkimuksessa on narratiivisia piirteitä, koska haastattelut ovat omaelämäkerrallista kerrontaa ja tutkimuksessa on kiinnostuttu haastateltavalle tärkeistä asioista. Laadulliselle tutkimusaineistolle on olemassa useita analyysitapoja, joista tässä tutkimuksessa käytettiin teemoittelua, jolloin tulokseksi tuli äidin paikkaa kuvaaviksi teemoiksi äidin läsnä- ja poissaolo. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa uskomuksia äitiydestä sekä tilanteista, joissa uskomukset ovat osa äitien elämää ja toimintaa. (Katvala 2001, 37 – 49.)

Naskalin (1998) tutkimuksen yksi tavoite on sukupuolierojen asettaminen osaksi kasvatustilasta keskustelua. Naskali esittelee muutamaa liberaalia kasvatustilasta sekä heidän ajatuksiaan. Toinen Naskalin ajattelua tukeva suuntaus on psykoanalyttinen teoria. Sukupuolta koskeva tieteenfilosofinen ja teoreettinen keskustelu on viimeaikoina monipuolistunut ja muuttunut perinteistä mies/nainen – jakoa rikkaammaksi. Naskalin

tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella filosofisesti sukupuolen merkitystä kasvatuksen alueella. Tutkimuksen viitekehyksen muodostaa kasvatustilfilosofia, naistutkimus ja psykoanalyttinen teoria. Naistutkimus keskittyy ranskalaiseen teoriaan. (Naskali 1998, 1 – 2.)

Naskalin tutkimuksen yksi tärkeimpiä suunnannäyttäjiä on psykoanalyttinen teoria, joka toimii kahdella tasolla: tytöksi kasvamisen kuvaajana sekä kasvatustilfilosofian tiedostamattomana tulkitsijana. Psykoanalyttisen ajattelutavan mukaan, kasvatuksen tehtävä on yhteiskunnallisen jatkuvuuden turvaaminen. Elämässä selviytyminen edellyttää oikeaa sukupuolta (mies) ja seksuaalisuuden hallintaa, jota kasvatuksessa on nimitetty sivistykseksi. Tämä ajattelutapa sopii kasvatuksen tutkimiseen, mikäli ajatellaan, että tietoinen vaikuttaminen on vain osa kasvatustilprosessia. (Naskali 1998, 73 – 77.)

Naskalin (1998) tutkimus keskittyy kasvatukseen ja naisen asemaan. Tutkimuksessa pohditaan naisen asemaa ja tehtäviä. Naskali on esitellyt eri filosofien näkemyksiä äitiydestä. Keskityn omassa tutkimuksessani juuri äitiyteen, joten tästä Naskalin tutkimuksesta sain paljon äitiyttä koskevia määritelmiä ja näkökulmia joiden avulla muokata tai kategorisoida äitiyden käsitystä. Naskalin tutkimus on kriittinen ja feministinen, mutta siellä on käyttökelpoisia ajatuksia.

2. Naisena ja äitinä

Kasvatuskulttuurimme oletus on että, työstä tulee äiti. Naskali muistuttaakin, että olemme kaikki äitien synnyttämiä ja siksi äidin ruumis on ihmisiä yhdistävä tekijä, vaikka se asia on kulttuurissamme sivuutettu merkityksettömänä. Aiemmat sukupolvet ovat taistelleet oikeudesta olla synnyttämättä ja tämän hetken ongelmana monella on hedelmöittymisen hankaluus. Seksuaalisuus ja äitiys ovat eriytyneet toisistaan, koska synnyttäminen on teknistynyt ja seksi on vapautunut. (Naskali 1998, 179, 182 – 183)

Äitiyttä voidaan tarkastella historiallisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta ja äitiyttä koskevat merkitykset ovat muuttuvia. 1800-luvun kuluessa suomalaisperheen arjessa äitiys saavutti erityisaseman. Tällöin alkoi myös naisliikkeen ensimmäinen aalto. Yhteiskunnallisena instituutiona äitiys on merkittävä naisen aseman määrittäjä ja säätelijä. Äitiys liittyy perhe- ja sukupuoli-ideologiaan sekä äitimyyttiin. Äitimyytin historia alkaa 1800-luvulta, jolloin syntyi ydinperheideologia. (Hirsjärvi ym. 2000, 18 – 20.) Ennen tätä äitiyttä pidettiin itsestään selvänä ja henkilökohtaisena asemana, koska vain äitiys takasi lapsen syntymän. Äitimyytti sisältää ajatuksen siitä, että äiti on perheen sydän ja sielu. Hänen toimintapiirinä on koti ja pääasiallinen tehtävä lasten kasvatus. Äitimyytin uudempia ominaisuuksia ovat äidin sitominen perheeseen sekä äidin kasvatuksen korostaminen. Vanhempia määritelmiä ovat naisen olemuksen korostaminen synnyttäjänä sekä äitiyden itsestäänselvyys. (Alasuutari 2003, 16 – 17; Nätkin 1997, 15 - 16.)

Naisen yksilöllistyminen alkoi 1900-luvun jälkipuoliskolla, jolloin naisen rooli erottautui perheessä sekä sukupuolimoraali ulottui koskemaan myös naisia. Nainen ei ollut enää vain miehensä vaimo ja lastensa äiti, vaan hänellä pystyi olemaan muitakin rooleja, esimerkiksi ammatillinen identiteetti. Naisen yksilöitymisellä on ollut suuria seurauksia perhe-elämälle, koska se merkitsee perinteisten sukupuoliroolien uudelleen määrittelyä.

Naista koskeva seksuaalitabu hälveni ja äitiyden yleisyys alkoi menettää merkitystensä. Aiemmin perheessä työnjako on ollut, että äiti hoitaa ja isä elättää, johon on perustunut myös isän arvovaltainen rooli. (Hautamäki 2008, 117 – 118; Nätkin 1997, 15 - 16.)

2.1 Kasvatus

1970-luvulla sodan jälkeen kasvatuskulttuurissa alkoi vapaamielisyyden aalto. Aiemmin kurinalaisuutta noudatettiin niin kasvatuksessa kuin hyvinvointivaltion rakentamisessa. Autoritääriin kasvatusta tarkoittaa, että toiminta tapahtuu aikuisen ehdoilla. (Kinnunen 2003, 20 – 22.) Lapset opetetaan kuuliaisiksi, kunnioittamaan aikuista ja vaikenemaan vanhemman puhuessa esimerkiksi ellei lapsi totellut annettiin selkään. 1980-luvulla varhaiskasvatuksessa oli eräänlaista hämmennyksen aikaa, kun erilaisia kasvatuskäytäntöjä kehitettiin ja uusittiin valtavasti. 1990-luvun alkupuoliskolta alkoi lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen aika. Perinteistä autoritääristä kasvatusta korvattiin demokraattisilla aatteilla. Demokraattinen kasvatusta suosii lapsen huomioimista. Lasten ääni tuotiin kuuluville ja heidän mielipiteitään kuunnellaan. Kiitosta ja kannustusta pidetään parempana kasvatusta- ja motivoimiskeinoina kuin rankaisemista. Kasvatuksen painopiste on siirtynyt tottelevaisuuskulttuurista neuvottelevaan suuntaan. Tavoite on, että lapsi ja vanhempi päättävät yhdessä. (Kinos 2001, 2-3.)

Kasvatusta tapahtuu suorasti ja epäsuorasti oppien ja se on aina aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Usein kasvattamisessa nauru on kaukana, koska emme aina tiedä miten toimia ja mihin asioihin puuttua. (Pulkkinen 2002, 134.) Kasvatusta on sosiaalisten pelisääntöjen opettamista, rakkauden näyttämistä ja antamista sekä itsetunnon vahvistamista ja kunnioittamista. Kasvatusta ei myöskään tarvitse olla ikävää ja rankkaa, se voi myös tapahtua nauraan ja leikkien, koska leikin olemukseen kuuluu säännöt ja niiden noudattaminen. Kun tarvittavat asiat ja taidot opitaan leikin kautta, on ne helpompaa siirtää arkielämään ja silloin oppiminen ja kasvattaminen voi olla hauskaa. Näiden asioiden varassa lapsi voi saada parhaat mahdollisuudet käyttää kykyjään ja oppii asettamaan tavoitteita elämässään. Kasvatusta on myös lapsen ottamista mukaan toimintaan, sillä kaikkia taitoja ei opi harjoittelematta ja opettelematta. (Hougaard 2005, 25, 79, 121 – 122, 108.)

Laadukas hoito rakentuu lapsen terveyttä ja fyysistä hyvinvointia kunnioittavassa ympäristössä sekä lapsen tarpeisiin vastaamisessa. Lapsi voi rauhassa tutustua ympäröivään maailmaan, kun hän voi luottaa siihen että tarvittaessa vanhemmilta saa hoivaa ja lohdutusta. Varhaiset myönteiset kokemukset antavat lapselle hyvät eväät elämään. (Silve'n ja Kouvo 2008, 98 - 99.) Kasvatuksen lopputulokseen vaikuttavat myös kulttuuri ja myytit, vaikkakaan ne eivät ole tiedostettuja asioita. Naskali mainitsee, että myytit ovat osa maailmaamme ja niiden tutkiminen auttaa ymmärtämään omaa ja toisten käyttäytymistä. Lisäksi myytit ylläpitävät arvoja ja ne kertovat/selvittävät sosiaalisia normeja tarina muodossa. (Naskali 1998, 73 – 75.)

Kasvatuksessa lapselle voivat olla vahingollisia sekä asioihin ja toimintaan puuttuminen että huomiotta jättäminen. Lapset omaksuvat itselleen uusia ominaisuuksia koko kehityksensä ajan. Kaikki taidot opitaan pysyvästi vasta yrityksen ja erehdyksen kautta, koska lapsi haluaa kokeilla asioita joita hän ei vielä hallitse. Toisaalta lapsen kehittyessä kasvattaja ei voi aina passiivisesti sopeutua kaikkiin uusiin käyttäytymismuotoihin puuttumatta asioiden kulkuun. (Skodvin 2004, 9 – 10.) Lasten kanssa pääsee pisimmälle helpoiten hyvällä, mutta kun se ei aina riitä alkaa kasvatus, toteaa Bent Hougaard (2005) osuvasti. Kasvatukseen kuuluu olennaisena osana ristiriidat, turhautumiset sekä lapsen tyytymättömyys ja sen ilmaiseminen. Lapsen on opittava kuuntelemaan mitä hänelle sanotaan, noudattamaan ohjeita ja pelisääntöjä sekä ottamaan toiset huomioon. Oppimisen tulisi tapahtua niin, että lapsen itsehallinta sekä luottamus itseensä ja toisiin ihmisiin lisääntyy vähitellen. Rankaiseminen ja käytettävät keinot voivat kuulostaa ikäviltä, mutta ne kuuluvat kasvattamiseen. Nämä perustelevatkin väitettä, ettei kasvattaminen ole hauskaa ja helppoa. (Hougaard 2005, 9, 19, 108.)

Jari Sinkkonen (2008) luettelee kirjassaan Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun seuraavat 11 kohtaa, jotka ovat hyvän ja turvallisen kasvun edellytykset. Nämä ovat: riittävän hyvää vuorovaikutusta; rutiineja ja säännönmukaisuutta; turvallisuuden kokemuksia, äidin ja isän, rajoja (joista myöhemmin lisää), tapakasvatusta, sukupuolisensitiivisyyttä, ikätovereita, suvun ja juuret, leikkiä, huumoria, hulluttelua sekä paljon rakkautta. Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus on suurimmaksi osaksi, ei kielellistä eli nonverbaalista. Esimerkiksi ilmeet eleet ja äänenpaino ovat osa nonverbaalista viestintää. Säännölliset päivän rutiinit, kuten ruokailuajat, nukkumaanmenoajat jäsentävät lapsen päivää ja luovat siihen ennakoitavan rytmin. Turvallisen kiintymyssuhteen luomiseksi lapsi tarvitsee ennakoitavuutta ja vuorovaikutuksellisuutta (saa näyttää tunteet). Äidin ja isän yksi tärkeä tehtävä on luoda parisuhde, jota lapset voivat seurata ja parhaassa mahdollisuudessa ottaa opikseen. Rajat voi määrittellä yritykseksi estää lasta vahingoittumasta tai joutumasta

pulaan. Suvulla on merkitystä oman identiteetin luomiselle ja leikin avulla lapsi pääsee mielikuvitusmaailmaan ja se kehittää luovaa asennetta. Lapsen on saatava tuntea olevansa tärkeä äidille ja isälle ja kuuluvansa heille. Vasta sen jälkeen lapsi voi itsenäistyä ja irrottautua vanhemmista. (Sinkkonen 2008, 269 – 274.)

Kiintymyssuhde

Kehittyäkseen ja kasvaakseen parhaalla mahdollisella tavalla lapsi tarvitsee jatkuvaa turvallista vuorovaikutusta vanhemman kanssa (Kinnunen 2003, 23 – 24). Emde (1989) korostaa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen kehittämisessä seitsemää tekijää, jotka ovat kiintymys, turva, hoiva, tunne, oppiminen, leikki ja kontrolli. Lapsen psyykkinen kehitys tapahtuu aina vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Varhaisvaiheessa riittävä suhde ainakin yhteen ihmiseen, yleensä vanhempaan, on olennainen ja myönteinen psyykkisen kehityksen kannalta. (Emde 1989, 35 – 38; Kumpulainen ja Kempainen 2000, 2.)

John Bowlby (1907-1990) on 1900-luvun merkittävimpiä psykiatreja ja hän loi kiintymyssuhdeteorian, kirjoittaa Hautamäki (2001). Teoria on sisäisten mielikuvien kehittymistä kuvaava teoria, joka kohdentuu kokemusten kautta. Lapsi kehittää kiintymyssuhteitaan seuraavien kokemusten kanssa: kokemus itsestä kiintymyssuhteessa, kohteena oleva henkilö suhteessa itseen ja suhteeseen liittyvät tunteet. Bowlbyn (1988) tuotannon johtoajatuksena oli se, että äidin rakkauden menetys voi uhata koko lapsen kehitystä. Luonnostaan lapsi pyrkii ylläpitämään yhteyttä ja läheisyyttä äitiin tai muuhun päivittäiseen hoitajaan. Tällaisia tapoja ovat muun muassa itku, hymy, matkiminen, seuraaminen ja syliin pyrkiminen. Lapsen optimaaliselle kehitykselle on suuri merkitys pysyvällä kiintymyssuhteella. (Bowlby 1988, 27 – 33; Hautamäki 2001, 14 – 27; Slater 2007, 207 - 208.)

Bowlbyn kehittämän teorian mukaan ihmislapsen varhaisvaiheen kehitystä säätelevät tarve turvallisuuteen ja pyrkimys pysytellä ahdistavissa tilanteissa lähellä turvallista, hoivaavaa aikuista. Ahdistusta lapselle aiheuttaa tuossa kehitysvaiheessa eron joutumisen pelko. Bowlbyn mukaan lapsen ja vanhemman välinen kiintymys sisältää kaksi eri prosessia: lapsen kiintymisen vanhempansa ja vanhemman kiintymisen lapseensa. Lapsen kiintymisen tarkoituksena on varmistaa lapsen elossa pysyminen, turva ja ravinto ja vanhemmankiintymisen tarkoituksena on varmistaa, että lapsi saa turvaa, suojaa ja lohdutusta. (Bowlby 1988, 26 – 33, 134 – 142; Hautamäki 2001, 14 – 27.)

Kiintymyssuhteen kehittymisen edellytys on varhainen vuorovaikutus, joka edellyttää fyysistä ja psyykkistä läheisyyttä, vuorovaikutusta, vastavuoroisuutta sekä sitoutumista. Tähän vaikuttaa muun muassa vauvasta huolehtivan ihmisen (yleensä äidin ja isän) persoonallisuus sekä erilaiset tavat huomioida vauvan tarpeita ja vastata niihin. Vanhemman tehtävä on sitoutua ja kiintyä vauvaansa ja samalla hän mahdollistaa lapsen optimaalisen kiintymyssuhteen kehittymisen. Turvallinen kiintymys hoitavaan aikuiseen on pohja vauvan myöhemmille ihmissuhteille. (Grönlund 2006, 185; Koskela 2007, 76 – 77; Slater 2007, 207 - 208.)

2.2 Äiti-lapsisuhte

Äiti-lapsi suhteessa on kyse siitä, että yksilö hoivaa ja hoitaa toista. Äitinä oleminen ja toimiminen ovat sidoksissa tiettyyn sosiaaliseen ympäristöön. Nykypäivänä ydinperheideologia on menettänyt asemaansa, koska äidit käyvät myös töissä kodinulkopuolella äitiyden lisäksi. Äitiyttä pidetään tänä päivänäkin normina, vaikka naisena oleminen on muuta, kuin olla äiti. (Hirsjärvi ym. 2000, 18, 20.)

Äitiys ei ole pelkkiä fysiologisia prosesseja, eikä raskauden tuomia fyysisiä muutoksia, vaan äitiys on myös kulttuurinen konstruktio, millä tarkoitetaan suhdetta lapseen. Naisen ruumis jakautuu synnytyksen myötä ja toinen osa eli lapsi alkaa elää pikkuhiljaa omaa elämäänsä. Nainen tulkitsee tämän kasvuprosessin kulttuuristen merkitysten avulla. Lainsäädännöllisten ja poliittisten rajoitusten lisäksi äitiyttä voidaan tarkastella myös prosessina, jossa kiinnitytään ja irtaannutaan lapsesta. (Nätkin, 1997, 153 – 155.)

Grönlund (2006) mainitsee artikkelissaan äidin suhteessa olo älykkyiden. Tämä tarkoittaa äidin kykyä vastaanottaa vauvan äidin kautta peilaamia ja sijoittamia tunteita ja kuinka äiti niihin vastaa. Suhteessa olo älykkyys kuvaa äidin aktiivista toimintaa, jossa hän ottaa vastaan ja säilöö vauvalle sietämättömät tunteet. Jos äiti on kykenemätön ottamaan vastaan vauvan negatiivisia tuntemuksia, joutuu vauva nimettömän kauhun valtaan, kirjoittaa Wilfrid Bion (1962). Optimaalisessa tilanteessa äiti palauttaa negatiiviset tuntemukset lapselle käsiteltävässä muodossa, jolloin lapsen sietämätön ahdistus helpottuu ja ”nimetön kauhu” vaimenee. (Bion 1962, 62 – 63; Grönlund 2006, 185.)

Naskali (1996) tarkastelee artikkelissaan äitiyttä muun muassa kahden filosofin, Simone de Beauvoirin ja Julia Kristevan näkemysten pohjalta. Beauvoir on sitä mieltä, että äidiksi tulon jälkeen subjekti katoaa ja äitiydestä seuraa yksilöllinen toimintakyvyn ja autonomian menetys. Kristeva pitää äitiyttä haasteena humanistiselle käsitykselle subjektista. Kristeva painottaa naisen kokemusten kunnioittamista, koska äitiys voi toimia vallankumouksellisena voimana raskauden ja synnytyksen kautta. (Beauvoir 1993, 53 – 54; Kristeva 1986, 297 - 298; Naskali 1996, 168 - 169.)

Beauvoirin mukaan lapsi ei vahvista naisen subjektiutta vaan riistää naisen yksilöllisyyden. Hän kuvaa äidin ja lapsen suhdetta konfliktien ja eron kautta, mutta näkee synnytyksen luovana tapahtumana. Beauvoirin mielestä naisen alemmuuden syynä on se, että nainen on tyytynyt toistamaan elämää, kun taas mies on keksinyt syitä elää. Ihanteena olisi naisen vapaus ilman riippuvuutta ja sitoutuneisuutta. Yhteiskunnan tulisi hoitaa lapset, jotta nainen voisi vapautua lapsen sitovuudesta sekä naisella pitäisi olla mahdollisuus kieltäytyä äidiksi tulosta. Naskali kiteyttää, että edellä olevien naisajattelijoiden ansioksi voidaan sanoa naista ja naisen elämänpiiriä koskevien näkemysten esiin tuominen. (Beauvoir 1993, 298 – 304; Naskali 1998, 59 – 60, 184 – 188; Naskali 1996, 163, 168.)

2.3 Äitiys eri sukupolvien näkökulmasta

Satu Katvalan (2001) väitöskirja käsittelee äitiyttä. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella kolmen eri sukupolven ihmisten kokemuksia äidin läsnä- ja poissaolosta sekä kartoittaa äitiin ja äitiyteen liittyviä uskomuksia. Tutkimuksen tarkastelu tapahtuu 1900-luvun alkupuolelta sen loppupuolelle. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa uskomuksia äitiydestä sekä tilanteista, joissa uskomukset ovat osa äitien elämää ja toimintaa. (Katvala 2001, 37 – 49.)

Katvalan tutkimuksessa paneuduttiin eri sukupolvien ajattelun eroavaisuuksiin lasten kasvatuksesta, erilaisista ohjenuorista ja kyseltiin erilaisia kasvatussanontoja. Äidin tehtävä kasvattajana on rakastaa, kurittaa ja olla kärsivällinen. Edellä olevien tehtävien perusteella äiti on läsnä niin hyvässä kuin pahassa. Tärkeimpiä äitiin liitettäviä ominaisuuksia on äidin rakkaus. Äidin rakkaus ei ole hemmottelua vaan eleiden ja mielipiteiden ilmaisemista lapselle. Tavoitteena äidillä on kasvattaa lapsesta kunnan kansalainen. Rakastavan äidin rinnalla kulkee väistämättä kurittava äiti. Katvalan

tutkimuksessa kävi ilmi, että äidin tulee kurittaa lastaan ja tämän kurituksen tarkoitus/hyöty selviää lapselle vasta myöhemmin. (Katvala 2001, 70 - 71.)

Äidin läsnä ja poissa olo kosketti kaikkia sukupolvia, mutta painopiste vaihteli. Vanhimman sukupolven vastauksissa korostui äidin poissaolo. Keskimmäisen sukupolven kerronnassa äidin läsnä- ja poissa olo etsi tasapainoa. Nuorin sukupolvi puhuu äidin läsnäolon monimuotoisuudesta. Äidin roolia kuvaa läpi sukupolvien työteliäisyys, kiire ja huolenpito. Äidin poissa ollessa kasvatusvastuu siirtyy väliaikaisesti esimerkiksi päivähoidon. Katvala tiivistää koko aineiston sukupolvia yhdistäväksi, uskomukseksi joka kuuluisi näin: ”(Hyvän) äidin paikka on kotona, lapsia hoitamassa ja kasvattamassa”. (Katvala 2001, 98 – 104.)

Kotiäitiys

Keskeinen lähtökohta Alasuutarin (2003) haastatteleminen vanhempien puheessa oli tulkinta äidin ensisijaisuudesta. Tätä ajatusta tukivat muun muassa se, että äidit olivat enemmän esillä keskusteluissa. Äiti lapsi suhde tuli esille vahvempana, koska äiti tunnistaa lapsen tarpeet paremmin ja osaa vastata niihin. Kolmas perustelu äidin ensisijaisuudelle oli familistinen sekä ydinperhe käsitykset, joissa äidin rooli korostuu. Yksinhuoltaja haastateltaessa äidin ensisijaisuus on ristiriidassa edellä olevan käsityksen kanssa, koska tällöin isän puuttuminen korostuu. (Alasuutari 2003, 60 – 62.)

Katvalan tutkimuksen mukaan äidin läsnäolo tuntuu turvalliselta ja isä muistetaan elannon hankkijana. Äidit ovat tutkittavien muistin mukaan fyysisesti läsnä, mutta kodintöiden yms. lisäksi/ takia ovat jääneet emotionaalisesti etäiseksi. Harvemmat hetket isän kanssa ovat jääneet paremmin mieleen, kuin äidin jatkuva läsnäolo. Vanhemmalla ikäpolvella vastauksissa korostuu juuri äidin etäisyys ja läheisin kosketus äitiin oli opastaminen työntekoon. Läsnä olevan äidin ominaisuuksia vastausten mukaan olivat läheisyys, seura, huolenpito ja ohjaus. Välillä vastauksista kävi ilmi äidin liiallinen huolenpito, joka liittyi ajatukseen että on huono äiti, jos ei saa kotona kaikkea tehtyä. Nuoremman sukupolven tarve on, että äiti huolehtisi jonkun verran, muttei liikaa. Äidin tärkein tehtävä vastaajien mielestä on ottaa lähelle, keskustella ja kuunnella huolia. Muistoissa oli myös äidin kanssa työn tekeminen, ei niinkään leikkiminen. (Katvala 2001, 62 – 67.)

Perinteisesti äiti on asetettu isää tärkeämpään rooliin, toteaa Alasuutari (2003) tutkimuksen tuloksia esitellessään. Hänen mukaansa äidin ja äiti-lapsi suhteen merkitys on tärkeää lapselle. Vastauksissa korostuu äidin kasvatusosaaminen. Äiti on niin sanotusti

osaavampi ja tietävämpi kasvatusasioissa. Ensisijaisuus korostuu mm. äidin perehtyneisyytenä lapsen kasvatukseen ja kehitykseen. Haastatteluissa äiti esiintyy vanhempien puheessa henkilönä, joka luonnollisesti hallitsee kasvatusasiat isää paremmin. (Alasuutari 2003, 48 – 50.)

Äitiyteen liittyen Alasuutarin aineistosta nousee kotiäitiys ja perusteluita kotiäitinä olemiselle. Perustelut tulevat ilmi kolmen eri näkökulman kautta, jotka ovat äiti, yksilö ja kasvatuspuhe. Kotiäitiyden oikeutus rakentuu emotionaalisuudelle, eli äiti on luontaisesti herkkä lapsen tunne-elämän tarpeille. Tämän mukaan tunteellisuus määrää äidin toimintaa. Äitiys on onnellisuuden perusta ja lapset tuovat naisen elämään positiivisuutta. Kotiäitiys voi olla henkilökohtainen pakko, tällöin valinta perustuu omaan tahtoon. Esimerkiksi äiti ei halua, että lapsi joutuu olemaan yksin koulun jälkeen ja siksi hän on kotona lapsia hoitamassa. Tutkimuksessa puhutaan positiivisesta pakosta, jolloin äitiyttä pidetään ensisijaisena asiana naisen elämässä. Toisaalta se voi olla naisen tietoinen valinta tai puolisoiden yhteinen ratkaisu. Tutkimuksessa korostui näkemys kotiäitiys biologisesti määräytyneenä. Tällöin naisen hormonitoiminta tuottaa tunteet omasta tarpeellisuudesta kotona lasten luona. Se on niin pakottava tunne että kotiäitiys on itsestään selvä ratkaisu. Myös oman lapsuuden kokemukset ja toimintatavat voivat siirtyä oman perhe elämän ratkaisuihin. (Alasuutari 2003, 51 – 54.)

Kotiäitiyden perustelu voi myös olla lapsen tarpeiden huomioiminen. Lapsi tarvitsee äidin mielestä kotihoitoa, koska kotona saa touhuta vapaasti. Hoidossa lapsi väsyä ja joutuu ”alistumaan” säännöille ja toisten aikuisten ohjeille. Jos lapsi ei viihdy hoidossa, on kotiäitiys lapsen kehityksen kannalta tärkeää, tulee tutkimuksen tuloksissa ilmi. Puhutaan lapsilähtöisestä ajattelusta. Kotona äidillä on aikaa ja mahdollisuuksia sallia/huomioida lapselle yksilölliset toiveet ja suunnitella toimintaa niiden mukaan. (Alasuutari 2003, 54 – 56.)

Äitinä olon yksi vaikeimpia kysymyksiä on ajankäyttö, että onko äidillä aikaa tarpeeksi lapsilleen? Tällä hetkellä puhutaan äidin jaksamisesta, kun on puhe äidin seurustelemisesta lastensa kanssa. Ennen samasta aiheesta käytettiin nimeä ehtiminen. Tutkimuksen tuloksissa vanhempi sukupolvi muistelee pieniä hetkiä äidin kanssa, kuten nukkumaan menemien, lukuhetki yms. Keskimäinen sukupolvi puhui äidin ajan antamisesta. Aikakäsityksiin liittyy ehtimistä, antamista ja jaksamista, äidin olotilan/kiireen mukaan. (Katvala 2001,68 – 69.)

Työssäkäyvä äiti

Katvalan tutkimuksen mukaan äidin poissa olo tuntuu vastaajien mielestä arjessa vahvemmin kuin isän poissaolo. Isät hankkivat perheelle elannon, joten he ovat siksi enemmän poissa. Ennen äidit hoitivat maatilatyöt, jolloin he olivat poissa lapsien ulottuvista vaikka olivatkin kotona. Äidin poissa olon tunne lapselle on ikävä ja koskettava. Lapsuuden muistoissa äidin poissa olo näkyy hellyydenkaipuuna. Yleisen käsityksen mukaan äidillä pitäisi olla aikaa lapselle, jonka seurauksena myöhemmin tulee syyllisyys, ettei ole antanut aikaansa tarpeeksi. (Katvala 2001, 51 – 54.)

Yhteiskunnan mielestä äidin pitää yhdistää työ ja perhe, miehet osallistuvat silloin kun kerkiävät. Miesten poissaolo näkyy Katvalan tutkimuksessa läpi sukupolvien. Lasten hoito on aina kuulunut äidille ja muille naisille. Vanhempi sukupolvi on luottanut suvun ja perheen naisten hoitoapuun. Etenkin mummo oli monesti muistojen mukaan hoitajana, kun äiti ei kerinnyt. Nykyisin lastenhoito on järjestetty joko perhepäivähoidossa tai päiväkodissa, mutta monesti hoitajina ovat edelleen naiset. Katvalan tutkimuksen keskimmäisen sukupolven vastaukset korostivat äidin ja isän roolia ja yhteistä vastuuta perheestä ja kasvatuksesta. Nykypäivänä lisääntynyt rauhattomuus, kiire ja välinpitämättömyys ovat vähentäneet perheen jäsenten tiiviyyttä. Osaltaan tähän vaikuttaa myös maantieteellinen ero, muutettaessa kouluun ja työhön eri paikkakunnalle. (Katvala 2001, 55 – 57.)

Vastausten mukaan äidin poissaolo liittyy työntekoon ja jokapäiväisiin kotiaskareiden tekemisiin. Lapset kaipaavat lähinnä äidin neuvoja ja ohjausta. Vastauksissa korostui, ettei omalta äidiltä ole saatu riittävästi mallia kasvatustyöstä, jota olisi itse myöhemmin tarvinnut. Tutkimuksen mukaan äidin poissa olo korostuu vanhimmalla vastaajaryhmällä (57-89v.). (Katvala 2001, 59 – 61.)

2.4 Äitien kasvatustyylit

Erilaiset äidit painottavat erilaisia kasvatustenettelyjä ja pyrkivät muuttamaan lastensa käyttäytymistä erilaisin keinoin. Hougaard (2005) on kirjassaan Courling vanhemmat ja lapsi tyrannit esitellyt mallin kasvattajan avuksi. Näiden kahdeksan kasvatustenettelyn (Kuvio 1) avulla voidaan ohjailta ja muuttaa lapsen ei-toivottua käyttäytymistä. (Hougaard 2005, 165.) Kasvatustenettelyt ovat vanhempien valitsemia lasten käyttäytymisen

ohjaus- ja säätämismenettelyjä, joiden avulla vanhemmat puuttuvat lasten toimintaan ja tekemisiin. Yleisimmin tunnetut menettelyt ovat palkitseminen, sanallinen ohjaaminen sekä rankaiseminen. (Hirsjärvi ym. 2000, 27.) Lisäksi erilaisia ja mielenkiintoisia äitikuvauksia voi myös lueskella Suvi Aholan kirjoittamasta kirjasta Kamala Ihana Äiti (2009).

Merja Korhosen lisensiaattitutkimus (1994) Keski-ikäisten naisten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus, kuvaa Suomalaisessa vanhemmuudessa ja kasvatuskulttuurissa tapahtuneita muutoksia. Aineistonhankinnassa käytettiin elämänkerrallista teemahaastattelua N= 39. Kaikille kasvatustyylielle yhteistä on eriateinen huolenpito lapsista, jokainen äiti painottaa eri asioita huolehtimisessa. Mitä etäisempi äitilapsisuhde on, sitä enemmän äidin huolehtiminen painottuu kodinhoidollisiin tehtäviin. Kaikkien kasvatustyylien kohdalla tulee ilmi kuri ja rajat sekä puhumisen ja keskustelemisen tärkeys. Kasvatusta ja vanhemmuutta ajatellen naisen sosiaalisella asemalla ja koulutuksella on vahvempi suhde omaan tapaan kasvattaa kuin omalla kotikasvatuksella. Korhonen jakaa äidit neljään erilaiseen kasvattajatyylisiin, jotka ovat: tietoinen kasvattaja, yksilöllisyyttä korostava äiti, ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti ja puuskittainen äiti. (Korhonen 1994, 68 – 72, 157 – 158, 175 - 176.)

Tietoinen kasvattaja pohtii omia kasvatuseriaatteitaan ja -tavoitteitaan eli hän pyrkii tietoisesti kasvattamaan ja vaikuttamaan lapseen. Kasvatuksessa on vahva tulevaisuusorientaatio. Tällaisissa perheissä lasten ja aikuisten välinen raja on selvä, sillä aikuinen on ehdoton auktoriteetti. Keskustelut tapahtuvat aikuinen lapsi asetelmaan kuuluvassa hierarkiassa. Mikä tarkoittaa sitä, että lasta kuunnellaan, mutta viimekäden päätöksen tekee aikuinen. Äidillä on lastensa suhteen odotuksia ja vaatimuksia, joihin pääsemisessä äiti haluaa tukea ja kannustaa lastaan. Kasvatuksessa tärkeää on johdonmukaisuus sekä selvät rajat ja säännöt, kuitenkin huomioiden aina lasten ikä ja taitotaso. Rajojen tarkoituksena on luoda turvallisuutta sekä osoittaa oikea ja väärä. Sovittujen sääntöjen pitämistä kontrolloidaan ja rikkomuksesta seuraa rangaistus. Tietoiset kasvattajat ovat usein maaseudun kasvattajia ja heidän äideillään on ollut keskimääräistä useammin ammattikoulutus. Heidän äitinsä ovat tukeneet kouluttautumista tulevaisuudenturvaajana. Tietoiset kasvattajat työskentelevät keskimääräistä useammin kasvatuksen ja opetuksen alalla. Kasvatusajattelussa korostetaan kasvatuksen johdonmukaisuutta, maalaisjärkeä sekä selvien rajojen tärkeyttä. (Korhonen 1994, 119 – 125, 159.)

Yksilöllisyyttä korostavalla äidillä on tietoisia kasvatustavoitteita. Vuorovaikutus lapsen kanssa on läheistä ja tasavertaista, kuitenkin selvä sukupuolihierarkia puuttuu. Suhdetta voi kuvata vastavuoroisena, koska äiti oppii kasvatustavoitteiden aikana lapsen mukana. Kasvatuksessa kunnioitetaan lapsen yksilöllisyyttä ja ainutkertaisuutta sekä lapsen omaehtoisia ja yksilöllisiä ratkaisuja. Yleisesti ottaen kasvatustavoite on salliva ja luottamukseen perustuva sekä kasvatuksessa vältetään suoritus- tai menestymisodotuksia. Äiti on kiinnostunut lapsen maailmasta ja keskustelee lasten kanssa. Turhaa puuttumista tilanteisiin vältetään, mutta tarpeen mukaan tuetaan, autetaan ja kannustetaan lasta. Tähän kasvatustavoitteeseen kuuluu keskusteleminen ja korostetaan herkkyyttä lapsen tarpeille sekä kannustetaan ilmaisemaan omaa persoonaa, että lapsi erottuisi yksilönä. Äidin ei ole tarkoitus nujertaa lasta omilla käsityksillään. Tavoitteena on itsenäisesti ajatteleva ihminen. Yksilöllisyyttä korostavalla äidillä on selvin yhteys lähtöperheeseen ja omaan sosiaaliseen asemaan. Kasvatustavoitteissa tällaiset äidit ovat olleet eniten modernien vaikutteiden ympäröimiä. Nämä äidit ovat eläneet lapsuutensa monesti pienessä tai keskikokoisessa perheessä ja käyvät usein palkkatyössä. He ovat eläneet lapsuutensa kaupungeissa tai ainakin taajamissa. (Korhonen 1994. 120-121, 124 – 125, 155 - 157.)

Ymmärtävää huolenpitoa korostavalla äidillä on vähän itse pohdittuja tietoisia kasvatustavoitteita. Äiti lapsi suhteessa korostuu huolehtiminen ja hoitaminen sekä kasvatuksessa korostetaan emotionaalista läheistä huolenpitoa. Lapselle halutaan antaa hyvä koti, lämpö ja läheisyys. Kasvatuksessa rajat asetetaan lapsen turvallisuutta ajatellen sekä hyvien tapojen vuoksi eli tarkoituksena varjella lasta vaaroilta. Huolenpitoa korostava äiti auttaa lasta tarvittaessa ja sortuu usein liikaan huolehtimiseen ja lempeyteen. Huolehtivaisuutta äiti joutuu jälkikäteen katumaan, koska liika huolehtiminen vie helposti lapsilta tarvetta oppia omatoimisuutta ja itsenäisyyttä. Tämän tyyppiset äidit ovat olleet poikkeuksetta kotiäitejä tai talon emäntiä ja he ovat eläneet lapsuuden maalla usein monilapsisessa perheessä. Tällaisella äidillä on usein lämmin ja läheinen suhde lapsiinsa, mutta häneltä puuttuu tietoiset kasvatustavoitteet. Kasvatuksen periaatteiksi riittää lapsista huolehtiminen ja kunnon kansalaisiksi kasvattaminen. (Korhonen 1994, 121 - 125, 157 ja 159.)

Puuskittaisten äitien kasvatustavoitteet ovat itse pohdittuja tai vaistonvaraisia. Kasvatustavoitteen puuskittaisuutta kuvaa vuorottelu lempeyden ja tiukkuuden sekä sallivuuden ja rajoittavuuden välillä. Tähän puuskittaisuuteen vaikuttavat muun muassa elämäntilanne, mieliala sekä lasten ikä. Kasvatustavoitteen äkinäinen kiristäminen lisää helposti ristiriitaitilanteita äidin ja lapsen välillä. Monesti äidin puolisolla on täysin

poikkeava kasvatustapa sekä isät ovat monesti tällaisten perheiden pelottavia auktoriteetteja. Puuskittaisella äidillä puuttuu puolison tuki täysin, kasvattamisessa niin hyvissä kuin huonoissa asioissa. Puuskittaisella äidillä sosiaalinen asema ja koulutus evät liity kasvatustyyliin. Kotitaustalla on yhteys omaan kasvattamiseen siten, että heillä on eniten kielteisiä kokemuksia omasta lapsuudesta. (Korhonen 1994, 123 – 126.)

2.5 Kahdeksan kasvatustapaa

Kasvattajana oleminen vaatii kärsivällisyyttä ja itsehillintää. Kärsivällisyyden puute voidaan helposti katsoa myös epäonnistumiseksi ja ns. huonon äidin kriteeriksi. Kasvatus on muuttunut nykypäivänä vanhemman valta-asemasta neuvottelun ja keskustelun suuntaan. Aiemmin lapsen toiveisiin ei ollut tapana edes vastata. Kärsivällisyyden menetys näyttäytyy pahimmassa tapauksessa fyysisenä rankaisuna, kuten tukkapölyinä, näpsäytyksenä tai piiskan antamisena. (Katvala 2001, 71 - 73.)

Hougaardin (2005) kahdeksan menetelmän kasvatustapa (Kuvio 1) perustuu käyttäytymispsykologiaan. Kuvion ensimmäiset kolme (nitistäminen, rankaiseminen ja pikarangaistus) ovat rangaistusmetodeja, tai näissä lapsi kokee toiminnan rangaistukseksi. Niiden mukaan huonosta käyttäytymisestä seuraa joku rangaistus tai epämieluisa asia. Neljäs menetelmä (sammuttaminen) on myös melko lähellä tätä, koska rangaistus/keppi on ainakin helposti saatavilla tarvittaessa. Neljä ensimmäistä menetelmää kuuluvat keppi-kategoriaan eli ei-toivotusta käytöksestä seuraa jokin rangaistus. 1 – 3 menetelmissä aikuinen käyttää rangaistusta enemmän tai vähemmän kiukkuisena. Huonon päivän sattuessa vanhemman kannattaa miettiä, onko tänään kasvattamisen aika. Kasvattamisessa kannattaa huomioida se, että valitsee tilanteet sellaisiksi missä itsekkin oppisi parhaiten. Ellei ensimmäiset neljä tapaa tuota haluttua tulosta kannattaa kokeilla seuraavaa neljää. (Hougaard 2005, 102 – 103, 117 – 118.)

Menetelmät 5-8 (hienovaraiset harhautukset, ongelman paisuttaminen, positiivinen palaute toivotusta käyttäytymisestä sekä muuta motivaatiota) perustuvat positiiviselle palautteelle, motivoimiselle sekä palkitsemiselle. Hougaard on kirjoittanut tämän mallin hahmottamisavuksi kasvattajille, ei toimintaohjeeksi, jota tulee orjallisesti seurata. Kasvattaminen on taitolaji ja eri menetelmiä pitää osata soveltaa ja käyttää vaihtuvien tilanteiden mukaan. (Hougaard 2005, 102 – 103, 115.) Seuraavaksi käsitellään näitä eri menetelmien osia tarkemmin omissa kappaleissaan.

Kuvio 1

Keppiä vai porkkanaa?

Kahdeksan kasvatusmenetelmää/ metodikategoriaa käyttäytymisen muuttamiseksi.

Menetelmä		Esimerkki
1. Lapsen "nitistäminen"	R a n g a i s t u s	Lapsen poistaminen paikalta Lapsen poistaminen keskipisteestä. Lapsen jättäminen omiin oloihinsa.
2. Rankaiseminen		Saavutettujen etujen poistaminen. Lyhyempi lieka. Huutaminen.
3. Pikarangaistus		Välitön reaktio.
4. Sammuttaminen		Huomiotta jättäminen. Neutraali suhtautuminen.
5. Hienovaraiset harhautukset		Tarttuu ikävän tilanteen positiivisiin tai rakentaviin ulottuvuuksiin.
6. Ongelman paisuttaminen Peilaaminen.		Lapsen yllyttäminen liioittelemaan käytöstään.
7. Positiivinen palaute toivotusta käytöksestä		Ota lapsi kiinni "itse teosta", kun hän tekee jotain oikein.
8. Muuta motivaatiota. Vältä vaikeat tilanteet ennen niiden syntymistä.		Puhu vaikeista tilanteista etukäteen. Käytä neuvottelutekniikkaa. Suunnitelmia yhdessä...

Lähde: (Hougaard 2005, 165.)

Nitistäminen

Vanhempien tuntemukset kuvastuvat parhaiten, koska monesti vanhempi toivottaa lapsen mielessään kauas pois. Menetelmän käyttö on tarpeen lapsen rikkoessa tavaroita tai häiritsee toisten ihmisten yhdessäoloa. Tavoitteena on tarjota lapselle aikalisä, jonka aikana voi miettiä tekosiaan ja tulla toisiin ajatuksiin. (Hougaard 2005, 104.) Tähän kiintymyksen kieltämiseen sisältyy lapsen huomiotta jättäminen ja eristäminen tilanteesta. Tarkoituksena, että lapsi saa aikaa ja mahdollisuuden rauhoittua. (Hirsjärvi ym. 2000, 28.)

Ykkösmenetelmän tehokkuus on siinä, että aikuinen käyttäytyy tavalla, jota lapsi ei pidä mahdollisena esimerkiksi jättää kesken automatkan lapsen kävelemään tai levikkeelle jäähyllle tms. Eli lapsi jätetään niin sanotusti oman onnensa nojaan. Aina täytyy huomioida myös lapsen ikä ja tilanne, mitä voi tehdä ja mitä ei, ettei seurauksena ole lapsen heitteillejätto tai muuta vakavaa. Lapsi oppii ikään kuin kertalaakista, tilanteen reaktio jää mieleen kerralla ja pitemmäksi aikaa. Joissakin tilanteissa äärimmäiset keinot ovat tarpeen, mutta tärkeintä on muistaa, ettei lasta saa vahingoittaa. Lapsen kyydistä jättäminen kesken automatkan kuulostaa kauhealta, mutta joskus aikuinen joutuu vanhemman roolissa toimimaan tavalla, joka sotii hänen periaatteitaan vastaan. tarkoituksena on saada kestävämpään tilanteeseen muutos. (Hougaard 2005, 106 – 109.)

Rankaiseminen

Nykyisessä kasvatuskäsitteessämme sana rankaiseminen on vieraampi. Vanhemmat pelkäävät rangaistussanaa tai käyttävät sitä vähän ainakin julkisella paikalla. Lapsen kannalta katsottuna seuraamus ja rangaistus ovat sama asia. Suositeltavaa onkin, että yhteisistä ongelmista pystytään puhumaan. Tekoon suhteutettu rangaistus voi olla tehokas, kun se tulee heti teon jälkeen. Mitä pitempi aika on teon ja rangaistuksen välillä sitä vähemmän lapsi oppii tilanteesta. (Hougaard 2005, 109 – 110.) Rankaiseminen voi olla fyysistä tai psyykkistä. Jos rankaiseminen on fyysistä, lapselle tuotetaan kipua tai hänet eristetään paikalta. Psyykkistä rankaiseminen on silloin kun lapselta kielletään etuisuuksia tai hellyyden osoituksia tai pelotellaan. (Hirsjärvi ym. 2000, 28.)

Kurittaa-sanan alkuperäinen merkitys on: kasvattaa, ohjata, ojentaa, opastaa, neuvoa, opettaa ja rankaista. Siksi kuri sanaa ei kannata kokonaan hylätä, vaikka siitä helposti kalskahtaa negatiivinen sointi. Lapsi tarvitsee kaikkea edellä olevista määritelmistä.

(Kinnunen 2003, 23.) Kurinpitomenettelyitä voivat olla vallan korostaminen, kiintymyksen kieltäminen ja aineellisten palkkioiden ja etuisuuksien kieltäminen. Vallankorostaminen tarkoittaa ruumiillista rankaisemista, pakkokeinoja, uhkailua ja aineellisten palkkioiden vähentämistä. Lastensuojelulaissa (§1) sanotaan, että lasta ei saa alistaa, kohdella loukkaavasti eikä kurittaa ruumiillisesti (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361,§1). Kuri tarkoittaa yleistä tarkoitusta auttaa lasta hallitsemaan käyttäytymistään. Kurin avulla asetetaan rajoja lapsen toiminnalle, huomioiden tietenkin lapsen ikä, kehitystaso sekä tilanne. Kurin avulla lapsen halutaan oppivan käyttäytymään sosiaalisesti hyväksytyllä tavalla. Näin ollen kuri määräytyy asiaksi/toiminnaksi, jota tehdään lapsen kanssa ja hänen hyväkseen, ei lasta vastaan. (Hirsjärvi ym. 2000, 28; Skodvin 2004, 12 - 13.)

Isät ja äidit ovat kasvattajina samanarvoisia, mikä tarkoittaa että molempien on hoidettava ikävä kasvatustyö. Isän ei enää tarvitse olla rankaisijan roolissa ja äidin hoivaajan roolissa, vaan kummallekin kuuluu molemmat. Ikävästä kasvatuskokemuksesta voi syntyä kostonkierre. Vanhemmat jotka ovat omassa lapsuudessaan saaneet kovia rangaistuksia käyttävät niitä itsekin paljon, koska rankaiseminen jättää jälkeensä uudistamishalun. Tätä kutsutaan sosiaalisen perimän vaikutukseksi. (Hougaard 2005, 110 – 114.)

Toiminnan kielteinen vahvistaminen voi vaimentaa ei-toivottua käyttäytymistä (Skodvin 2004, 50). Kun aikuinen yhdistää kielteisen seurauksen lapsen tekemiseen, puhutaan rangaistuksesta. Rankaisemalla pikkulapsista ei saada kilttejä ja hyvin käyttäytyviä, vaan pelokkaita ja epävarmoja. Rangaistuksia onkin osattava käyttää oikein ja täsmällisesti. Kuten ensimmäisen menetelmän kohdalla, jos tämäkään ei tehoa on syytä kokeilla uutta tapaa kasvattaa. (Hougaard 2005, 112 – 113.)

Pikarangaistus

Tärkeä seikka, joka vaikuttaa rangaistuksen tehoon, on teon ja rangaistuksen välinen aika. Mitä lyhyempi väli rangaistuksen tuloon on sitä tehokkaampi ja parempi oppi sen seurauksena tulee. Tällöin lapsen on helpompi nähdä näiden kahden seikan välinen yhteys ja oppia siitä. Pikarangaistuksen (negatiivinen vahvistaminen) ominaispiirre on se, että rangaistus tulee heti kun ei-toivottu käytös loppuu. Syy- ja seuraus ovat tällöin suorassa yhteydessä toisiinsa ja lapsi osaa liittää ne toisiinsa. Pikarangaistus on lievempi kuin kahden edellä olevan menetelmän rangaistukset. Tätä kolmatta menetelmää kaikki

vanhemmat käyttävät haluamattaan, koska se on spontaani reaktio ja mahdoton välttää. (Hougaard 2005, 115 – 116.)

Rangaistus päättyy heti kun ei-toivottu toiminta lakkaa. Esimerkiksi lasten keskinäisessä riitelytilanteessa aikuinen poistuu paikalta ja palaa takasin kun riita on loppunut. Toinen hyvä esimerkki on sähköpaimen laitumella: eläin saa sähköiskun eli rangaistuksen heti kun osuu aitaan. Jos eläin siirtyy kauemmas, ei sähköiskua tule. Aikuinen ei voi kaikissa tilanteissa vain poistua paikalta, vaan tapoja pitää kokeilla ja soveltaa tilanteiden ja lasten mukaan. Mikä toimii on oikein. (Hougaard 2005, 115 – 116.)

Sammuttaminen

Perusidea on, ette lapsi saa käytöksestään hyvää eikä huonoa huomiota. Aikuinen ei sekaannu asiaan mitenkään. Lasten annetaan esimerkiksi selvittää riitansa itse vaikka huoneesta kuuluisi miten kova riitely ja meteli. Tämä menetelmä on käyttökelpoinen arkipäivän askareissa. Aikuisen ei tarvitse puuttua ja kommentoida kaikkia lasten tekemisiä ja riitelytilanteita, koska melu ja siivottomuus kuuluvat lasten elämään. (Hougaard 2005, 116 – 117.)

Tilanteeseen puuttumattomuudessa on kyse nollavahvistamisesta. Nollavahvistamisella tarkoitetaan sitä, että toiminta itsessään on mitäänsanomaton tai epäkiinnostavaa. Lapsi ei jatka pidemmän päälle toimintaa, joka ei johda mihinkään. Kasvatustilanteessa lapselle voidaan kertoa, mitä mieltä vanhempi on toiminnasta, mutta tärkeää on, ettei tilanteeseen pidä yhdistää mitään seurauksia. Nollavahvistaminen on tehokas apuväline rajojen asettamisessa, jos halutaan opettaa lasta hylkäämään ei-toivottu käyttäytymismalli. (Skodvin 2004, 48.)

Luo uusi tilanne

Tämän menetelmän ajatuksena on luoda spontaanisti uusi tilanne tai toiminto, että lapsi voi muuttaa sen hetkistä käyttäytymistään. Tämä menetelmä ei edellytä rankaisemista, vaan huomio siirretään ei-toivotusta käyttäytymisestä muualle. Tämä sopii hyvin ihan pienten lasten kanssa olemiseen. Lapselle tarjotaan erilaisia vaihtoehtoja, esimerkiksi riitelytilanteessa voi ehdottaa lapselle pelin pelaamista tai muuta mukavaa. On

haasteellista ja taitoa vaativaa läpäistä ristiriitatilanteet ja ohjata lapsi uusiin toimintoihin ja ajatuksiin. (Hougaard 2005, 118 – 120.)

Monesti tämän menetelmän käyttö ei tunnu kasvattamiselta, mutta tarkemmin ajatellessa kasvatus on usein huomion kääntämistä parempaan/toivotumpaan suuntaan. On taitolaji luovia ristiriitatilanteiden ohi ja ohjata lasta uusiin mukavampiin tilanteisiin. Aikuisen kannattaa rohkeasti käyttää laajempaa näkökulmaa eikä tuudittautua helpoimpaan: ”rauhan hinnalla mitä hyvänsä”, ajatuksella. (Hougaard 2005, 120.)

Asian suurentelu

Tämän menetelmän tarkoitus on kääntää asiat pääläelleen eli suurennella asiaa. Lapsen ei-toivottua käytöstä ei yritetä lopettaa, vaan vanhempi tekee samaa, mutta yliampuvasti. Esimerkiksi jos lapsi huutaa ja kiukkuu, aikuinen huutaa vielä kovempaa. Tällöin lapsi lopettaa/unohtaa oman huutamisen ja katsoo ihmeissään mikä vanhemmille tuli yhtäkkiä. Jotkut vanhemmat tekevät tällaista spontaanisti, mutta toisten on opeteltava ja totuttava tällaisen menetelmän käyttöön. (Hougaard 2005, 120 – 121.)

Jos ruokapöydässä on liian kova meteli, voi vanhempi huutaa vielä kovempaa, tai pyytää kaikkia huutamaan yhteen ääneen yhtä aikaa. Aluksi tilanne hölmistyttää ja lopuksi naurattaa, mutta todennäköisesti ruokapöydän melutaso laskee huomattavasti. Kasvatuksen tarkoitus on ojentaa lasta ja opettaa pelisääntöjä. Kasvatus on oppimisprosessi, jota leikki ja huumori voi parhaimmillaan edistää oppimista. Lasta ei kasvatustilanteissa saa tehdä naurunalaiseksi, koska se on nöyryyttämistä. Lapsi oppii leikin kautta, joten joskus riitatilanteiden leikkiminen auttaa havainnollistamaan tilanteen. Aina tällainen käyttäytymine ei sovi, mutta vaihtelunvuoksi silloin tällöin. Leikin hyvä puoli on siinä, että leikin olemukseen kuuluu tietyt säännöt ja niiden noudattaminen. Lapsi oppii leikin varjolla tärkeitä käyttäytymissääntöjä. (Hougaard 2005, 121 – 123.)

Positiivinen palaute

Tämän menetelmän tarkoitus on, että toivotusta käyttäytymisestä annetaan kehuja eli positiivinen palaute. Menetelmän käyttö ei välttämättä ole niin helppoa kuin aluksi luulee, koska yleensä vanhemmat huomaavat eniten ja helpommin ei-toivottua käyttäytymistä. Kehumisesta käytetäänkin nimitystä positiivinen vahvistaminen. (Hougaard 2005, 123 – 127.)

Positiivinen palaute on lapsen toiminnan myönteistä vahvistamista. Myönteisestä vahvistamisesta puhutaan kun lapsen toiminta vahvistuu jos lapsi kokee sen myönteiseksi, jännittäväksi tai hauskaksi. Lapsi kokee myönteisen vahvistamisen (vanhemman myönteinen reaktio) palkkioksi. Palkitseminen ei tarkoita sitä, että lapsi saa aina konkreettisen palkinnon hyvästä toiminnasta. Palkkio voi olla esimerkiksi positiivinen huomio, kehuminen tai ilostuminen tai sitten fyysisesti halaamalla tai olalle taputtamalla sekä erilaiset palkkiot (Hirsjärvi ym. 2000, 27 – 28). Kaikki vilpittömät reaktiot toimivat myönteisenä vahvistajana. Huomionarvoista on se, että kaikenlainen toiminta myös kielteinen, voi vahvistua, jos lapsi yhdistää sen myönteiseen asiaan. (Skodvin 2004, 42 – 48.)

Lapsi osalliseksi

Arjen rakenteista eli tutuista pelisäännöistä ja rutiineista muodostuu lapselle turvan perusta. Aiemmin lapsille on ollut selvempää sääntöjen noudattaminen, vanhempien kunnioittaminen ja niissä ei ollut mitään epäselvyyksiä. Nykyään vanhemmat unohtavat pelisäännöt ja niiden noudattamisen, kun he haluavat olla lapselle hyviä ja innoissaan suunnittelevat kaikkea lapsen arkeen (Hougaard 2005, 99 – 100).

Lasten kanssa pitää siis keskustella asioista ja laatia yhdessä arkea koskevat säännöt ja niihin liittyvät toiminnot. Lapsi voi vaikuttaa sellaisiin asioihin mihin hänellä on ikätasoonsa nähden valmiudet. Vanhemmilta on väärin sallia lapsen tehdä päätöksiä liian suurista kysymyksistä. On myös tärkeää, että vanhemmilla on yhteiset sävelet kasvatuksessa, ettei tule ristiriitoja äidin ja isän sanomisten välillä. Lapsen olo rauhoittuu, kun hän tietää, että kaikki aikuiset ympärillä noudattavat samaa linjaa kasvatuksessa. (Sinkkonen 2008, 145 - 149.) Osa säännöistä on vain vanhempien päätettävissä ja ne tulee erotella heti selkeästi. Tärkeintä on rajojen selkeys ja johdonmukainen noudattaminen. Vanhempien

on tiedostettava asiat joissa ei ole neuvottelunvaraa ja missä on mahdollista joustaa silloin tällöin. (Hougaard 2005, 128 – 129.)

Lapselle kannattaa puhua niin kuin haluaisit itsellesi puhuttavan ja kohdeltava niin kuin haluaisit itseäsi kohdeltavan. Huutamista ja rankaisemista ei aina voi välttää, mutta niitä voi tietoisesti vähentää ja karsia toiminnastaan. Kasvatustoiminnassa tarvitaan oivaltamista, harjoitusta, kovaa työtä sekä etenkin roppakaupalla kärsivällisyyttä. (Hougaard 2005, 79 – 83) Lapsen tulisi kokea, että hän voi luottaa vanhempaan käyttäytymisestään huolimatta. Lapsi kokee olonsa turvattomaksi huomattaessaan, ettei aikuinen hallitse tilannetta. (Heikkilä 2005, 121 – 123)

Kasvatus on lempeintä ja tehokkainta, kun lapsi saadaan muuttamaan ajattelutapaansa eli kun hän on motivoitunut tekemään asiat uudella tavalla. Käytännössä kasvatuksessa käytetään sanallista ohjausta, jolla tarkoitetaan neuvomista, selittämistä tai puhumista (Hirsjärvi ym. 2000, 28). Tämän menetelmän mukaan ongelmista puhutaan ennakkoon, silloin kun ongelmatilanne ei ole päällä. Lasten kanssa kannattaa keskustella yhteisistä pelisäännöistä heti kun he ovat siihen tarpeeksi vanhoja ja osaavat puhua ja ymmärtää mitä heille sanotaan. (Hougaard 2005, 127 – 130.)

Kasvatuksessa ristiriidat eivät ole väistettävissä eikä lapsuudesta voi selvitä ilman rajoja, rangaistuksia ja seuraamuksia. Pieni lapsi ei osoita kiitollisuuttaan vanhempien kasvatustoimenpiteille siinä hetkessä, kun rangaistus tulee tai rajat asetetaan, vaan tämä tietoisuus tulee vasta myöhemmin. (Hougaard 2005, 20 – 21) Monesti kasvatustilanteissa vanhemmat pelkäävät tekevänsä jotain väärin. Tärkeää on tiedostaa myös se, että vanhemmalla on kokemusta ja tietoa enemmän, joten hän ei voi olla aivan tasavertaisessa asemassa lapseen nähden. Ennakoitava vanhempi tietää, että lasta harmittaa kieltäessä, mutta hän pysyy silti kannassaan. Kasvattaminen unohtuu helposti, jos lasta pidetään tasaväkisenä yhteistyökumppanina samoine oikeuksineen kuin aikuinen. Lapsi tarvitsee kasvaakseen komplikaatioita ja turhautumisen tunteita, että hän pystyy oppimaan elämässä tarvittavia taitoja. (Sinkkonen 2008, 148 - 149.)

3. Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa tutkitaan äitien kasvatusta (käsityksiä ja tapoja) sekä äiti käsityksiä. Aihepiirejä ovat lasten kasvatusta ja siihen vaikuttavat asiat ja käytettävät keinot äitien kuvaamana. Aihe on kiinnostava, koska olen itse äiti ja joudun kasvatuksellisten haasteiden eteen päivittäin töissä lastentarhanopettajana ja kotona kolmen lapsen äitinä. Tutkimuskohteena ovat äidit ja heidän käsityksensä ja kokemuksensa kasvatuksesta, kasvatustavoista ja äitinä olemisesta.

Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset ovat:

Käsitys omasta äitiydestä ja äitiyden erilaisista rooleista

Käsitys kasvatuksesta ja sen päämääristä

Arkipäivän kasvattamistavat

3.1 Fenomenografinen lähestymistapa

Etymologisesti termi fenomenografia tarkoittaa, kuinka joku asia ilmenee jollekin henkilölle (Syrjälä ym. 1994, 115). Fenomenografisen tutkimuksen keskus on Göteborgin yliopistossa, jossa Ference Marton alkoi tutkia 1970-luvulla opiskelijoiden erilaisia käsityksiä oppimisesta. Tämä oppimiskäsitysten tutkimus on edelleen fenomenografisen tutkimuksen keskeinen kohde. Virallisesti fenomenografia termi otettiin käyttöön 1980-luvulla. Marton erottelee fenomenografisessa tutkimuksessa kolme eri linjaa, jotka ovat: kiinnostus oppimiseen ja oppimistuloksiin, oppimisen suhde oppiaineen kontekstiin ja kolmanneksi käsitys oppiaineesta. (Metsämuuronen 2008, 35; Niikko 2003, 10 – 11;.)

Fenomenografian nimi tulee sanoista ”ilmiö” ja ”kuvata”. Ilmiötä koskevat käsitykset vaihtelevat henkilöstä toiseen. Käsitusten erilaisuus riippuu kokemustaustastamme enemmän kuin ikäkaudesta. Ilmiö on ihmisen ulkoisesta tai sisäisestä maailmasta saama kokemus, josta rakentuu aktiivisen prosessoinnin kautta erilaiset käsitykset. Käsitykset, voivat vaihdella vastaajan iän, koulutuksen, sukupuolen yms mukaan. Käsittäminen tarkoittaa merkityksen antamista ilmiölle. Käsitteillä on merkittävä suhde yksilön ja ympäristön välillä. Suhde ihmisen ja maailman välillä rakentuu, siten että ihminen kohtaa sisäisen maailmansa aina jotain taustaa vasten. (Syrjälä ym. 1994, 114, 116; Uljens 1989, 19 - 20.)

Tutkimuksen perustana on tietty käsitys ilmiöiden ja ihmisen ajattelun suhteesta ja tiedonmuodostuksen ehdoista. Kuvataan todellisuutta sellaisena, kuin tietty joukko sen ymmärtää ja käsittää. Ihminen nähdään rationaalisenä olentona, joka yhdistää tapahtumat ja oliot erilaisiin yhteyksiin. Näin muodostuvat erilaiset käsitykset. (Syrjälä ym. 1994, 116 – 117.) Kiinnostuksen kohteena ovat eri ulottuvuudet ihmisen tavoissa kokea maailma eli tutkittavien erilaiset kokemusten variaatiot ja sisällöllisesti erilaiset tavat. Pyritään kuvaamaan, kuinka kyseessä oleva ilmiö koetaan ja minkä laatuista kokemukset ovat. Kokemuksen kuvaus ei ole milloinkaan lopullinen, koska kokemukset ovat tyhjentyttämiä. (Niikko 2003, 13, 15, 20, 22.)

Käsittäminen sisältää merkityksen antamisen asialle. Uljens (1998) erottaa käsitysten tarkastelussa primaari- ja sekundaari-ilmiön. Primaari-ilmiö on kyseessä, kun selvitetään kuinka oikeita käsitykset ovat. Fenomenografia hyödyntää sekundaari-ilmiötä, jossa käsityksiä ei verrata oikeaan käsitykseen. Tausta ajatus on, että ihmiset antavat erilaisia sisältöjä ilmiöille ja kokevat asioita eri tavoin. Fenomenografia lähtee ajatuksesta, että ihmisen käyttäytyminen syntyy sen pohjalta, miten hän ajattelee asioita ja millaisia käsityksiä heillä on asioiden ja ilmiöiden suhteista. (Niikko 2003, 25 – 28; Uljens 1998, 30 - 32.)

Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita toisen ihmisen kokemuksista, mikä painottaa ihmisen tapaa kokea jotakin. Tällöin kiinnostuksen alla on toisten ihmisten kokemukset ja käsitykset maailmasta. Tutkittaville todellisuus on sitä mitä koemme ja tiedämme sekä todellisuuden merkitys ilmenee kokemusten ja käsitysten kautta. Ihmisten erilaiset tavat havaita ja ymmärtää todellisuutta ovat arvokkaita tutkimuskohteita. (Niikko 2003, 25.) Fenomenografian erottaa muusta käsitystutkimuksesta, sen kiinnostus käsitysten sisällöllisiin eroihin (Syrjälä ym. 1994, 114).

Fenomenografisen tutkimuksen toteuttaminen

Fenomenografia on tutkimusmetodi, jolla pyritään kuvaamaan laadullisesti erilaisia tapoja, joilla ilmiön eri ulottuvuudet koetaan ja käsitteellistetään. Fenomenografiassa tutkija tutkii toisten ihmisten kokemuksesta syntyneitä käsityksiä refleктоimalla niitä. Kuvataan erilaisia tapoja, joilla jotakin voidaan kokea ja sitten yleistää ja hierarkisoida ne. Fenomenografia keskittyy ajattelun ja tiedon kohteen sisältöön. Painopiste on ajattelun sisällöllisessä näkökulmassa ja tietyn sisällön laadullisissa eroissa. (Niikko 2003, 9- 10, 22 - 23.)

Fenomenografinen tutkimus etenee tiivistetysti seuraavia vaiheita pitkin. Ensin tutkija kiinnittää huomionsa asiaan tai käsitteeseen. Seuraavaksi perehdytään alustavasti käsitteestä olemassa olevaan teoretietoon. Kolmanneksi haastatellaan henkilöitä, jotka ilmaisevat omia käsityksiään käsiteltävästä asiasta. Tulokset luokitellaan erilaisiksi merkitysluokiksi, joista tehdään yhdistelmäkategoriota. Tutkimuksen tavoitteena on luoda tutkittavista käsityksistä kuvausgatekoriajärjestelmä. (Metsämuuronen 2008, 35 – 36; Syrjälä ym. 1994, 115.)

Fenomenografinen raportti lähtee tutkimusalueen aikaisemman tutkimuksen selvittämisestä. Perustellaan teoreettisesti tutkimusongelmat. Fenomenografisen tutkimuksen vakio-osat ovat: johdanto, aikaisempien tutkimusten esittely, teoreettinen osa, tutkimusongelmat, tutkimuksen metodi, aineiston hankinta ja tulokset, luotettavuus ja lopuksi diskussio. Diskussion tehtävä on pohtia tutkimuksen löytöjä tutkimusongelmien kannalta sekä arvioida löydösten merkitystä tai sovellettavuutta. Hyvä tutkimusraportti on ajatuksellisesti yhtenäinen ja looginen kokonaisuus. (Syrjälä ym. 1994, 148 – 150, 156.)

3.2 Tutkimuksen toteutus

Aineiston hankinta lähti liikkeelle ajatuksesta, että keräisin ensimmäisessä aineiston hankinnassa eläytymismenetelmää käyttäen kirjoitelmia onnistuneista kasvatuskokemuksista. Kirjoitelmat olisivat olleet kuvauksia positiivisesta kasvatuskokemuksesta, äitien kirjoittamana ja heidän näkökulmastaan. Laitoin kirjoitelmapyyntöjä esikoulun kautta N=28 (Liite 1) ja neuvoloiden kautta jaettavaksi N=60 (Liite 2). Esikoulun kautta kirjoitelmia palautui 5kpl, joista kolme suostui jatkossa haastateltavaksi. Neuvolan kautta kirjoitelmia ei palautunut ollenkaan, mutta kolme

neuvolan asiakasta lupautui pelkkään haastatteluun. Ensimmäinen aineistonhankinta ei siis tuottanut tulosta ja lopullinen aineisto kerättiin teemahaastattelulla (Liite 3).

Haastattelu on yleisin fenomenografisen tutkimuksen aineiston hankintamenetelmä (Syrjälä ym. 1994, 136). Avoimessa ja teemahaastattelussa tutkijalle jää vapaus sovittaa kysymysten muoto ja osittain sisältö tilanteen mukaan. Aineiston hankinta suoritetaan enemmän syväsuuntautuneesti kuin määrällisesti, koska tutkimushenkilöiden määrä on yleensä pieni. Fenomenografinen tutkimus ei tavoittele tilastollista yleistettävyyttä, vaan yleistettävyyttä aihe alueensa käsitteiden ja teorian tasolla. (Niikko 2003, 31 – 32; 152; Uljens 1989, 11.) Tutkimusmenetelmänä käytetään teemahaastattelua eli kaikilla oli sama valmis haastattelurunko, jonka pohjalta haastattelu etenee. Teemahaastattelurunko kootaan teorian pohjalta.

Teemahaastattelu sopii hyvin tilanteisiin, joissa käsitellään intiimejä ja arkaluontoisia asioita ja aiheita tai jos halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita. Haastattelu kohdistuu ennalta valittuihin teemoihin, mutta kysymysten muoto ja esitysjärjestys ovat vapaat. Haastatteluprosessi on vuoropuhelu, jota tutkittava voi rajoittaa omalla tavallaan. Vuorovaikutuksen tulee olla luonteeltaan keskustelua. Haastattelun aluksi tutkijan on rakennettava luottamus ja annettava aikaa luottamuksen syntymiselle (Syrjälä ym. 1994, 136 – 137). Omassa tutkimuksessani haastattelu suoritettiin ennalta määrätyillä avoimilla kysymyksillä, jotka tarkentuvat haastattelun aikana (Liite 3). Haastateltava voi esittää tukikysymyksiä/lisäkysymyksiä ja yrittää saada hänet avautumaan kertomuksessaan. Avoimien kysymysten listalla on se hyvä puoli, että haastateltavalla on mahdollista paneutua niihin asioihin, joista hän haluaa puhua ja sivuuttaa vaikeimmat kysymykset halutessaan. Tutkijan täytyy muistaa haastateltaessa antaa vastaajalle vapautta puhua vapaasti ja kertoa kokemuksiaan ilman keskeytyksiä sekä luoda luottamuksellinen vuorovaikutustilanne. (Metsämuuronen 2008, 37 – 41; Niikko 2003, 31 – 32;.) Haastattelutilanteet olivat vapaamuotoisia ja poikkeamat ja syventämiset varsinaiseen haastattelurunkoon ovat suotavia. Haastattelutilanteessa haastateltava sai kertoa kokemuksiaan vapaasti ilman kiirettä.

Haastattelussa toteutuu fenomenografisen tiedonkäsitteilyn intersubjektivisuus. Eli kun haemme tietoa toisen ihmisen ajattelusta. Intersubjektiviivinen luottamus tarkoittaa, että haastattelijan on tiedostettava omat lähtökohtansa. Haastateltava ensisijaisesti kuuntelee mitä haastateltavalla on sanottavaa. Kuunteleminen on tärkeää lisäkysymysten tekemisen kannalta, että osaa kiinnittää huomion oikeisiin asioihin. Syventävät kysymykset saavat aiheen haastateltavan sanoista, niitä ei suunnitella etukäteen. Intersubjektiviivinen

luottamus edellyttää myös, että haastateltava luottaa tutkijaan. (Syrjälä ym. 1994, 136 - 137.)

Teemahaastattelun lisäksi jokaisen haastattelun jälkeen vastaajilla teetetään naiseuden roolikartta, käyttäen käsitekartta-ajattelua. Käsitekartta on keksitty 1980-luvun alussa Cornellin yliopistossa USA:ssa ja se on pääasiassa kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Käsitekartta on puhetta ja kirjoitusta kehittyneempi ja vaativampi tapa ilmaista ja tutkia ajatuksia. Sen avulla voidaan tutkia käsitteitä ja selvittää millaisia asioita tutkittava sisällyttää tiettyyn joukkoon. Tutkimuksessa olennaista on se, että miten käsitykset liittyvät tutkittavan vastauksissa toisiinsa. Hyvässä kartassa on vain olennaisimmat asiat. Käsitekarttojen hierarkisuus syntyy luonnostaan, koska pääkäsite on yleensä kartan keskellä. Analyysissä kartasta voidaan hahmotella erilaisia osa-alueita, mitä enemmän erilaisia linkkejä on, sitä tärkeämpi käsite on verkostossa. Hierarkiassa ylimpänä oleva käsite toimii ikään kuin otsikkona, johon kootaan muut alemmat käsitteet. (Åhlberg 2001, 59 – 66.)

Haastattelut suoritin heinäkuun 2008 aikana kirjastossa tutkijan huoneessa. Varasin ensin itselleni huoneen käyttöön ja sovin sen jälkeen haastateltavien kanssa haastatteluajasta puhelimitse. Valitsin haastattelu paikaksi kirjaston, koska sinne on kaikkien helppo tulla ja huone on rauhallinen ja virikkeetön. Haastattelutilanteessa kerroin ensin tutkimukseni tarkoituksesta ja luottamuksellisuudesta ja kysyin lupaa haastattelun nauhoittamiseen. Ennen haastattelun alkua annoin haastateltavien selata teemahaastattelurungon läpi, jonka jälkeen aloitimme itse haastattelun. Pyrin vapaaseen ja rauhalliseen tilanteeseen. Itse aiheesta pyrin jättämään omat mielipiteeni vähälle ja johdattelin haastattelua eteenpäin. Tavoitteenani oli olla enemmän kuuntelijan roolissa ja antaa tilaa haastateltaville ja heidän mielipiteilleen, mikä minusta onnistui hyvin. Kukin haastattelu kesti 30-45 minuuttia ja mielestäni sain kaikkiin alueisiin haastatteluista erittäin hyviä asioita joihin paneutua.

Haastateltavia äitejä oli kuusi ja heidän ikänsä vaihteli 28 – 45 vuoteen (kaksi 30 ja ale ja neljä yli 30 vuotta). Neljällä vastaajista oli toisen asteen tutkinto (yhellä yo-pohjainen) sekä kahdella korkeakoulututkinto AMK. Haastateltavilla äideillä lapsiluku vaihteli 2-5 välillä. Ensimmäisen lapsen saaminen on ajoittunut 19 – 29 vuoden välille. Kahdella äidillä perheen lapsiluku oli lisääntynyt uusioperheen myötä yhdellä puolison lapsella. Perheen lasten iät vaihtelivat 1 – 26 vuoteen. Analyysin myötä lasten ikä ja sukupuoli eivät osoittautuneet merkittäviksi tekijäksi kasvatuksessa, joten jätin poikien sekä tyttöjen ja eri ikäluokkien ryhmittelyn ja vertailun pois. Tämänhetkessä elämäntilanteessa perheistä

kolme oli uusioperheitä ja kolme ydinperhettä. Vastaajista kolme oli haastatteluhetkellä kotiäitinä ja kolme kävi töissä. Kaikilla vastaajilla oli ollut sisaruksia lapsuudessa 1- 4 kappaletta. Analyysin seuraamista helpottamaan nimeän haastateltavat (N=6) kuvitteellisin nimin, jotka ovat: Seija, Sirpa, Sinikka, Sini, Sanna ja Susanna.

Haastattelun lopuksi piirätin jokaisella naiseuden roolikartan, jonka avulla hahmotan naisen erilaisia tehtäviä moninaisuutta elämässä. Kaikille kartan piirtäminen/kirjoittaminen oli ihan helppoa ja sinne löytyi monenlaisia tärkeitä asioita ja rooleja mitä naisella on myös äitiyden lisäksi ja osaksi äitiyden myötä tulleita rooleja.

3.3 Aineiston analysointi

Tutkimukseni analysointitapa on aineistolähtöinen, vaikkakin pyrin aluksi sijoittamaan kasvatustutkimuksista saamani tulokset Hougaardin (2005) tekemään taulukkoon kahdeksasta erilaisesta kasvatustutkimuksesta (katso luku 2.5, s.22.) sekä etsin yhteneväisyyksiä Korhosen (1994) jaotteluun äitien neljänlaisesta kasvatustyylistä (katso luku 2.4, s.20.). Haastatteluaineiston analysointi alkoi induktiivisesti eli etsin aineistosta nousevia asioita joita välttämättä teoriassa ei löydy, ja jotka eivät kahteen edellä olevaan mallin sovi. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 95 – 97). Vaikka minulla oli jo olemassa olevaa teoretietoa ja malleja aiheesta, lähdin käsittelemään haastatteluaineistoa induktiivisesti ja unohdin olemassa olevat teoriat. Myöhemmin vertailin tuloksiani Hougaardin (2005) kasvatustutkimuksiin ja Korhosen (1994) äitityyppeihin.

Fenomenografinen aineistonanalyysi etenee neljän vaiheen kautta, eikä se ole kovin strukturoitu. Ensin aineisto luetaan huolellisesti läpi ja etsitään tärkeitä ilmauksia tutkimuksen kannalta. Analyysissä keskitytään alusta alkaen erilaisiin ilmauksiin, ei niitä tuottaneeseen henkilöön. Analyysin toisessa vaiheessa lajitellaan ja ryhmitellään merkityksellisiä ilmauksia eri ryhmiin/ teemojen alle. Kolmannessa vaiheessa eri merkitysryhmät käännetään kategorioiksi ja nimetään niin, että ydin merkitykset tulevat esiin. Etsitään ilmausten joukosta samanlaisuuksia, rajatapauksia ja harvinaisuuksia. Analyysissä korostetaan tutkijan omien lähtökohtien tiedostamista ja ennako-oletusten pois sulkemista. Neljännessä vaiheessa saatuja kategorioita pyritään yhdistelemään eli luodaan kuvauskategorioita. (Niikko 2003, 33 – 38) Analyysin ajan aineisto ja autenttiset ilmaukset on pidettävä esillä koko ajan, että tutkija voi palata niihin aina tarvittaessa. Jos

unohtaa alkuperäisen aineiston ja lähtee liikaa säveltämään ilman sitä, vaarana on helposti aineiston ylitulkitseminen. (Syrjälä ym. 1994, 145 - 147.)

Litteroinnissa ensimmäinen vaihe on oman uteliaisuuden tyydyttäminen. Aluksi kuuntelin nauhoitettua haastattelua läpi nopeasti ja kuulostelin haastattelun antia ja tunnelmia sekä, mitä siitä voisi saada myöhemmin irti. (Eskola ja Vastamäki 2001, 40 – 41.) Seuraavaksi kirjoitin haastattelun tekstinkäsittelyohjelmalla puhtaaksi sanatarkasti, jokainen repliikki erikseen. Tämä mahdollistaa sen, että tutkija voi palata niihin tulkinnan ja johtopäätösten teon aikana toistuvasti. Litteroinnin toisena nimenä Tuomi ja Sarajärvi (2009) käyttävät myös käsitettä koodaaminen. Tämä koodaaminen on aineistonanalyysin ensimmäinen tärkeä vaihe ja sillä on viisi merkitystä. Nämä viisi tekijää ovat sisään kirjoitettuja muistiinpanoja, jäsentävät tutkijan ajatuksia aineistosta, toimii kuvailun apuvälineinä, toimii aineiston jäsentäjänä ja testaamisen apuvälineenä sekä niiden avulla voidaan etsiä aineistosta tiettyjä kohtia. (Eskola 1997, 83 – 86; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108 - 110.) Haastattelujen auki kirjoittaminen oli työläs ja hermoja koetteleva prosessi, kun kaikki äännähdykset ja ”mutinat” piti saada sanatarkasti selville ja paperille. Yhden haastattelun purkuun tekstinkäsittelyohjelmalle meni arviolta noin 10 tuntia. Pyrin erottelemaan mutinasta asiasisällön, mutta aina se ei ollut mahdollista. Auki kirjoittaessa merkitsin epämääräiset mutinat, pitkät tauot pisteillä sekä mahdolliset naurukohtaukset yms.

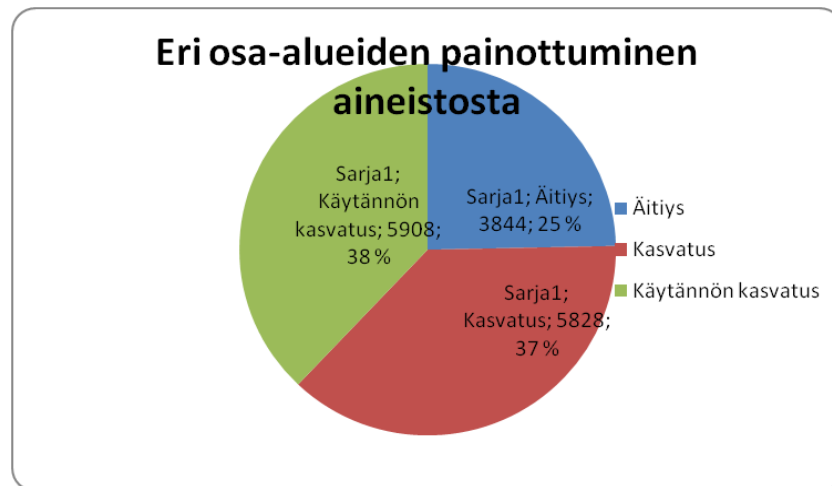
Laineen (2001) mukaan aineiston kuvauksissa nostetaan esille tutkimuskysymysten näkökulmasta olennaisia asioita. Kuvaukset on esitettävä luonnollisella kielellä ja aineistosta pyritään nostamaan esiin merkitysten muodostamia kokonaisuuksia. Samanlaiset merkitykset korostavat oman kokonaisuutensa, ja siitä erottuvat muodostavat omat kokonaisuutensa erityislaatunsa perusteella. (Laine 2001. 26 – 43.) Analyysin aluksi tiivistin vastaukset dialogi -muodosta kysymieni teemojen alle tekstiksi, että jokaisen vastaajan vastaukset olivat vielä erillään. Seuraavaksi luin vastauksia ja katselin, onko kunkin teeman alla siihen kuulumattomia asioita. Sitten aloitin aineiston varsinaisen analysoinnin kategorisoimalla, mikä tarkoitti merkittävien/antoisimpien vastausten järjestämistä eri kategorioiden alle omiksi kuvaus-/alakategorioiksi. Poimin valmiiksi tutkimusongelmaa vastaavat tekstit ja siirtelin asiat kolmen tutkimustehtävän alle (äitiys, kasvatus ja arkipäivän kasvattamistavat). (Eskola ja Vastamäki 2001, 41 – 42; Laine 2001. 26 – 43.) Kategorisointi oli tutkimuksessani analyysin ensimmäinen vaihe, josta jatkoin eteenpäin. Kokonaisempien tutkimustulosten aikaansaamiseksi, kokosin haastatteluista mahdolliset äitityyppitarinat. (Eskola 1997, 89 - 92).

Tyypittelyssä on kyse aineiston ryhmittelystä erilaisiksi tyypeiksi: selviksi ryhmiksi samankaltaisia tarinoita. Tyypittelyn tulokset voidaan esittää yhtenä tyypillisenä kuvauksena, jos se on mahdollista tehdä aineistosta käsin tai se voidaan rakentaa aineistosta. Tällöin kuvaukset ovat yhteenvetoja ja mahdollisia kuvauksia jotka tiivistävät aineistoa. (Eskola 1997, 93 – 96.) Aluksi kvantifioin aineistoa eri kategorioiden pohjalta erilaisia painotuseroja muodostui laskemalla mainintojen määriä, kustakin kategoriasta (kts. luku 4). (Alasuutari 1999, 192 – 193.) Tämän kvantifioinnin ja aineiston perinpohjaisen lukemisen jälkeen vertasin tuloksia Korhosen luokitteluun äitityypeistä. Nämä Korhosen muodostamat luokat, jotka kuvaavat erilaisia äitien kasvatustyyliä ovat: tietoiset kasvattajat, yksilöllisyyttä korostavat äidit, ymmärtävää huolenpitoa korostavat äidit sekä puuskittaiset äidit (Korhonen 1994, 119). Muotoilin omat äitityypini aineistonkategorisoinnin, kvantifiointien sekä Korhosen äitityyppien pohjalta. Tyypikuvaukset eivät ole tarkkarajaisia, eikä voi olettaa että äiti on vain yhden tietyn tavan kasvattaja. Luokkien tarkoituksena on korostaa lastenkasvatuksen erilaisia painotuseroja. Tyypitarinat nimesin informatiivisemmiksi ja omaa aineistoani paremmin kuvaaviksi. Äitityypeiksi tuli: ohjaava turvallinen äiti, arkea rytmittävä ja läsnäoleva äitiys, ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti sekä rajoja ja rangaistuksia korostava äiti (kts tarkemmin luku 4.6).

4. Kotikasvatus äitien kokemana

Analyysissä kävi vahvasti ilmi, että äidit käsittelivät eniten ja helpommin juuri kasvattamista. Oman äitiyden analysoiminen osoittautui melko haasteelliseksi. Kasvattamisesta ja erilaisista käytännöistä kerrottiin paljon erilaisia esimerkkejä. Tämä oli tyypillistä kaikille vastaajille. Itse äitiydestä kysyttäessä aihe helposti kääntyi kasvattamiseen ja sitten taas kasvattamisen kohdalla löytyi paljon asiaa äitiydestä. Aineiston läpikäyminen oli vastausten siirtelemistä eri teema-alueiden välillä, kunnes oikeat teemat löytyivät.

Seuraava kuvio 2 kuvaa koko aineistoa ja sen eri osa-alueiden painottumista. Aineistosta on eritelty maininnat jotka liittyvät äitiyteen, kasvattamiseen ja arkipäivän kasvatukseen. Niiden perusteella on rakennettu kuvio josta käy ilmi kuinka monta prosenttia kustakin osa-alueesta on tullut keskustelua. Koko aineistosta on otettu kaikki maininnat, jotka liittyvät kuhunkin osa-alueeseen ja näiden perusteella on tehty vertailu juttuun paneutumisesta. Koko aineistosta kasvatuksen ja käytännön kasvatustoiminnan välillä ei ole kuin yhden prosenttiyksikön ero, kun taas äitiyteen on 12-13 % erot. Eniten on käsitelty kasvatusta 38% seuraavaksi käytännön kasvatusta 37% ja kolmantena äitiyttä 25%.

(Kuvio 2 Teemahaastattelun osa-alueiden painottuminen aineistossa)

Taulukkoon nro 1 on kerätty kaikki maininnat eri teema-alueita koskien. Se kuvaa kaikkien äitien mainintojen määrää kutakin kolmea teema-alueetta kohden, jotka ovat äitinä oleminen, kasvatuksen päämäärät sekä arkipäivän kasvattamistavat. Edellä olevien taulukoiden, kvantifioinnin ja erilaisten yksittäisten painotusten mukaan alemmista kategorioista (äitinä oleminen, kasvatuksen päämäärät ja arkipäivän kasvattamistavat) sekä Korhosen (1994) neljän tyyppikuvausta mukaillen olen muodostanut aineistostani neljä omaa äitityyppiä, joista tarkemmin luvussa 4.6 (s.62).

Haastateltava	Maininnat äitinä olemisesta	Maininnat kasvatuksen päämääristä	Maininnat arkipäivän kasvattamistavoista
Seija	23	6	18
Sirpa	20	6	31
Sinikka	36	12	18
Sini	27	10	19
Sanna	19	5	15
Susanna	37	5	28

(Taulukko 1 Äitien maininnat teema-alueittain)

Taulukkoon numero 2 on koottu äitien maininnat äitiydestä sekä äitinä olemisesta. Aineistosta on etsitty kaikki maininnat kyseiseen työnkuvaan liittyen. Kunkin haastateltavan kohdalla on tehty samanlainen kokoaminen aineistosta. Taulukossa esitetään montako kertaa kukin haastateltava (1-6) on maininnut haastattelun aikana seuraavat asiat (1= kasvattaminen, 2= arjen huolenpito, 3= läsnäolo, 4= rajojen ylläpito, 5= turvallisuuden luominen, 6= touhuamista lasten kanssa, 7=lasten tarpeiden

huomioiminen sekä 8= arjen rytmittäminen). Asiasta tarkemmin luvussa 4.2 sivulla 45 alkaen.

Teema	1	2	3	4	5	6	7	8
Seija	4	3	6	1	3	3	3	-
Sirpa	3	5	6	1	-	-	3	2
Sinikka	7	5	3	5	-	5	1	10
Sini	3	5	3	4	6	-	6	-
Sanna	4	-	8	4	1	-	2	-
Susanna	8	2	5	8	-	6	6	2

(Taulukko 2 Maininnat äitiydestä)

Taulukosta (nro 2) käy ilmi että haastateltava yksi on pitänyt tärkeimpänä äidin läsnäoloa ja kasvattamista sekä vähiten mainintoja on rajojen ylläpidosta sekä arjen rytmittämisestä. Sirpa on painottanut arjen huolenpitoa ja läsnäoloa kun taas turvallisuuden luomiseen ja touhuamiseen lasten kanssa ei ole tullut yhtään mainintaa. Sinikka on pitänyt tärkeimpänä arjen rytmittämistä ja kasvattamista sekä vähiten painoarvoa hän antoi turvallisuudelle ja lasten tarpeiden huomioimiselle. Sini mainitsi eniten turvallisuudesta ja lasten tarpeiden huomioimisesta kun taas vähemmälle jäivät touhuaminen lasten kanssa ja arjen rytmittäminen. Sanna piti tärkeimpinä läsnäoloa, kasvattamista ja rajojen ylläpitoa ja vähiten merkityksellisimpiä olivat touhuaminen lasten kanssa, arjen rytmittäminen sekä arjen huolenpito. Susanna mainitsi eniten rajojen ylläpidosta ja kasvattamisesta ja mainitsematta jäi turvallisuuden luominen.

Seuraavassa taulukossa (taulukko nro 3) on koottu äitien maininnat kasvatuksen päämääristä. Taulukossa havainnollistetaan äitien mainintojen määrää kussakin kasvatuksen tavoitteessa. Aineistosta on etsitty kaikki maininnat kyseisiin tavoitteisiin liittyen. Kunkin haastateltavan kohdalla on tehty samanlainen kokoaminen aineistosta. Taulukossa esitetään montako kertaa kukin vastaaja (1-6) on maininnut haastattelun aikana seuraavat asiat (1= yhteiskunta kelpoisuus, 2= käytännön taidot, 3= käytöstavat ja 4= sosiaaliset taidot). Kasvatuksen päämääristä tarkemmin luvussa 4.4 sivulta 52 alkaen.

Teema	Yhteiskunta kelpoisuus	Käytännön taidot	Käytöstavat	Sosiaaliset taidot
Seija	2	2	-	2
Sirpa	2	1	2	1
Sinikka	2	2	5	3
Sini	2	-	2	6
Sanna	5	-	-	-
Susanna	-	5	-	-

(Taulukko 3 Maininnat kasvatuksen päämääristä)

Edellisestä taulukosta (nro 3) käy ilmi, että jokainen äiti on painottanut kasvatuksen päämääriä pohdittaessa eri asioita. Viisi haastateltavista on maininnut tärkeäksi tavoitteeksi yhteiskuntakelpoisuuden, kuitenkin vastaaja viisi on maininnut asiasta eniten ja haastateltava kuusi ei ole maininnut kertaakaan tätä tavoitetta. Käytännön taitojen merkityksestä on maininnut neljä haastateltavaa ja heistä vastaaja kuusi kaksi kertaa enemmän kuin muut haastateltavat. Käytöstavoista kasvattamisen tavoitteena on maininnut kolme vastaajista ja heistä haastateltava kolme kakista eniten. Sosiaalisista taidoista on maininnut neljä vastaajaa, joista haastateltava neljä on pitänyt sosiaalisia taitoja kaikista tärkeimpänä kasvatuksen tavoitteena.

Taulukossa numero 4 on koottu äitien maininnat arkipäivän kasvattamistavoista, havainnollistetaan haastateltavien mainintojen määrää kussakin arkipäivän kasvattamistavasta. Aineistosta on etsitty kaikki maininnat kyseisiin menetelmiin liittyen. Kunkin äidin kohdalla on tehty samanlainen kokoaminen aineistosta. Taulukossa esitetään montako kertaa kukin vastaaja (1-6) on maininnut haastattelun aikana seuraavat asiat (1= ohjaaminen, 2= palautteen antaminen, 3= eristäminen, 4= fyysinen rangaistus, 5= etuuden poistaminen, 6= lahjonta, 7= kantapään kautta, 8= arkiset askareet ja 9= rajojen ylläpitäminen). Kasvattamistavoista tarkemmin myöhemmin luvussa 4.5 sivulta 56 lähtien.

Kasvatustapa	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Seija	7	7	1	-	1	-	-	-	2
Sirpa	9	-	1	4	4	1	6	-	6
Sinikka	6	5	4	-	2	1	-	-	-
Sini	6	1	2	1	-	1	-	5	3
Sanna	5	3	-	1	2	3	-	-	1
Susanna	13	3	2	1	-	2	2	3	2

(Taulukko 4 Maininnat arkipäivän kasvattamistavoista)

4.2 Äitinä oleminen

Haastattelun tuloksissa äitiyden määrittäjäksi nousi kaksi tekijää. Äitiyttä pidettiin tärkeänä roolina ja elämän sisältönä, joka käy ilmi myös Hirsjärven ym. (2000) äitimyyttä koskevassa pohdinnassa. Äiti on lapselleen tärkeä ihminen ja äitiyttä kuvattiin ihanana asiana sekä lämpimänä olotilana. Äidiksi tulemisen myötä elämään tulee sisältöä, koska lapset ovat tärkeitä ja heidän mukanaan tuoma tunne on merkityksellistä äideille. Beauvoir (1993) kritisoi äitiyttä siten, että naisen subjektiuso katoaa äidiksi tulemisen myötä. Tulosten mukaan äitejä on monenlaisia sekä tärkeintä on, että äidillä on lapsia. Kaikille haastateltaville oma äiti oli ollut tärkeä esikuva ja roolimalli.

”...äiti on lämmin..sana...tärkeä hahmo...” (Sini)

”...hyvä äiti..se varmaan just se tuki tietää että se on niinkun aina saatavilla...” (Sanna)

Lapset tuovat äidin elämään konkreettista tekemistä, kuten siivoaminen, ruuan laittaminen ja pyykin peseminen. Lasten kanssa puuhaileminen on mukavaa ja osa äideistä ei siksi ollut kiirehtinyt vielä työelämään.

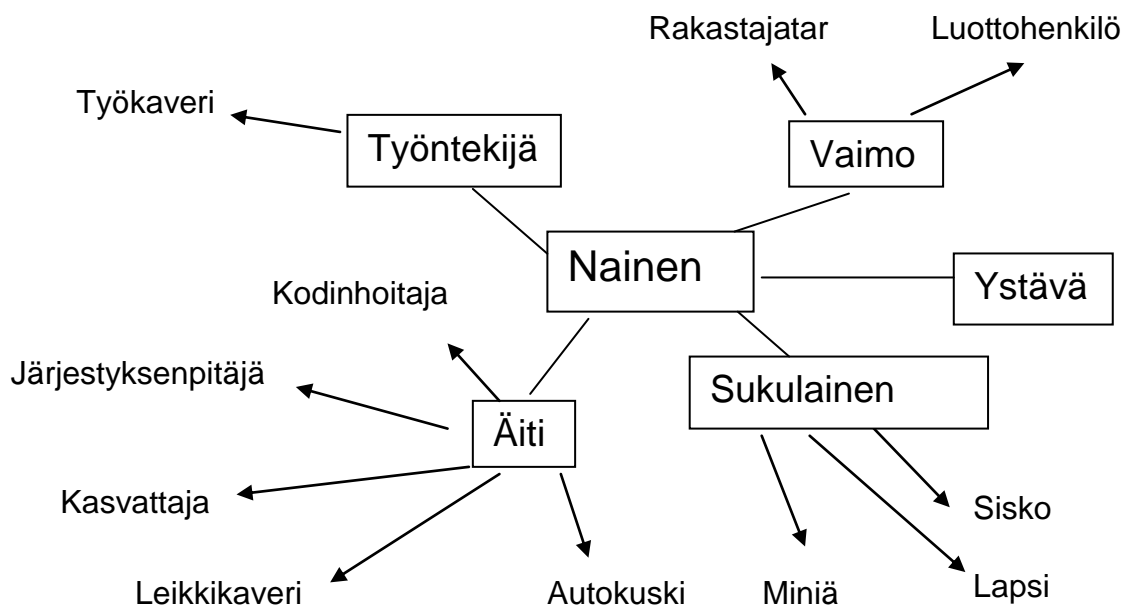
”...ois kyllä ihan hirmu tylsää jos ei ois lapsia...” (Sirpa)

”...tällä hetkellä se on niinkun se mitä minä teen et se on tällä hetkellä ihan ykkösjuuttu elämässä...” (Sinikka)

”...olispa elämä tyhjää jos ei olis äiti...” (Sini)

Naisen erilaisista rooleista käsitekarttojen piirtäminen osoittautui vastaajille helpoksi tehtäväksi. Roolikartat jakoutuivat selkeästi kahteen erilaiseen malliin. Toinen oli hierarkiamalli (2kpl vastaajista) ja toinen aurinkomalli (4kpl vastaajista). Nämä kaksi erinäköistä mallia edustavat kahdenlaista ajattelutapaa tai asian käsittelemistapaa. Äitiyttä pidetään yhä naisen päätehtävänä vaikka, naisen elämään sisältyy paljon muutakin, kuten työn tekemistä kodin ulkopuolella Hirsjärvi ym. (2000) toteaa.

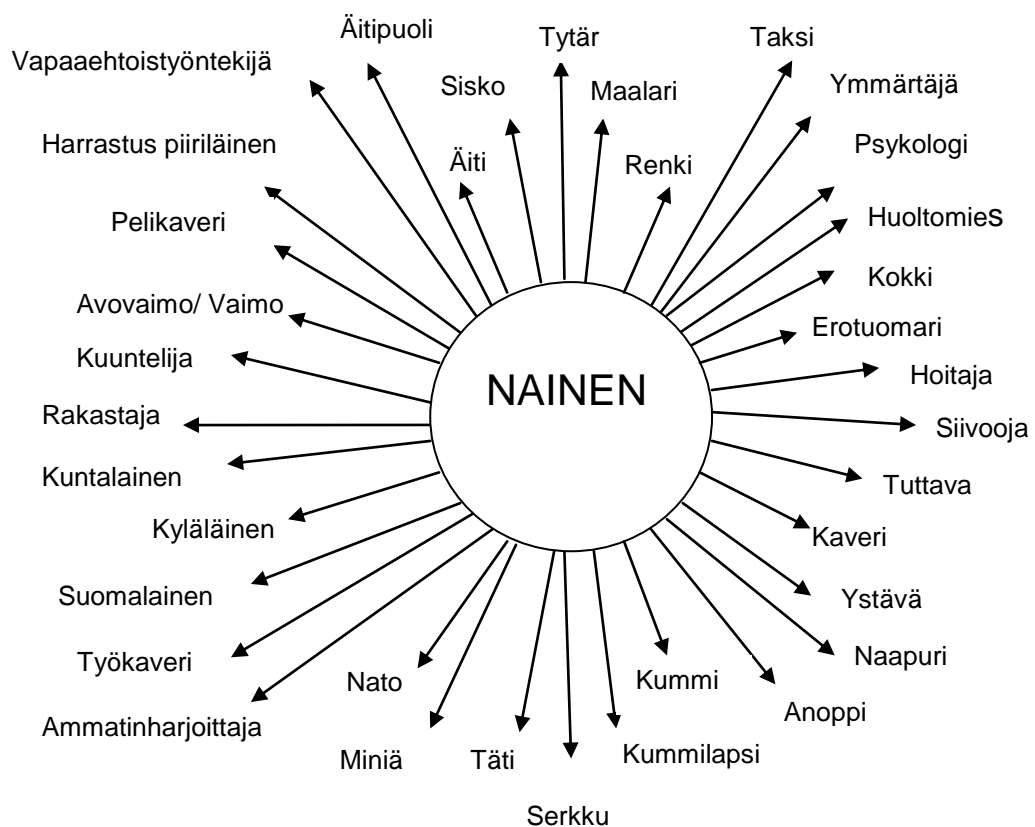
Hierarkiamallissa (kaksi vastaajaa) (Kuvio 3) naisen rooli on jaettu viiteen erilaiseen rooliin, jotka ovat työntekijä, vaimo, ystävä, sukulainen ja äiti. Kaksi vastaajista kasasi käsitekartan käyttäen ylä- ja alakategorioita. Näistä yläkategorioista on tehty tarkentavia rooleja, joita ovat rakastajatar, luottohenkilö, sisko, lapsi, miniä, autokuski, leikkikaveri, kasvattaja, järjestyksenpitäjä, kodinhoitaja ja työkaveri. Tarkennukset ovat hierarkisesti alempana kuin nämä viisi pääroolia.

(Kuvio 2 Hierarkiamalli naiseudesta)

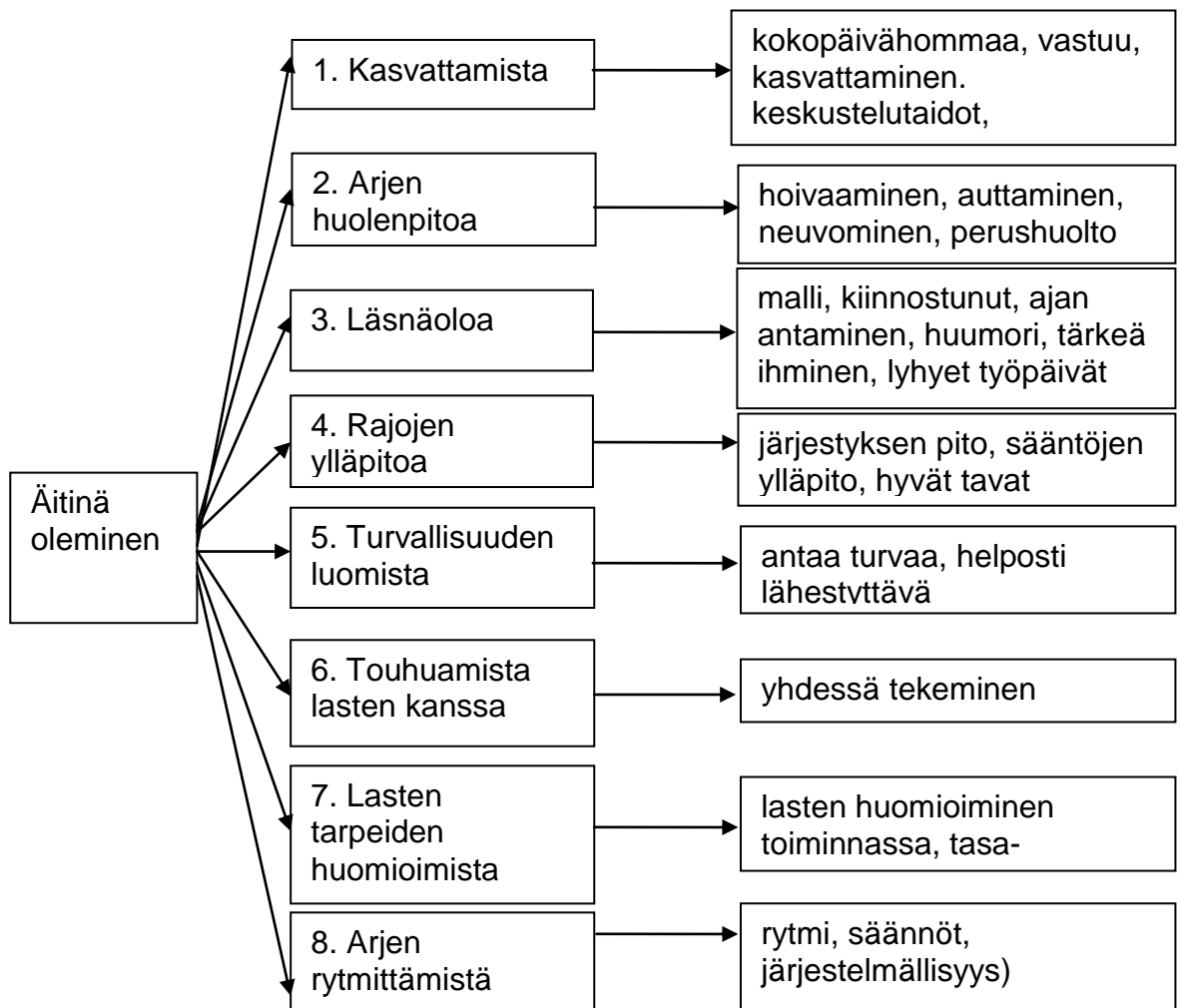
Aurinkomallissa (Kuvio 4) kaikki naisen roolit ja erilaiset työtehtävät on kuvattu tasavertoisiksi keskenään. Neljä vastaajista kasasi käsitekartan vetäen rooleja keskuskäsitteestä. Jokainen auringonsäde kuvaa yhtä roolia. Auringonsädeistä voi tunnistaa erilaisia rooleja, jotka voidaan yhdistää yhteisen yläkategorian alle. Tällaisia yläkategorioita ovat yhteiskunnalliset, sukulaisuuteen, äitiyteen, harrastustoimintaan

vaimon rooliin, työntekijän sekä ystävän liittyvät roolit. Yhteiskunnallisia rooleja ovat: suomalainen, kuntalainen ja kyläläinen. Sukulaisuuteen liittyviä rooleja ovat: sisko, tytär, anoppi, serkku, täti, miniä, nato, kummi ja kummilapsi. Äitiyteen liittyviä rooleja ovat: äiti, äitipuoli, maalari, renki, taksi, ymmärtäjä, psykologi, huoltomies, kokki, erotuomari, hoitaja, siivooja. Harrastustoimintaan liittyvät: vapaaehtoistyöntekijä, harrastuspiiriläinen, pelikaveri. Vaimon rooliin liittyviä ovat: avovaimo/vaimo, kuuntelija ja rakastaja. Työntekijän rooleja ovat: työkaveri ja ammatinharjoittaja. Ystävän rooleja ovat: tuttava, kaveri, ystävä ja naapuri.

Kuvio 3 Aurinkomalli naiseudesta

Äidin vastuullista tehtävää kuvaavia asioita muodostui kahdeksan erilaista, joita kuvataan seuraavassa kuviossa (Kuvio 5). Nämä ovat kasvattaminen, arjen huolenpito, läsnäolo, rajojen ylläpito, turvallisuuden luominen, touhuamista lasten kanssa, lasten tarpeiden huomioiminen sekä arjen rytmittäminen. Lisäksi kuvioon on lisätty tarkemmat asiat eli alakategoriat, joissa luetellaan tarkemmin siihen sisältyviä asioita (tarkemmin seuraavana).

(Kuvio 4 Äidin työnkuvaan kuuluu)

Äidin tärkeimmäksi tehtäväksi nousi kasvattaminen ja vastuu kasvattamisesta. Alasuutari (2003) tuo esille omassa tutkimuksessaan myös tämänhetkistä käsitystä, että äidillä on monesti päävastuu kasvattamisesta ja isä tuo perheelle elannon. Lapsen ollessa pieniä äidin pitää jättää itsensä ja omat tarpeet vähemmälle, koska lapsi tarvitsee aluksi äidin apua kaikessa. Kasvattamiseen sisältyy haaste siitä, kuinka saada lapsille opetettua tarvittavat taidot ja tiedot, että heistä tulisi yhteiskuntakelpoisia ja he pärjäisivät itsenäisesti maailmassa. Äitinä olemisessa tarvitaan keskustelu ja neuvottelutaitoja, että pystyisi hermostumatta ohjaamaan lapsia. Edellä esitetyt ajatukset käyvät ilmi myös Katvalan (2001) tutkimuksessa. Vastaajilla olikin itsensä kehittämisessä tarpeita juuri hermojen hallinnalla, huutamisen vähentämisessä sekä kärsivällisyydessä.

”...vastuuntuntonen tehtävä lapsen kasvattajana...” (Susanna)

”...hirmu iso haaste, että saisi kasvatettua yhteiskuntakelvollisia yksilöitä...”
(Seija)

”...pitempää pinnaa ja parempaa äänenkäyttöä...” (Sinikka)

Arjen huolenpitoa on lapsen perushuollon antaminen, että lapsi saa ruokaa, vaatteet päälle, lämpöä, ja ohjausta arkisiin askareisiin. Aluksi vauvan kanssa huolenpito on syöttämistä, sylissä pitämistä, vaipan vaihtamista ja levosta huolehtimista, jotka luovat pohjaa kiintymyssuhteelle mainitsee Hautamäki (2001) myös teoksessaan. Lapsen kasvaessa hänet voi ottaa mukaan askareisiin ja ohjata niiden tekemiseen. Lisäksi lapsi tarvitsee virikkeitä ja toimintaa sekä tunnustusta ja hyväksyntää, kuten myös Hougaard (2005) ja Sinkkonen (2008) painottavat.

”...tekkö ruokoo... siivovvaa ja pessöö pyykkiä...” (Sirpa)

”...mut sit se huolenpitämistä auttamista ja neuvomista ja huutamista ja itkemistä ja nauramista...” (Sinikka)

Lapsi tarvitsee läsnäoloa, jonka myötä lapsi saa hyvät edellytykset hyvän luottamussuhteen syntymiseen ja antaa hyvän sosiaalisen alkupääoman lapselle, kirjoittaa Pekonen ja Pulkkinen (2002). Läsnäolo on äidin tehtävistä lapselle merkityksellisin pitkällä aikavälillä. Kaikki haastateltavat toivat esiin tämän lapselle saatavana olemisen/ läsnäolon, joka myös Katvalan (2001) tutkimuksessa tuli esille. Äidin pitää olla helposti lähestyttävä ja olla saatavilla, silloin kun lapsi tarvitsee häntä. Tämä kiintymyssuhteen rakentaminen onkin lapsen kehityksessä tärkeää, korostaa Hautamäki (2002). Äidin pitää myös ymmärtää, että lapsi tarvitsee äitiä vain pienen hetken, joten ajan antaminen lapsena on korvaamatonta lapselle ja hänen kehitykselleen. Vastaajista kolme kävi töissä. Heille oli tärkeää myös lapselle ajan antaminen ja heidän valinnoissaan työelämä ja perhe oli yhdistetty lyhyemmillä työajoilla. Lapset kävivät koulussa yhtä aikaa kun äiti oli töissä tai hoito oli järjestetty muuten tutuille aikuisille (mummo, isä tms.)

”...minä teen lyhyttä päivee että minä pystyn olemaan kotona sitten minä oon töissä sen aikaa kun lapset on koulussa...” (Sirpa)

”... kuulee lapsen huolet ja hädät...” (Seija)

Rajojen ylläpito kuuluu arkipäivän pyörittämiseen oleellisesti, mainitsee myös Sinkkonen (2008). Lapset tarvitsevat tietyt säännöt ja rajat mitä noudattaa, jotta he pystyvät oppimaan oikeat tavat ja osaavat käyttäytyä oikealla tavalla. Äidin täytyy olla lapsille se

auktoriteetti ja vanhempi, joka sanoo miten asiat on ja tehdään. Katvala (2001) puhuikin kärsivällisyydestä, jota juuri sääntöjen ja rajojen ylläpitäminen edellyttää. Äiti ei saa lähteä samalle tasolle lapsen kanssa, jos kiukku iskee yms.

”... ei lähe sen lapsen kanssa sille samalle tasolle vaan pyssyy niinkun semmosena järkevänä vanhempana...” (Sinikka)

”...meillä on tietyt säännöt ja ...mitä noudattaa ja niitä myös vaadin että lapset kyllä noudattaa...” (Susanna)

Lapselle äidin tulisi edustaa turvaa ja turvallisuutta, mikä käy ilmi myös Hautamäen (2001) sekä Sinkkosen (2008) teoksessa. Lapselle on tärkeää turvallisuuden tunteen tunteminen kehityksen edetessä. Äitiin pitäisi pystyä turvautumaan aina sekä lähestyä häntä ongelmien ja huolien kanssa. Sekä äidin pitää myös jaksaa kuunnella ja olla kiinnostunut lapsen asioista.

”...helposti lähestyttävä että ne ei tarvitsis ne lapset ajatella että voinko minä niinkun puhua tästä asiasta...” (Seija)

”...äidin pitäis pystyä antamaan lapselle turva ... jotta laps kokis ittesä turvalliseks...” (Sini)

Touhuaminen lasten kanssa on yksi äidin päiväaskareista. Lapsille on tärkeää, että äiti tai muu turvallinen aikuinen puuhailee heidän kanssaan. Hougaard (2005) kirjoittaa, että kasvattaminen on lapsen ottamista mukaan toimintaan, joka tuli ilmi monissa vastauksissa. Aina puuhaileminen ei ole leikkimistä, vaan lasten kanssa voi yhdessä siivota, leipoa, pyykätä ja tehdä kaikkea muuta kodinhoidollisia tehtäviä.

”... meillä paljon nauretaan ja leikittään ja touhuttaa yhdessä...” (Susanna)

”... otan ite lapsia siihen arkitoimintaan mukaan ...” (Sini)

”... laitetaan ruokaa tai ainakkii yritetään yhdessä jottai lihapullia vääntää...” (Sinikka)

Lasten tarpeiden huomioiminen tapahtuu huomaamatta arjessa. Kun lapsia on useampi pitää olla ohjeissa ja säännöissä tasa-arvoinen. Lasten ikä ja taidot tulee ottaa huomioon päivää suunnitellessa. Äidin pitää osata kuunnella lasten toiveita eikä pistää omia tarpeitaan ja laiskuuttaan aina etusijalle, kuten myös Alasuutari (2003) mainitsee. Lapsen laiminlyöminen voi olla fyysistä (ruuan puute vaatteiden puute yms.) tai sitten henkistä, että lapsi ei saa äidiltä vuorovaikutteista tukea ja läsnäoloa (jätetään oman onnensa

nojaan). Jaksaa huolehtia lapsen tarpeista, äidin pitää huolehtia omasta jaksamisestaankin. Vastaajat pitivät tärkeänä töissä käymistä välillä, koska kotona ei päiväsaikaan ole mitään tekemistä, kun lapset ovat koulussa. Tätä sivuten Hirsjärvi ym. (2000) kirjoittaakin, että ydinperheideologia on menettänyt asemaansa, koska äidit käyvät myös töissä kodin ulkopuolella. Toisaalta äidin pitää osata huomata milloin hän tarvitsee omaa aikaa ja rauhaa sekä vaatia se itselleen, tällöin vastuu jätettiin isälle. Osalle vastaajista töissä käyminen oli henkireikä tavallisen arjen pyörittämisen keskellä.

”... mielestäni aika lapset huomioon ottava...tasaarvonen nyt kun on kaksi lasta...” (Sini)

”... välillä kuitenkin pidän kiinni siitä omasta... ossaan sanoa isällekkii silleesti että nyt saat kyllä siä enemmän näitä kahtoo että tarvii ite huoahtus taukkoo...” (Sini)

Äiti on kotona arjen rytmittäjä, joka luo päivälle tietyn rakenteen ja aikataulun. Arjen rytmittämistä painottaa myös Sinkkonen (2008). Tämä onnistuu äidiltä luonnollisemmin, koska äiti tunnistaa lapsen tarpeet herkemmin, kirjoittaa Alasuutari (2003). Osa vastaajista piti hyvänä asiana että arjessa on tietty järjestys ja se luo selkeyttä niin lasten kuin äidinkin toimintaan. Tällöin kaikki tietävät mitä milloinkin tapahtuu ja äiti tietää että hänenkin omalle ajalle on varattu aikaa illan päätteeksi.

”... tykkään siitä että asiat niinkun tehään tässä järjestyksessä...” (Sinikka)

”... miulle on aika tärkeitä että on se rytmi..rytmi siinä arjessa...” (Sinikka)

4.3 Kasvatusta koskevat käsitykset

Kasvatus tapahtuu suorasti tai epäsuorasti, mutta se on aina aikuisen ja lapsen/kasvatettavan välistä vuorovaikutusta painottaa Pulkkinen (2002), Kasvatuksessa on olemassa erilaisia suuntauksia, kuten lapsikeskeinen kasvatus, kokemuksellinen kasvatus sekä vapaa kasvatus. Näiden suuntausten herättämien mielikuvien sekä omien kokemustensa pohjalta haastateltavat vastasivat ja analysoivat kasvatuksen käsitettä.

Kasvatuskäsite toi haastateltaville monenlaisia ajatuksia. Kasvatus tuo osalle kielteisiä ajatuksia, kuten osaanko kasvattaa ja huonoa omaatuntoa, tämä tulee esille myös Hougaardin (2005) teoksessa. Kasvatusta pidetään lempeänä, ymmärtävänä, erilaisia

vaihtoehtoja käyttävänä sekä lasta huomioon ottavana. Aikuisen toiminta on neuvottelevaa ja lapsen huomioonottavaa, kuten Kinon (2001) ja Kinnunen (2003) teoksissaan mainitsevat. Kasvatus ja käytettävät menetelmät riippuvat lapsen luonteesta ja tilanteesta.

”...hirmu ristiriitaisia ajatuksia ja kysymyksiä ja huonoo omaa tuntoa ja vaikka mitä että ossaanko minä nyt varmasti kasvattaa...” (Sini)

”...kasvatus jotenkii..on semmosta..ymmärtävämpää ja lempeämpää...”
(Seija)

Hyvä kasvatus on haastateltujen äitien mielestä johdonmukaista ja lapsen huomioonottavaa. Näitä painottaa myös Sinkkonen (2008), Korhonen (1994) ja Hougaard (2005). Arkipäivän tilanteissa johdonmukaisuus on ohjeissa pysymistä ja sääntöjen ylläpitoa. Lasten kanssa tarvitaan paljon joustavuutta ja pitkäpinnaisuutta. Lasten kanssa toimiessa terveellä järjellä pääsee pitkälle. Äitien mielestä lapsen yksilöllinen huomioiminen oli tärkeää. Lapsi pitää huomioida yksilönä perheessä ja huomioida hänen tarpeet ja mielipiteet mahdollisuuksien mukaan.

”... sitä maalaisjärkee kun käyttää nii sillä tavalla sitä pääsee niinkun tosi pitkälle...” (Sinikka)

”... johdonmukaisesti pystyy niinkun etenemmään että ei hypi sinne tänne...”
(Sinikka)

”... pitkäpinnanen on hyvä kasvattaja...” (Sirpa)

”... lapsen huomioon ottava lapsen niinkun yksilönä huomioon ...” (Sini)

Äitien vastauksissa kävi ilmi, ettei poikien ja tyttöjen kasvatuksella ole eroavaisuuksia. Suurempi ero tulee lasten luonteen mukaan etenemisessä. Toiselle lapselle pitää sanoa napakammin kuin toiselle ja toinen ymmärtää ohjeet helpommin kuin toinen. Tämä vuorovaikutuksen tärkeys kasvatuksessa käy ilmi myös Pulkkinen (2002) teksteissä. Lapsen luonne määrittää sen, kuinka vanhemman on kasvatettava ja ohjattava lastaan.

”... on eri luontoisia tyttöjä ja poikia että se vähän sen luonteen mukkaan...”
(Sirpa)

”...pittää ihan eri eri tuota napakka olla toisen lapsen kanssa kun toisen...”
(Seija)

Yksi tärkeä kasvatuksen määrittäjä on tilanne. Jos kyseessä on joku turvallisuutta uhkaava tilanne säännöistä ja ohjeista on pidettävä kiinni, mainitsee myös Sinkkonen (2008). Toisaalta ensin yritetään kauniisti keskustellen ja sitten jos asia ei mene perille pitää nostaa ääntä. Loma-aikoina normaalirutiineista voi lipsua helpommin, tällaisia ovat karkkipäivistä lipsuminen tai nukkumaanmenoajat sekä muut vähäpätöisemmät asiat.

”... tulee lipsuttua nukkumaanmenoajoissa esim kesällä aika paljon ja no karkkipäivissä ja tän tämmösissä hyvin helposti ainakin loma aikoina...”
(Seija)

”...joku semmonen asia mikä tosiaankin on että ei voi kaivella pistorasioita niin sitten niitä ei kyllä kanssa kaivella...” (Sirpa)

Kasvatuksen työnjako oli kaikkien haastateltavien mielestä tasa-arvoinen, kuten myös Hougaard (2005) mainitsee. Niin äidin kuin isänkin on osallistuttava lapsen kasvattamiseen. Alasuutari (2003) kirjoittaakin, että lapsen suotuisin kasvuympäristö on kahden vanhemman ydinperhe. On tärkeää, että lapsi voi hakeutua samalla tavalla molempien vanhempien luo, kun on tarve. Lapsi oppii ja ottaa mallia isältä ja äidiltä eri asioista, siksi molempien osallistuminen on tärkeää. Sinkkonen (2008) puhuu myös parisuhteen tärkeydestä mallin antajana lapsille. Vaikka äiti olisikin päivät kotona lasten kanssa ja isä töissä on tärkeää, että isä osallistuu arkipuuhiin jaksamisensa mukaan kotiin tullessa. Tärkeää on myös, että vanhemmilla on samantyyppiset periaatteet kasvatustilanteissa, ettei toinen vesitä toisen määräyksiä ja ohjeita heti kun lapsi tulee vaatimaan vastausta toiselta vanhemmalta. Kun äiti on päivät kotona, niin pitää osata olla itsekäs (antaa itselle hengähdystauko) ja antaa vastuu hoidosta isälle kun hän kotiutuu töistä. Vauva aikana vastuu lapsen hoitamisesta painottuu väkisinkin äidille, koska lapsi tarvitsee äitiä syömiseen läheisyyden kaipuunsa. Monesti äidin ollessa kotona ja aina siinä lasten kanssa isän rooliksi jää lasten viihdyttäminen ja auktoriteettina oleminen.

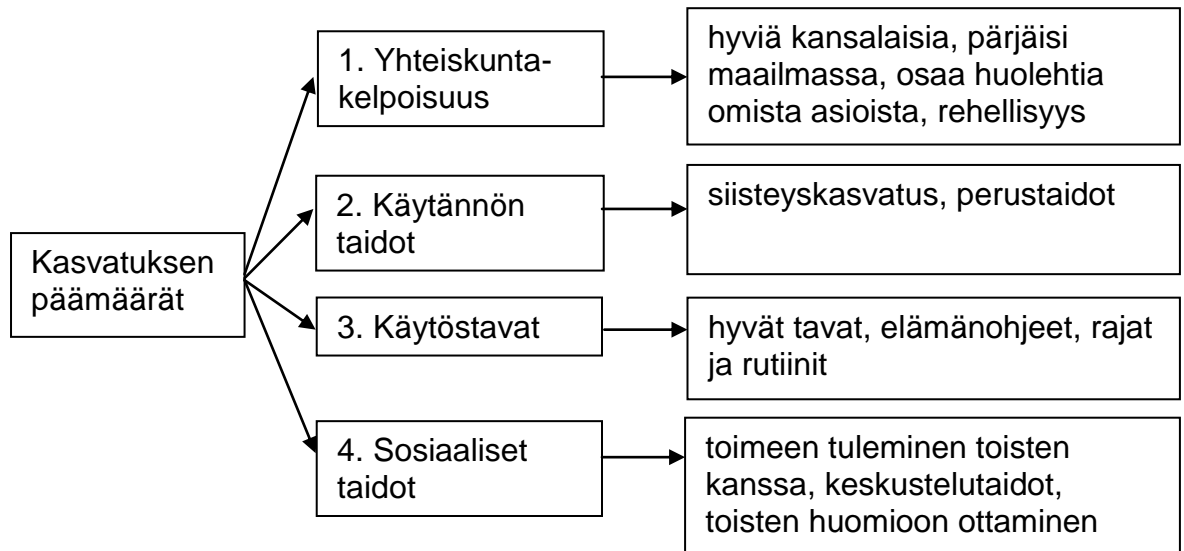
”... äidillä ja isällä on samat velvollisuudet kasvatustilanteissa...” (Susanna)

”... kumpikkii pittää kiinni että toinen ei lipsu toisesta asiasta kun toinen...”
(Susanna)

”... lapset saa ja oppii isältä ja äidiltä eri asioita...” (Sini)

4.4 Kasvatuksen päämäärät

Äitien puheista nousi seuraavat neljä kasvatuksen päämäärää (Kuvio 6). Kasvatuksella pyritään saada lapsista yhteiskuntakelpoisia, opettaa käytännöntaitoja, käytöstapoja sekä sosiaalisia taitoja.

(Kuvio 6 Kasvatuksen päämäärät)

Yhteiskuntakelpoisuudella äidit tarkoittivat hyviksi kansalaisiksi kasvattamista, josta myös Katvala (2001) kirjoittaa tutkimuksessaan. Äideille oli tärkeää, että lapset pärjäävät tulevaisuudessa omillaan ja osaavat huolehtia omista asioistaan sekä osaavat ottaa vastuun tekemisistään. Tämä korostui vahvasti haastatteluissa, koska monet lähes kaikki äidit painottivat juuri tulevaisuudessa pärjäämistä ja siihen liittyvien taitojen oppimista.

”... pärjäisivät omillaan ossaisivat huolehtia omista asioistaan...” (Seija)

”... yrittää kasvattaa lapsista semmosia ns hyviä kansalaisia...” (Sini)

Käytännön taitoihin kuuluu siisteyskasvatus sekä perustaidot. Tällaisia taitoja ovat muun muassa syömään oppiminen, potalla käyminen, nenän niistäminen, pyllyn pyyhkiminen, polkupyörällä ajaminen ja kaikki arkipäivän perusaskareet. Näiden taitojen opetteleminen tapahtuu yhdessä vanhempien kanssa leikin varjolla ja yhdessä puuhaillen, muistuttaa Hougaard (2005).

”... ossais niinkun suurin piirtein nenäsä niistä ja pyllysä pyyhkiä...”
(Sinikka)

Käytöstavat ovat tarpeellisia siksi, että lapset osaavat käyttäytyä asiallisella tavalla erilaisissa tilanteissa esimerkiksi tervehtiminen. Äitien puheessa korostuikin hyvien tapojen merkitys, että lasten kanssa pystyy liikkumaan ihmisten ilmoilla. Tämä sisälsi myös rajojen ja sääntöjen noudattamisen tärkeyden, kuten muun muassa Sinkkonen (2008) ja Hougaard (2005) mainitsevat teoksissaan. Lisäksi käytöstapoihin sisällytettiin erilaisten elämänohjeiden, arvojen ja rutiinien opettelu.

”... tämmönen hyvät tavat..niinkun ossaa tervehtii ja muuta tämmöstä...”

(Sini)

”... sie tiität miten tervehtitään mitenkä jossakii tilanteessa ollaan...” (Sinikka)

Sosiaaliset taidot ovat tärkeitä erilaisten ihmisten kanssa toimeen tulemisessa. Haastateltavat pitivät tärkeänä keskustelutaitojen opetteluja ja sekä sosiaalisessa tilanteessa käyttäytymistä ja toimimista. Tästä sosiaalisesta päämäärästä kirjoittaa myös Pekonen ja Pulkkinen (2002).

”... tulisivat toisten ihmisten kanssa toimeen...” (Seija)

Haastateltavat luonnehtivat vapaan kasvatuksen sellaiseksi, että lapset saavat tehdä mitä haluavat. Tähän suuntaukseen ei äitien mielestä kulu rajoittaminen eikä tiukka sääntöjen ylläpitäminen, mikä näkyy lasten ”hulvattomuutena” ja huonokäyttöisyytenä. Hytönen (2007) käsittelee kirjassaan myös tällaisia lapsen rajoittamista kieltäviä ajatuksia, jotka ovat peräisin Rousseaulta ja Sutherland O’Neilitä. Lapset saavat tehdä mitä haluavat. Vanhemmat voivat sanoa kieltoja, mutta eivät vahdi, että niitä noudatetaan.

”... vähän semmonen että siperia opettaa...” (Sinikka)

”... lapset saapi tehdä ihan mitä lystevää..tulla ja männä miten huvittaa...”

(Sirpa)

”... ei ole niinkun rajoja...” (Sini)

Autoritääriseen kasvatukseen kuuluu tiukat säännöt, lapsen sivuuttaminen päätöksen teossa sekä aikuisen ehdoilla eteneminen, joista myös Kinnunen (2003) ja Kinos (2001) mainitsevat. Tällaiseen kasvatussuuntaukseen kuuluu äitien mielestä tiukat säännöt ja niiden tarkka noudattaminen, eli aikuinen sanoo ja lapsi tottelee mukisematta. Lapsen ei anneta vaikuttaa asioihin, joihin hän ikätasonsa mukaan olisi kykenevä. Aikuisen ehdoilla etenemisessä myönteiseksi näkökohdaksi tuli aikuisen auktoriteetti asema, josta myös

Kinnunen (2003) mainitsee. Vaikka lapsen annettaisiin osallistua päätöksentekoon, on aikuinen aina se joka viimekädessä päättää asioista. Pienten lasten kasvatusta on enemmän autoritäärisempää, kuin vanhempien lasten.

”... siinä ei tavallaan kuunnella lasta ollenkaan...” (Seija)

”... vanhemmat sanoo ja lapset tekee että siinä ei hirveesti ehkä ne maailmat kohtaa...” (Sinikka)

Demokraattiseen kasvatukseen äidit liittivät maalaisjärjen ja aikuisen auktoriteettiaseman. Kasvatuksessa maalaisjärjen käyttäminen helpottaa paljon. Pienikin lapsi voi osallistua päätöksen tekoon esimerkiksi vaatteita valitessa. Lapsen osallistumisesta kasvatukseen kirjoittavat myös Kinon (2001) ja Kinnunen (2003) teoksissaan. Perheessä on hyvä vallita tietynlainen tasa-arvo kaikkien perheen jäsenten välillä. Kaikilla on oikeus omaan mielipiteeseen ja yhteisistä asioista voidaan sopia ja neuvotella yhdessä. Kuitenkin on muistettava, ettei lapsi voi päättää kaikesta itse, vaan silloin aikuisen pitää käyttää omaa vanhemman auktoriteettiasemaansa. Aikuinen ei voi kasvatussuhteessa mennä lapsen kanssa kaveritasolle vaan on loppujen lopuksi se joka asioista päättää.

”... lapsetkii saa osallistua” (Sanna)

”... kaikkien niinkun ne mieipitteet otetaan huomioon..ja asioista keskustellaan...” (Sini)

Tietoa kasvattamiseen vastaajat olivat saaneet viiden erilaisen kanavan kautta. Nämä olivat: roolimallit eli oma äiti, lehdet, kirjat, vertaiskeskustelut sekä tv-ohjelmat. Kaikkien haastattemieni äitien omat äidit olivat olleet hyvä rooli malli tulevaa omaa äitiyttä ajatellen. Periytyneitä kasvatuskäytäntöjä olivat maalaisjärjenkäyttö, läsnäolo sekä tuen ja turvan tuntu. Suurin osa vastaajista koki, etteivät he tällä hetkellä yllä samanlaiseen äitiyteen, kuin oma äiti on ollut. Haasteina äideillä oli rauhallisena pysyminen ja rauhallisuus. Hyvinä kokemuksina oli äidin läsnäolo ja kotona oleminen lasten ollessa pieniä. Vertaiskeskusteluihin kuuluu toisten äitien kanssa keskusteleminen.

”... tuntuu etten ikinä yllä siihen mihin hän on pystynyt just semmonen kotona oli ja ruuat laitto ja kaiken hoiti...” (Sinikka)

”... tietysti keskustelaan paljon muitten äitien kanssa ja sitä kautta sitä saapi sitten...” (Susanna)

”... keskustelu taitto ja ehkä just tämmöstä pinnan venymistä...” (Sinikka)

Toinen kanava mitä kautta tietoa kasvattamisesta oli saatu on erilaiset lehdet: kaks plus, meidän perhe ja lapsen maailma. Osalle äideistä tuli tällä hetkellä tai on tullut joku edellä olevista lehdistä. Niistä oli luettu erilaisia tietopohjaisia artikkeleita sekä etsitty apua arjen ongelmiin. Lisäksi erilaiset kasvatusmoka sekä tekstiviesti palstat ovat seurattuja.

”... tekstiviesti ja muita palstoja ja näin mokasin ja parhaimmat kasvatusmokani...” (Sinikka)

”... mulle tulee meidän perhe lehti että niissä on hirmu hyviä juttuja...” (Sinikka)

Lasta odottaessa moni äiti on lukenut vauvanhoitoa käsitteleviä kirjoja ja lehtiä, tutustuakseen vauvaperheen arkeen jo ennakolta. Myös erilaiset kasvatusta käsittelevät kirjat ovat olleet käytössä. Kirjoista on etsitty apua muun muassa uhmaiän ongelmiin.

”... joitakii kovasti kehuttuja kirjoja oon kahlannu läpi...” (Sini)

TV-ohjelmat on yksi kasvatusvinkkien saantipaikka. Ohjelmista eniten on katsottu kauhukakarat sarjaa, joka kasvatusperiaatteiltaan ja lapsiltaan on aika ääripään ohjelma. Vastaajat ovat tunteneet itsensä ja kasvatuksensa erittäin onnistuneeksi kyseisen ohjelman jälkeen.

”... joo oon..ne on just niitä että vähän itsetunttoo kohottaa ylleesä...” (Sirpa)

Edellisistä lähteistä saatu oppi on ollut lähinnä tukea omille kasvatustavoille ja erilaisia pieniä vinkkejä arjen helpottamiseksi. Keskustelemisen tärkeys ja merkitys on noussut useista lähteistä tärkeäksi. Lisäksi varsinkin vaikeina aikoina (lapsen uhmaikä) on lähteistä saatu tukea omille ajatuksille ja tuntemuksille. Erilaisia kokemuksia ja tarinoita lukiessa ja verratessa ovat vastaajat huomanneet, että heidän periaatteensa ovatkin ihan hyviä ja toimivia. Kasvatuksessa vinkkejä on saatu esimerkiksi aikuisen johdonmukaiseen käyttäytymiseen. Lehdissä hyvää on ollut tarkat listat/kuvaukset lapsen kehityksen virstanpylväistä suhteutettuna ikään. Niistä on voinut seurata lasten normaalin kehityksen taitotasoa kotoa käsin. Lisäksi miettimispaikat ja penkit ovat vastaajilla peräisin tv-ohjelmasta.

”... sieltä tulee semmosta taustatukkee...” (Susanna)

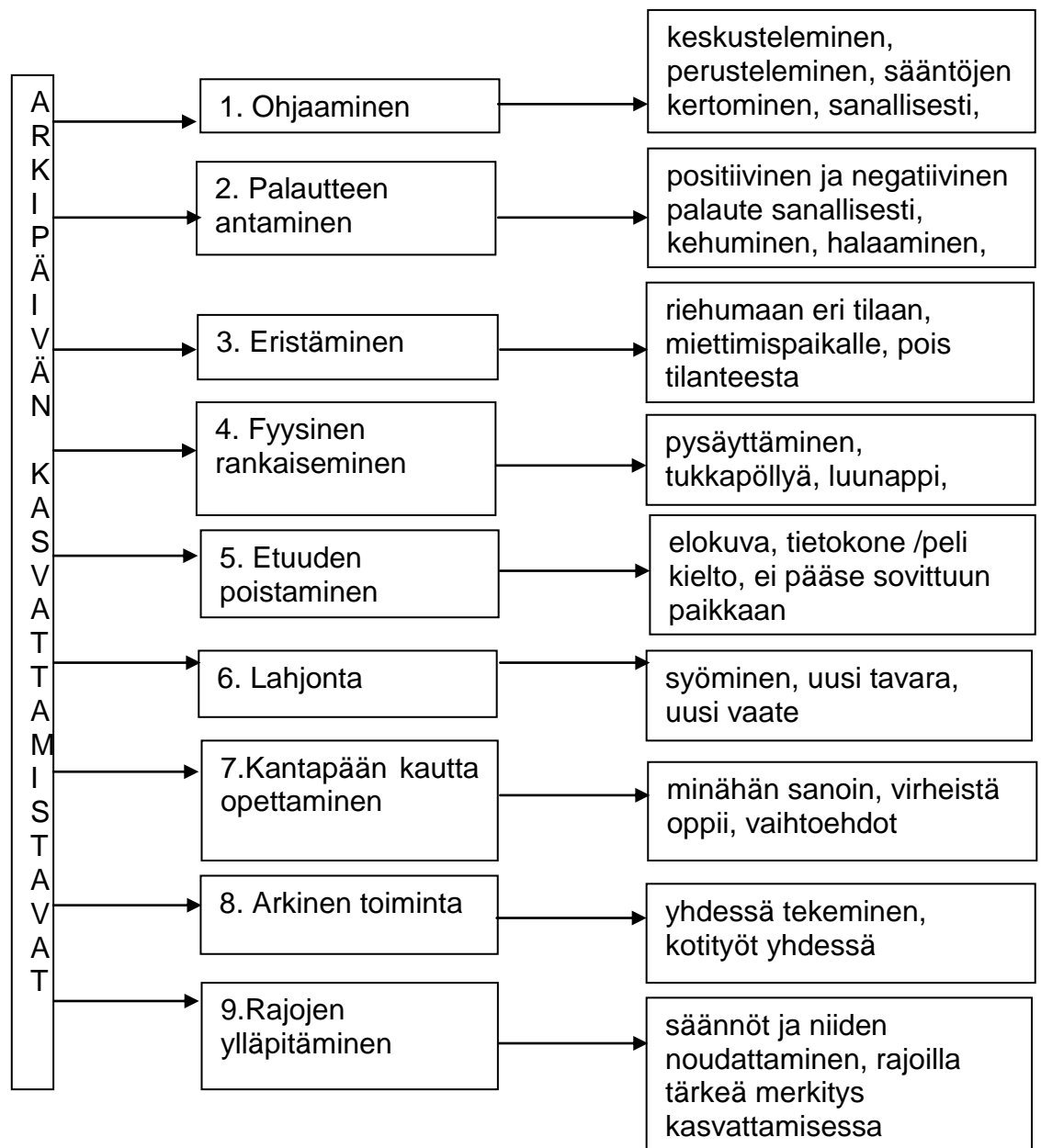
”... sillan alkuun ainakii..mutta en nyt muista mittään semmosta...että jottai että ahaa näin se pittää tehdä...” (Sanna)

”... se penkki otettiin ja se laps meni siihen rauhottummaan se on nyt jostakii tämmösestä peräsin...” (Susanna)

4.5 Arkipäivän kasvattamistavat

Alkuperäinen ajatukseni oli, että liittäisin analyysissä saamani kasvatustieteelliset menetelmät Hougaardin (2005) kahdeksan menetelmän kasvatustieteelliseen menetelmään (Kuvio 1). Tulosten suora liittäminen osoittautui melko haasteelliseksi, joten päädyin tekemään oman aineistoani paremmin kuvaavan kuvion/asteikon (Kuvio 7). Sain aikaiseksi aineistoa kuvaavamman ja selkeämmän jaottelun erilaisista tavoista, joita vastaajat käyttivät kasvatustilanteissa. Hougaardin malliin verrattaessa, omasta mallistani löytyy kolme kohtaa (etuuden poistaminen, lahjonta sekä kantapäähän kautta oppiminen), joita ei Hougaardin mallissa ole mainittu. Muuten malleissa on paljon samaa.

Arkipäivän kasvattaminen eli äitien käyttämät kasvatustieteelliset menetelmät jakautuivat tutkimukseni tuloksissa yhdeksään eri kategoriaan, jotka ovat: ohjaaminen, palautteen antaminen, eristäminen, fyysinen rangaistus, etuuden poistaminen, lahjonta, kantapäähän kautta, arkiset askareet ja rajojen ylläpitäminen. Seuraavassa kuviossa (Kuvio 7) esitetään millaisia asioita kunkin kategorian alle liittyy.

(Kuvio 7 Arkipäivän kasvattamistavat)

Päällimmäisenä lasten arkipäivän kasvatustilanteiden menetelmänä käytettiin ohjaamista (kohta 1). Hougardin (2005) mallissa tätä kutsuttiin lapsi osalliseksi (kohta 8). Ohjaaminen pitää sisällään asioista keskustelemisen, perustelevisen, sääntöjen kertomisen ja kaiken sanallisen ohjaamisen. Kasvatustilanteissa tärkeää on lapsen sanallinen ohjaaminen, asioiden perustelevinen ja asioiden läpikäyminen puhumalla, joita myös Hirsjärvi ym. (2000) ja Hougaard (2005) pitävät tehokkaimpana ja lempeimpänä keinona kasvattaa. Joitakin asioita voidaan lasten kanssa yhdessä miettiä ja etsiä ratkaisuja, toisiin taas

vanhempi sanoo ohjeet joiden mukaan edetään. Melkein aina ensimmäinen keino oli puhuminen ja mikäli se ei tehoa otetaan käyttöön muita menetelmiä/tapoja.

”... lapset hyvin heleposti kyllä kuuntelee ja sitten ymmärtää asiat kun ne perustelee...” (Seija)

”... ensin käydään ne säännöt läpitem...” (Sirpa)

”... joskus se kyllä mennee siihen huutamiseksi...” (Sanna)

Valmistaminen tulevaan tilanteeseen on tärkeää, että lapsen ei tarvitse jännittää turhaan tulevaa. Läpi käyminen oli monesti keskustelemista, josta Hougaard (2005) kirjoittaa. Se voi olla myös tulevan tilanteen havainnollistamista elokuvia, kirjoja ja muita oheistavaroita käyttäen, aina mielikuvituksen mukaan. Lasten kanssa voi myös harjoitella erilaisia tilanteita etukäteen. Joskus asia varsinkin mieluinen semmoinen voidaan jättää yllätykseksi. Toisaalta ikävien tilanteiden kohdalla valmistamista ja etenkin sen ajoittamista pitää miettiä tarkkaan, ettei lapsi turhaan joudu jännittämään ja miettimään tulevaa pitkään.

”... hirmu tärkeitä tietää että mitä tapahtuu ja mitä tehdään...” (Sinikka)

”... ostin mintun lääkärikirjan että siitä luettiin ja harjoiteltiin...” (Sinikka)

”... jos se on semmoinen miellyttävä kokemus tai miellyttävä meno niin en välttämättä kerro etukäteen että halluun yllättää...” (Seija)

Positiivista palautetta pyritään antamaan äänekkäämmin ja enemmän kuin negatiivista. Kehuminen täytyy osua oikeisiin asioihin, ettei se menetä merkitystään. On turha kehua usein taitoja jotka on opittu jo vuosia sitten. Lapsen itsetunnon tukemiseksi kerran kehumisen ei riitä, vaan positiivista palautetta tulee antaa säännöllisesti. Positiivinen palaute voi olla myös palkitsemista, jolla tarkoitetaan kiittämistä, huomion osoittamista sekä erilaisten palkkioiden antamista. (Hirsjärvi, Laurinen ja tutkijaryhmä, 2000, 27 – 28; Hougaard, 2005, 123 – 127.) Palautteen antaminen (kohta 2) ja Hougaard (kohta 7) on yksi parhaimpia kannustamisen muotoja. Positiivisen palautteen antamiseksi käytettiin sanallisia kehuja sekä pään silittämistä ja halaamista, kuten Skodvin (2004) ja Hougaard (2005) kirjoittavat. Lapselle on tärkeää, että aito ilo ja ylpeys näytetään eikä teeskennellä. Pienistäkin oppimisen hetkistä saa suuria, kun muistaa kehua ja olla iloinen lapsen oppimisesta.

”... sanallisesti kehuu tosi paljon...” (Seija)

”... myö halataan pussataan ja rakastetaan ... se on kans semmosta kehumista..että sie pidät sitä lasta hyvänä ihan fyysisestikkii...” (Sinikka)

1970-luvulla autoritäärisen kasvatuksen aikaan yleisin rangaistus on nurkkaan häpeämään, mutta 1990-luvun jälkeen alkoi lapsikeskeisen kasvatuksen aika, jolloin lapsiin kohdistuneisiin rangaistuksiin alettiin kiinnittää enemmän huomiota. Yksin miettiessä ei opi käyttäytymään, vaan korkeintaan pääsee rauhoittumaan. Rauhoittuminen yksin on tarpeen jos käytös on äärimmäisen huonoa. Karkottaminen/ eristäminen ei saa olla pitkäkestoista. 10-15 minuutissa viesti menee lapselle jo perille. Lasta ei saa karkottaa pimeään eikä pelottavaan paikkaan. Psykologisesti menetelmä ykköstä käytettäessä lapselta otetaan virikkeet pois. On tärkeää, että vanhempi kohtaa lapsen rauhallisena, kun hän palaa mietintäpaikaltaan takaisin. Lasta ei enää saa kohdata vihaisena. Jos tällaisia rangaistuksia joudutaan käyttämään usein, on se merkki siitä, ettei tämä rangaistus ole sopiva. (Hirsjärvi, Laurinen ja tutkijaryhmä, 2000, 28; Hougaard, 2005, 104 – 108.)

Eristäminen (kohta 3) ja Hougaard (kohta 1) on lievä rangaistus, ei toivotusta käyttäytymisestä. Jos lapsi on vaaraksi itselle tai toisille hänet siirretään eri tilaan tai esimerkiksi omaan huoneeseen tai tuolille miettimään. Hougaard (2005) käyttää tästä myös termiä virikkeiden poistaminen, millä hän tarkoittaa lapsen eristämistä tilanteesta. Lapsen olo helpottuu nopeasti, kun hänen raivoamiselleen ei ole yleisöä samassa tilassa. Eristäminen oli vastaajien mielestä väkivallaton, mutta tehokas keino antaa lapselle aikaa miettiä tekemisiään.

”... minne ei saa mennä niin sitten vaan otan sen kylmän viileesti pois...”
(Sinikka)

”... joutuu ommaan huoneeseen miettimmään asiaa...” (Sini)

”... uunin vieressä semmonen penkki minnekkä ne mennee aina vähäks aikkaa istummaan ja oottammaan...” (Susanna)

Lainsäädännön (lastensuojelulaki 417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen fyysinen koskemattomuus. Fyysinen rankaiseminen (kohta 4) ja Hougaard (kohta 3) oli käytössä harvemmillä äideillä ja aina se olikin se viimeinen keino, kun kaikki muu oli jo kokeiltu. Muutaman äidin lapsuudenperheessä oli käytetty keppiä ja tukkapöllyn antamista, joten heillä itsellä oli helpommin käytössä samat perityt tavat. Käytetyimpiä olivat luunappi ja tukkapölly. Keppi on ollut käytössä korkeintaan pelottelu mielessä. Fyysinen rangaistus sisältää kuri käsitteen, koska vastaajat mielsivät kurin juuri fyysiseksi kurinpalautukseksi.

Katvalan (2001), mukaan kuri ja rankaiseminen ovat osa hyvää kasvatusta, mutta lapselle niiden hyöty/merkitys selviää vasta myöhemmin. Kaikilla vastaajista tästä käsitteestä tuli negatiivinen kuva. Kuriin kuului vastaajien mielestä tiukka sääntöjen ja rajojen noudattaminen. Jos se ei onnistunut, oli seurauksena jokin rangaistus (tukkapöly, luunappi, keppi), joita Hougaard (2005) nimittää pikarangaistukseksi. Tällöin välitön negatiivinen palaute seuraa heti ei-toivottua käyttäytymistä, mikä edesauttaa syy-seuraus suhteen yhdistämisen.

”...kielletty sennii sata kertoo ...nii se on sitä luunappii ylleesä tai tukkapölyä...” (Sirpa)

”... kurilla tulee sellanen mielikuva kurittamisesta...” (Seija)

”... tietyt siännöt minkä mukkaan pelataan ja jos niitä ei sitten noudateta niin sitten siitä tulloo joku sanktio...” (Sirpa)

Etuuden poistaminen (kohta 5) oli haastateltavien mielestä tehokas keino rankaista lasta. Se oli käytössä, kun sanallisiin ohjeisiin ei tullut toivottua käyttäytymistä. Etuuden poistaminen tarkoittaa esimerkiksi elokuva tai video kieltoa, tietokonekieltoa tai joidenkin menemisten karsimista. Tämä menetelmä oli käytössä useammalla vastaajista.

”... ei katota lastenohjelmia..ne menee sitten jäähyllle tai dvdt...” (Sinikka)

”... et sitten pääse sinne tai kaveris luo kun et ole osannu käyttäytyä kunnolla...” (Seija)

Lahjonta (kohta 6) oli käytössä erilaisissa kauhunpaikka jutuissa, kuten verikoe, hammaslääkäri yms. Lasta voidaan houkutella syömisellä, uudella vaatteella tai jollakin tavaralla tms. palkkiolla, mihin Hirsjärvi ym. (2000) ja Hougaard (2005) viittaavat. Osassa tilanteista lahjus saattoi tulla jälkeensä ikään kuin palkkana hyvästä käytöksestä. Aina ensin vastaajat kuitenkin yrittivät muilla keinoilla, osassa perheistä lahjonta ei ollut käytössä ollenkaan.

”... jos kaikki mennee hyvin niin saat jonkun palkkion...” (Sirpa)

”... sitä lahjottaa ylleesä..saat karkkipussin sitten kun annat ottaa sen verikokkeen...” (Sanna)

Kun ohjeiden toistamiseen kyllästyy, otetaan käyttöön kantapään kautta (kohta 7) taktiikka, josta yksi vastaaja puhui kasvattamisen yhteydessä. Kaikissa asioissa äiti ei jaksa toistaa ja perustella vaan käytettiin taktiikka, tee mitä lystää mutta älä tule minulle

valittamaan. Skodvin (2004) kirjoittaa myös kantapään kautta oppimisesta, eli joissakin asioissa voi lapsen antaa kokeilla itse ja huomata, että ei näin ollutkaan hyvä. Toisaalta erilaisten vaihtoehtojen antaminen erilaisissa tilanteissa tuo vaihtelua lapselle ja tilanne menee ikään kuin itsestään ohi.

”... tulee niitä kantapään kautta juttujakkii yllesä että no näitkö nyt että ei voi tehdä niin...” (Sirpa)

”... vaihtoehto jompikumpi että kummasta sais valita se jotenkii mennee silleen vähään jouhevammin se elämä...” (Susanna)

Arkiset askareet yhdessä tekemällä ovat lapselle mieluisia ja opettavaisia hetkiä. Arkisissa töissä kasvattaminen ja opettaminen tapahtuu luonnollisesti ja huomaamatta. Kasvatustilanteiden ei pidä olla valmiiksi lavastettuja tuokioita, vaan ne tulee olla yhdistettynä perheen normaaliin elämään, mainitsee myös Hougaard (2005). Vastaajien perheissä lasten kanssa muun muassa siivotaan yhdessä, tiskataan, laitetaan ruokaa ja leikitään.

”... paljon tiskataan yhdessä ja ruokaa laitetaan yhdessä ja elikkä otan lapset mukkaan niihin arkiaskareisiin...” (Susanna)

”... se tulee tavallaan automaattisesti ne kasvatustilanteet siinä tavallisessa arjessa...” (Sini)

Rajoja (kohta 9) ja Hougaard (kohta 8) pidettiin tärkeänä lasten kasvatuksessa, koska niiden avulla luodaan lapsille turvallisuuden tunnetta. Tästä puhuu myös Korhonen (1994). Käsitteenä rajat oli vastaajille enemmän rakkaudella ja yhdessä neuvottelemalla sovittu asia. Rajojen asettaminen on tehtävä selkeästi mutta jämäkästi ja yhteisistä pelisäännöistä voidaan keskustella lasten kanssa (ikätaaso huomioiden). Rajat voivat olla fyysiset kuten leikkipaikan rajat tai sitten kotiintuloajat, kummallakin on samanlainen turvaa ja välittämistä lisäävä ilmapiiri. Haastateltavien äitien mielestä rajoilla oli tärkein merkitys juuri turvallisuuden tunteen luomisessa, kuten myös Luumi (2005) sekä Skodvin (2004) mainitsevat.

” lapset tarvii se on ihan olipa se mistä tahhaan raja tästä pihasta et lähe tai sitten että kello yheksältä ollaan sängyssä...” (Sinikka)

”... lapsi tuntee olosa turvalliseksi...” (Sini)

4.6 Neljä äitityyppiä

Tyypittelyn tuloksena sain aineistostani koostettua neljä mahdollista äitityyppiä. Tyypit sopivat melko hyvin Korhosen (1994) määrittelemiini äitityyppeihin, mutta olen nimennyt ja muokannut niitä omaan aineistoon sopivimmiksi. Nämä tyypit ovat: ohjaava turvallinen äiti, arkea rytmittävä ja läsnäoleva äitiys, ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti sekä rajoja ja rangaistuksia korostava äiti. Nämä erilaiset kuvaukset ovat mahdollisia kuvauksia, eivätkä missään nimessä sulje pois toisiaan.

Tyyppi 1 Ohjaava turvallinen äiti

Ohjaavalla turvallisella äidillä on kasvatustavoitteita ja periaatteita. Hän pyrkii vaikuttamaan lapseen tietoisesti. Kasvatuksella pyritään antamaan lapselle tarvittavat taidot ja tiedot tulevaisuutta ajatellen. Perheessä lasten ja aikuisten välinen suhde on selvä ja aikuinen on ehdoton auktoriteetti. Lasta kuunnellaan ja ohjataan, mutta viimekäden päätöksen tekee aikuinen. Äidillä on odotuksia ja vaatimuksia lastensa suhteen, joita tavoiteltaessa äiti ohjaa ja kannustaa lastaan parhaansa mukaan. Kasvatuksessa ja arkipäivässä rajat, sekä säännöt ovat tärkeitä, huomioiden lasten ikä ja taidot. Sovittuja sääntöjä noudatetaan ja valvotaan ja rikkomuksesta seuraa ennalta sovittu rangaistus, jonka myös lapsi tietää (jäähypenkki, video/pelikielto tms.).Tietoisien kasvattajan kasvatuserittelyssä korostuu rajojen, johdonmukaisuuden ja maalaisjärjen käytön tärkeys.

Tyyppi 2 Arkea rytmittävä ja läsnäoleva äitiys

Tyyppin kaksi äidillä on tietoisia kasvatustavoitteita ja hän haluaa, että arki pyörii tietyllä aikataululla ennustettavasti. Hän haluaa opettaa lapset pärjäämään arkiaskareissa sekä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Tämän tyyppin äiti kaipaa arkeensa rutiineja jotka toistuvat ja haluaa samaa lapsilleen. Vuorovaikutus lapsen kanssa saattaa välillä olla liian tasavertaistakin, mutta viimeisen sanan sanoo kuitenkin äiti. Äiti kunnioittaa lapsen yksilöllisyyttä ja antaa mahdollisuuden lapsen omille yksilöllisille ratkaisuille, unohtamatta kuitenkaan äidin omaa auktoriteettiä asemaa. Lapsen annetaan kokeilla ja kehittää taitojaan turvallisessa ympäristössä. Äiti pyrkii keskustelemaan paljon lapsen kanssa sekä tarpeen mukaan ohjaa ja kannustaa lasta. Tämän kasvatustyylin omaava äiti korostaa keskustelemista sekä herkkyyttä lapsen yksilöllisille tarpeille. Lasta kannustetaan

erottumaan muista ja olemaan oma aito itsensä. Tällainen äiti viihtyy kotona ja haluaa olla lastensa elämässä 100%.sti.

Tyyppi 3 Ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti

Ymmärtävää huolenpitoa korostavan äidin kasvatustavoitteista tärkein on kunnan kansalaiseksi kasvattaminen. Äiti lapsi suhteessa korostuu läheisyys, hoitaminen ja hyvän kodin antaminen. Kasvatuksessa rajat asetetaan lempeästi. Tavoitteena on opettaa hyviä tapoja sekä varjella lasta vaaroilta. Huolenpitoa korostava äiti sortuu usein lapsen liialliseen palvelemiseen ja valmiiksi tekemiseen. Liiallinen huolehtiminen voi vähentää lapsen omatoimisuutta, jota äiti saattaa katua myöhemmin. Tämän tyyppin äidit ovat monesti ison perheen lapsia ja viihtyvät kotiäidin roolissa pitkään.

Tyyppi 4 Rajoja ja rangaistuksia korostava äiti

Rajoja ja rangaistuksia korostavan äidin käsitys omasta äitiydestä vaihtelee laidasta laitaan. Onnistuessaan hän tuntee olevansa hyvä äiti ja epäonnistuessa maailman huonoin äiti. Kasvatustilanteissa iskee helposti epävarmuus ja masennus, koskien omia taitoja ja mahdollisuuksia. Kasvatustavat ovat melko spontaaneja ja tilannesidonnaisia. Kasvatuksessa on tietyt säännöt ja ellei niitä noudateta, tulee rangaistus. Rangaistus voi olla lempeämpikin, mutta käytössä on myös primitiivisiä rangaistuskeinoja, kuten tukkapölly ja luunappi. Malli rankaisemisesta on usein saatu jo lapsuuden kodista. Lasten kanssa keskustellaan asioista, joskin äänitaso nousee helposti. Rajoja ja rangaistuksia korostava äiti käyttää ongelmatilanteissa lahjontaa sekä kantapään kautta oppimista.

5. Äidistä on moneksi

”Kasvatuksen mahdollisuudet alkavat sylissä ja ne menetetään sylin puutteessa”, kirjoittaa Kinnunen (2003) kirjassaan *Anna mun olla lapsi* (Kinnunen 2003, 31). Tämä lausahdus sopii hyvin aineistosta tärkeäksi nousseeseen asiaan, joka on äidin läsnä oleminen lapsen elämässä. Tutkimukseni on fenomenografinen tutkimus ja se syventyy tarkemmin äitien käsityksiin kasvatuksesta, äitiydestä sekä kasvattamistavoista.

Analyysiä tehdessäni, huomasin vahvasti sen, että puhuttaessa äitiydestä vastaajien mielessä oli erilaiset käsitykset kun taas puhuttaessa kasvatuksesta. Vastaaja painotti eri asioita puhuttaessa äitiydestä ja jätti mainitsematta kokonaan jonkun asian mitä sitten piti tärkeänä kasvattamisessa. Tuloksissa äitiyttä käsittelevää kohtaa täytyy lukea irrallisena kasvatuksen kanssa. Mielestäni ne eivät ole vertailukelpoisia keskenään.

Hougaard (2005) oli kirjassaan kiteyttänyt kasvattamistavat kahdeksaan erilaiseen kohtaan, jossa 4 ensimmäistä menetelmää ovat rangaistusmenetelmiä ja loput positiivisempia tapoja. Tästä mallista mieleen jäi melko negatiivinen kuva kasvattamisesta. Analyysiäni tehdessäni, etteivät tutkimukseni tulokset ole sijoitettavissa tähän Hougaardin malliin. Siksi muotoilin kasvattamistavoista oman kuvion, jossa on yhdeksän erilaista tapaa toteuttaa arkipäivän kasvattamista. Hougaardin mallissa on paljon samanlaisia asioita kuin tutkimukseni tuloksissa (mm. samanlaisia kohtia olivat 1-3 ja 7-8 kohdat). Muissa kohdissa oli lähes samaa, mutta ei silti tarpeeksi. Näistä syistä oman kuvion tekeminen arkipäivän kasvattamistavoista oli tarpeellista. Omassa (yhdeksän kohtaa sisältävässä) mallissa kasvatustavat eivät ole hierarkkisessa järjestyksessä, vaan näistä yhdeksästä eri tavasta koostuu erilaiset kasvattamistilanteissa käytetyt tavat. Jokainen äiti valitsee oman tyylisensä tavan toimia käytännössä. Mallin tarkoituksena on havainnollistaa, että kasvattaminen koostuu erilaisista tavoista, joita käytetään erilaisissa tilanteissa ja erilaisin tavoin. On huomioitava, ettei kasvattaja voi

kaikissa tilanteissa toimia samalla tavalla, vaan tilanne ja moni muu tekijä vaikuttaa siihen, millaisia tapoja käytetään.

Tuloksena saadut neljä äitityyppiä (ohjaava turvallinen äiti, arjen rytmittäminen ja läsnäoleva äitiys, ymmärtävää huolenpitoa korostava äiti sekä rajoja ja rangaistuksia korostava äiti) eivät niin ikään ole tiukkarajaisia kuvauksia. Kuudesta äidistä löytyi jokaisesta piirteitä, jotka korostuvat tilanteen mukaan. Kaikista äideistä löytyy piirteitä, jokaisesta äiti tyyppistä, mutta osalla erilaiset piirteet korostuivat puheessa eniten.

Tuloksista voisi olla apua neuvola ja sosiaalityössä sekä päivähoitossa, etenkin äideillä joiden rooli ja äitiys ovat hukassa. Yksinkertaisten kuvioden avulla voidaan selkeyttää äidin ja kasvatuksen moninaisia vastuualueita. Lisäksi tuloksia voitaisiin käyttää välineenä vanhemmuuden roolikartan kanssa.

5.1. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusaihetta valittaessa pitää muistaa kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimusta ryhdytään tekemään. (Tuomi ja Sarajärvi 2009. 129.) Raportissa on kuvattu Pro Gradu tutkimukseen liittyvää pienimuotoista kvalitatiivista tutkimusta. Päämääränäni oli selvittää äitien näkemyksiä ja kokemuksia kasvattamisesta, äitinä olemisesta sekä arkipäivän kasvatustoiminnasta. Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä aineisto haastattelemalla sekä erilaisilla kirjoitelmilla ja käsitekartalla. Alkuperäinen ideani tarinoiden kirjoittamisella kehyskertomuksen avulla osoittautui hankalaksi. Laitoin kirjoitelmapohjia esikoululle noin 35 ja neuvolankautta jaettavaksi 60 kappaletta. Kirjoitelmia palautui hyvin vähän, joten tämä tiedonkeruu piti unohtaa tuloksettomana. Seuraava vaihe oli teemahaastattelu jossa haastattelin kuutta äitiä.

Toimin itse tutkijana prosessin kaikissa vaiheissa. Aineiston keräsin teemahaastattelulla sekä käsitekartan avulla. Aineiston hankinnan suoritin enemmän syväsuuntautuneesti kuin määrällisesti, koska tutkimushenkilöiden määrä oli pieni (Niikko 2003, 31 – 32). Teema-alueet laadin ennakkoon kirjallisuuden perusteella ja muotoilin kysymykset haastattelutilanteessa sopiviksi.

Aineistonhankinnan suoritin heinäkuun 2008 aikana kirjaston tutkijan huoneessa. Paikka tuntui luontevalta, koska se oli keskeisellä paikalla ja sinne oli kaikkien helppoa tulla haastattelutilanteeseen. Haastattelupyynnön tein puhelimitse ja sovimme samalla käytännön järjestelyistä, kuten lupa nauhoittaa haastattelu. (Eskola ja Vastamäki 2001, 27 – 29, 33 – 37) Ennen haastattelutilannetta annoin vastaajien silmäillä haastattelurungon läpi, jonka jälkeen aloitettiin varsinainen haastattelu. Pysin pitämään omat mielipiteeni poissa keskustelusta ja tarpeen mukaan tarkentaa kysymyksiä ja eri teema-alueita lisäkysymyksillä.

Tutkimuksen eettisyys toteutui kohderyhmän osalta, koska heille tiedotettiin mihin ja miksi tutkimuksen tein. Lisäksi vastaukset käsitellään analyysissä nimettömänä ja raportoinnissa ei paljastu kenenkään henkilöllisyys (Eskola ja Suoranta 1998, 52 - 60). Näin tutkittavat saivat pohtia vapaasti kasvatusta, äitiyttä ja omia kokemuksiaan näistä asioista.

Aineiston kerääminen haastattelemalla onnistui hyvin ja tutkimusongelmiini löytyi hyvin vastaukset aineistosta. Haastattelujen määrä oli pieni, mutta mielestäni ihan hyvä, koska sain melko monipuolisesti asioita irti eri teema-alueista. Suuremman haastateltavajoukon avulla olisi eri teema-alueiden painottuminen korostunut paremmin ja olisi saanut enemmän esimerkkejä aiheista. Lisäksi suurempi vastaajajoukko olisi mahdollistanut aineiston tyypittelemisen positiiviseen ja negatiiviseen kasvatustarinaan asti, mikä oli alkuperäinen tavoitteeni. Lisäksi olen pettynyt siihen, että kirjoitelmien osuus aineistossa jäi pois, koska uskon, että olisi saanut paljon mielenkiintoista aineistoa vielä haastattelun tueksi.

Aluksi analyysi tuntui vaikeaselkoiselta, mutta ryhmittelyn ja kategorioiden luomisen edetessä huomasin aineistosta nousevan monia hyviä asioita. Ensin kokosin jokaisen kysymyksen alle kaikki vastaukset, jonka jälkeen lähdin yhdistelemään vastauksia ja teemakokonaisuuksia. Analyysi onnistui mielestäni hyvin ja sain kerättyä näihin kolmeen teema-alueeseen tärkeitä asioita, jotka havainnollistin taulukon ja kuvion avulla.

Tutkimuksen tärkeä eettinen kriteeri on sisäinen johdonmukaisuus, eli millaisia lähteitä käytetään tutkimuksen perusteluissa. Tutkijan pitää huolehtia, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkimusasetelma sopiva ja raportointi tehdään huolellisesti. Hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaessa tutkijan täytyy huomioida mm seuraavat seikat: huomioida aikaisempi tutkimus, rehellisyys ja tarkkuus tutkimuksen raportoinnissa, suunniteltu ja huolellisesti toteutettu raportointi sekä huomioitava tutkittavien asema,

intimiteettisuoja tms. Raportoinnista tulee käydä ilmi tutkimuksen kohde ja tarkoitus. Lukijalle täytyy selvittää tutkijan sitoumukset, miksi tutkimusta tehdään ja miten tutkijan ajatukset ovat muuttuneet prosessin myötä. Lisäksi lukijalle raportissa tulee näkyä kuinka aineisto on kerätty, tiedonantajat, aikataulu, analyysi, tiedonkeruumenetelmä ja tulokset. (Tuomi ja Sarajärvi 2009. 127 – 140.)

Raportoinnissa olen pyrkinyt huomioimaan edellä olevat seikat ja kirjoittanut auki huomioitani perustellen. Lisäksi olen selvittänyt tutkimuskohteen, aiheen, aineistonhankintamenetelmät ja analyysimenetelmät mahdollisimman tarkasti. Tulokset on koottu suoraan aineistosta ja tutkijan omat näkemykset eivät ole vaikuttaneet tuloksiin ja niiden raportointiin. (Eskola ja Suoranta 1998, 236 - 246.) Raportin kirjoittamisen jälkeen alkuperäinen aineisto hävitetään tietokoneelta ja paperiversiot hävitetään polttamalla.

Näin pienelle joukolle tehdyn tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, koska osallistujamäärä on pieni ja tutkimus suoritettiin yhdessä pienessä kunnassa. Tarkemman ja yksityiskohtaisemman tuloksen saamiseksi olisi ollut tarpeen haastatella useampaa äitiä sekä mahdollisesti ottaa mukaan myös lasten kokemukset äitien kasvattamisesta. Kvantitatiivisella kyselyllä kasvattamisesta ja äitiydestä olisi voinut kysyä tarkemmin ja laajemmalla kohderyhmällä ja näin tulos olisi ollut kattavampi ja tulokset yleistettävämpi. Aihe oli erittäin mielenkiintoinen ja mukaansa tempaava. Prosessin aikana joutui väistämättä pohtimaan myös omia näkemyksiään ja kokemuksiaan tutkimuksen aiheista ja opin itsekin paljon tutkimusta tehdessäni.

Kirjallisuutta tutkimukseen oli hankala valita, koska kirjoja löytyy kasvatuksesta erittäin paljon. Väitöskirjoja äitiydestä ja naiseudesta löytyi muutamia, kuten esimerkiksi Naskalin (1996) ja Tynjälän (2001) väitöskirjatutkimukset. Teoreettinen viitekehys piti koota osa sieltä ja osa täältä, etenkin erilaisten kasvatusoppaiden osalta.

Fenomenografinen tutkimus nähdään eräänlaisena oppimisprosessina, jossa tutkija on oppimassa tutkittavasta ilmiöstä lisää. Fenomenografisen tutkimuksen luotettavuus perustuu aineiston ja johtopäätösten validiteettiin. Validiteetilla on kaksi ulottuvuutta, jotka ovat, että aineiston ja johtopäätösten tulee vastata tutkittavien ajatuksia sekä niiden tulee liittyä tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin. Tulosten aitous kuten myös teoreettisen yleisyyden taso pitää välittyä lukijalle raportissa. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen ja Saari 1994, 152, Uljens 1989, 53 - 54.)

Itse lähdin työstämään graduani etsimällä teoretietoa ja aiempaa tutkimusta asiasta. Pyrin ottamaan teemahaastatteluun sellaisia asioita, joita äidit kasvatuksessa kohtaavat. Minulle oli itsestään selvää, että haluan haastatella äitejä ja heidän käsityksiään. Alun perin hain aineistoa kirjoitelmien kautta, joka olisi ollut mielenkiintoinen tapa saada mahdollisia kuvauksia kasvatustilanteesta tai äidistä, mutta tämä jäi aineiston vähyyden vuoksi saavuttamatta. Teorian kasaamisen jälkeen toteutin haastattelut ja aloin analysoimaan aineistoani. Analyysi eteni aineistolähtöisesti teemoittain ja tulokseksi sain havainnolliset ja kattavat kuviot äitien omista ajatuksista teema-alueittain. Tämän jälkeen vertasin omia tuloksiani Hougaardin 2006 kasvatustilanteisiin ja Korhosen 1994 äitityyppeihin. Analyysissä olen tiedostanut omat käsitykseni, mielipiteeni ja kokemukseni äitinä takalalla, joten en ole antanut niiden vaikuttaa tuloksiin. Kaikki kuviot ja lainaukset ovat suoraan haastateltavien puheenvuoroista otettu ja sieltä pelkistetty. Analyysin myötä minulle on selkeytynyt äitiyden moninainen rooli sekä monipuolinen työnkuva. Olen tyytyväinen saamiini kuvioihin, koska ne tiivistävät hyvin haastateltavien käsitykset aiheista. Prosessi on ollut pitkä ja kivikkoinen. Erilaiset vaihtuvat elämäntilanteet ovat pitkittäneet ja hankaloittaneet työn etenemistä. Mutta työ on kannattanut, nyt ymmärrän kasvattamista ja äitiyttä hukan syvällisemmin muidenkin kuin omasta näkökulmastani.

5.2 Jatkotutkimusaiheita

Mielenkiintoista olisi syventää aihetta syvähaastattelulla. Tarkentaisi aihetta elämänkaarelliseen suuntaan. Tällöin voisi keskittyä muutama kohdehenkilöön ja miettiä heidän kohdallaan miten kasvatuskäsitykset ja äitiyskäsitykset ovat syntyneet. Miten koti ja siellä olleet tavat vaikuttavat tällä hetkellä äidin elämään. Ja miten äiti mahdollisesti toivoisi tulevaisuudessa toimivansa ja oppivansa uusia tapoja.

Toinen tutkimuskohde olisi lapset. Miten he kokevat äidit, oman äitinsä ja ihanne äidin. Lisäksi miten kotona käytetyt kasvatustavat vaikuttavat lapseen. Millaisilla tavoilla lapset motivoituvat toimintaan omasta mielestään helpoiten. Tai millaisista kokemuksista lapsi saa pysyvimpiä muistoja tai traumoja elämäänsä.

Kolmas jatkotutkimusaihe olisi miehen ja naisen käsitysten tutkiminen ja vertaaminen toisiinsa. Miten isä kokee isyyden ja oman roolinsa kasvattajana ja eroaako se paljon äidin käsityksistä. Miten työnjako kasvatuksesta isän mielestä toteutuu ja vaikuttaa perhe elämään.

Lähteet

Ahola, S. 2000. Kamala ihana äiti. WSOY: Juva.

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Gaudeamus:Helsinki. Toinen painos Tammer-paino: Tampere (2004).

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Vastapaino: Tampere.

Belsky, J. 1990. Parental and nonparental child care and children's socioemotional development: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*.

Bion, W. R. 1962. *Learning from Experience*. New York: Basic Books.

de Beauvoir, S. 1993. *Toinen sukupuoli*. Kirjayhtymä: Helsinki.

Bowlby, J. 1988. *A Secure Base, Clinical Applications of Attachment Theory*. Routledge Classics Edition.

Emde, R. N. 1989. The infant's relationship experience: developmental and affective aspects. Teoksessa: Sameroff, A. J. ja Emde, R. N. (toim.) *Relationship disturbances in early childhood*. Basic Books inc.: New York.

Eskola, J. 1997. *Eläytymismenetelmäopas*. Tampereen yliopisto. TAJU: Tampere.

- Eskola, J. ja Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino: Tampere.
- Eskola, J. ja Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Kirjasta Aaltola, J ja Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-Kustannus; Jyväskylä.
- Grönlund, P. 2006. Kauhua herättävä sisäinen äiti. Psykoterapia. 3/2006.
- Hautamäki, A. 2008. Kirjassa Lahikainen, A. R., Punamäki, R-L. ja Tamminen, M. (toim.). Kulttuuri lapsen kasvattajana. WSOY: Helsinki.
- Hautamäki, A. 2001. Kiintymyssuhdeteoria- teoria yksilön kiin(nit)tymisestä tärkeisiin toisiin ihmisiin, kiintymyssuhteen katkoksista ja merkityksestä kehitykselle. Kirjassa Sinkkonen, J. ja Kalland, M. (toim.). Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. WSOY: Vantaa.
- Heikkilä, M. 2005. Kasvatus on välittämistä. Kirjasta Heikkilä, M, ja Luumi, P. Rakasta lasta – Suojele lapsuutta. Gummerrus kirjapaino oy; Jyväskylä.
- Helminen, M-L. 2001. 2 Vanhemmuuden roolikartan käyttö. vanhemmuuden roolikartankäyttökokemuksia. Kirjassa Rautiainen M. (toim.) Vanhemmuuden roolikartta syvennä ja sovela. Varsinais-Suomen lastensuojelu-kuntayhtymä. Suomen kuntaliitto: Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Laurinen, L. ja tutkijaryhmä. 2000. Kasvatustraditiot ja niiden muuttuminen. Kirjasta Laurinen, L. (toim.), Koti kasvattajana, Elämä opettajana kasvatus- ja oppimiskulttuurit tutkimuskohteena. WS Bookwell OY: Juva.
- Hougaard, B. 2005. Curling-vanhemmat ja lapsityrannit. Järkevän kasvattajan käsikirja. WSOY: Juva.
- Hytönen, J. 2007. Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. WSOY: Helsinki.
- Kaakkuri-Knuuttila, M-L. ja Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Gaudeamus: Helsinki.

- Katvala, S. 2001. Missä äiti on? Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House ja Lievestuore: ER-Paino ky.
- Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Kirjasta Hujala, E. (toim.). 2001. Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatus 90 Oy. Gummerrus: Jyväskylä.
- Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Kirjapaja. Gummerrus Kirjapaino OY: Jyväskylä.
- Korhonen, M. 1994. Keski-ikäisten naisten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Psykologian tutkimuksia. Nro. 15. Joensuun Yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Joensuun yliopiston monistuskeskus: Joensuu.
- Koskela, M. ja Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. STAKES, Oppaita 63. Gummerrus: Vaajakoski.
- Kumpulainen, K: ja Kempainen, K. 2000. Lasten psyykkisen häiriintyneisyyden tunnistaminen perusterveydenhuollossa. Katsausartikkeli. Suomen Lääkärilehti 11/2000 VSK 55.
- Kristeva, J. 1986. A new type of intellectual: The dissident. Teoksessa T. Moi (toim.) The Kristeva reader. Basil Blackwell Ltd: UK.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologien näkökulma. Kirjassa Aaltola, J. ja Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS -kustannus: Jyväskylä.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Malinen, K. Sevön, E. ja Kinnunen, U. 2006. Työssäkäyvien pienten lasten äitien ja isien kokemukset vanhemmuudesta. Psykologia 5/2006.

- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3.uudistettu painos. Gummerrus: Jyväskylä.
- Naskali, P. 1998. Tyttö, äiti, kasvatustieteen – Kohti feminiinistä kasvatustietettä. Lapin yliopistopaino: Rovaniemi.
- Naskali, P. 1996. Äitiys ja naisen subjektiivisuus Simone de Beauvoirin ja Julia Kristevan ajattelun pohjalta. Kasvatus 27 (2).
- Niikko, A. 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia. Joensuun Yliopisto.
- Nätkin, R. 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä. Tammer-paino OY: Tampere.
- Pekonen, O. ja Pulkkinen, L. 2002. Sosiaalinen pääoma ja tieto- ja viestintäteknologian kehitys. Esiselvitys. Tulevaisuusvaliokunta teknologian arviointeja 11. Eduskunnan kanslian julkaisuja 5. Edita Prima Oy: Helsinki.
- Pulkkinen, L. Mukavaa yhdessä. 2002. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. PS-Kustannus: Keuruu.
- Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. WSOY: Juva.
- Skodvin, A. 2004. Lapselle rajat kannusta, rajoita, rakasta!. Elämää varten. Gummerrus: Jyväskylä.
- Slater, R. 2007. Attachment: Theoretical development and critique. Educational Psychology in Practice, Vol. 23, No 3. educational Psychology Service, Derbyshire Country Council, UK.
- Convention on the Rights of the Child. 1989.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. (toim.) 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja.
- Tuomi, J. Ja Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö TAMMI: Helsinki.

Uljens, M. 1989. Fenomenografi - forskning om uppfattningar. Lund:studentlitteratur.

Åhlberg, M., 2001. Käsitekartat tutkimusmenetelmänä. Kirjasta Aaltola, J ja Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevälle tutkijalle. PS-Kustannus; Jyväskylä.

Kuviot

Kuvio 1 Kahdeksan kasvatusmenetelmää (Hougaard, 2005)

Kuvio 2 Teemahaastattelun osa-alueiden painottuminen aineistossa

Kuvio 3 Hierarkiamalli naiseudesta

Kuvio 4 Aurinkomalli naiseudesta

Kuvio 5 Äidin työnkuvaan kuuluu

Kuvio 6 Kasvatuksen päämäärät

Kuvio 7 Arkipäivän kasvattamistavat

Taulukot

Taulukko 1 Äitien maininnat teema-alueittain

Taulukko 2 Maininnat äitiydestä

Taulukko 3 Maininnat kasvatuksen päämääristä

Taulukko 4 Maininnat arkipäivän kasvattamistavoista

Liitteet

Liite 1 Kirjoitelmapyyntö esikoululle

Liite 2 Kirjoitelmapyyntö neuvolaan

Liite 3 Teemahaastattelurunko

LIITE 1. Kirjoitelmapyyntö esikoululle

1. huhtikuuta 2008

Hyvä äiti !

Olen kasvatustieteen alalta gradua tekevä sivutoiminen opiskelija. **Tutkimukseni käsittelee äitiyttä ja äitien kasvatuskäsityksiä. Toivon sinun osallistuvan tutkimukseen, joka toteutetaan koulun esikoulussa huhtikuussa 2008.** Tarkoituksena on, että sinä äitinä kirjoitat kirjoitelman jostakin positiivisesta, mielestäsi hyvin menneestä kasvatuskokemuksesta lastesi kanssa. Kuvaat kirjoitelmassasi mahdollisimman tarkkaan tilanteen kulun ja kaikki siihen liittyvät tekijät, paikat, mukanaolijat yms. Kirjoitelmassa ei tarvitse kiinnittää huomiota äidinkielen muotoseikkoihin.

Kirjoitelmasi ja siihen liittyvät tunnistetiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia, joten raportissani tai tutkimuksen missään vaiheessa ei henkilöllisyytesi paljastu. Kaikki kirjoittamasi tiedot siis ovat vain minun luettavana.

Toivon, että palautat kirjoitelman oheisessa suljetussa kirjekuoressa ”reissarin” välissä esikoululle 18.4 mennessä. Pyydän niitä äitejä, jotka ovat vapaaehtoisia haastateltavaksi, kirjoittamaan lomakkeeseen yhteystietonsa. Otan heihin yhteyttä myöhemmin ja sovin haastattelusta.

Yhteydenottoasi odottaen

Maria Repo

Kirjoitelma hyvästä kasvatuskokemuksesta

Äidin nimi:

Ikä vuosina:

Koulutus:

Lasten lukumäärä, sukupuoli ja ikä:

Suostun tarvittaessa haastateltavaksi: KYLLÄ

EI

Yhteystiedot:

Kirjoita pienimuotoinen tarina/kirjoitelma POSITIIVISESTA, MIELESTÄSI HYVIN MENNEESTÄ KASVATUSKOKEMUKSESTA. Kuvaile tilanne mahdollisimman tarkkaan omin sanoin (mikä tilanne, ketä paikalla, mikä hyvin, mikä huonosti, mikä oli kasvatuksellinen hyvä opetus yms.). Huomioi, että kirjoitelmassa on tarkoitus kuvata tilanne, jossa sinä toimit äitinä - siis ei ole tarkoitus muistella omia lapsuus kokemuksia. Jatka tarpeen mukaan toiselle puolelle arkkia.

LIITE 2. Kirjoitelmapyyntö neuvolaan

30. maaliskuuta 2008

Hyvä äiti

Olen kasvatustieteen alalta gradua tekevä sivutoiminen opiskelija. **Tutkimukseni käsittelee äitiyttä ja äitien kasvatuskäsityksiä. Toivon sinun osallistuvan tutkimukseen, joka toteutetaan lasten neuvoloissa huhti- ja toukokuussa 2008.** Tarkoituksena on, että sinä äitinä kirjoitat kirjoitelman jostakin positiivisesta, mielestäsi hyvin menneestä kasvatuskokemuksesta lastesi kanssa. Kuvaat kirjoitelmassasi mahdollisimman tarkkaan tilanteen kulun ja kaikki siihen liittyvät tekijät, paikat, mukanaolijat yms. Kirjoitelmassa ei tarvitse kiinnittää huomiota äidinkielen muotoseikkoihin.

Kirjoitelmasi ja siihen liittyvät tunnistetiedot ovat ehdottoman luottamuksellisia, joten raportissani tai tutkimuksen missään vaiheessa ei henkilöllisyytesi paljastu. Kaikki kirjoittamasi tiedot siis ovat vain minun luettavana. Jos ett halua osallistua myöhemmin toteutettavaan haastatteluun, sinun ei tarvitse täyttää lomakkeen alussa olevia nimi ja yhteystietokohtia. Tällöin lähettäessäsi sähköpostia, tallennan vain kirjoitelmasi, en sähköpostiosoitettasi.

Mikäli olet halukas osallistumaan tutkimukseen, ota minuun yhteyttä sähköpostitse mahdollisimman pian kuitenkin huhti- tai tokokuun aikana. Laitan sinulle kirjoitelmapohjan liitetiedostona, johon voit kirjoittaa ja laittaa sen takaisin sähköpostitse. Ohessa mietintääsi varten kyseinen lomake. Voit myös halutessasi kirjoittaa käsin ja palautaa lomakkeen suljetussa kirjekuoressa neuvolaan toukokuun 2008 loppuun mennessä.

Yhteydenottoasi odottaen

Maria Repo

Kirjoitelma hyvästä kasvatuskokemuksesta

Äidin nimi:

Ikä vuosina:

Koulutus:

Lasten lukumäärä, sukupuoli ja ikä:

Suostun tarvittaessa haastateltavaksi: KYLLÄ

EI

Yhteystiedot:

Kirjoita pienimuotoinen tarina/kirjoitelma POSITIIVISESTA, MIELESTÄSI HYVIN MENNEESTÄ KASVATUSKOKEMUKSESTA. Kuvaile tilanne mahdollisimman tarkkaan omin sanoin (mikä tilanne, ketä paikalla, mikä hyvin, mikä huonosti, mikä oli kasvatuksellinen hyvä opetus yms.). Huomioi, että kirjoitelmassa on tarkoitus kuvata tilanne, jossa sinä toimit äitinä - siis ei ole tarkoitus muistella omia lapsuus kokemuksia. Jatka tarpeen mukaan toiselle puolelle arkkia.

LIITE 3. Teemahaastattelurunko

Haastattelu on osa tutkimustani, joka kuuluu kasvatustieteen maisterin pro gradu työhön. Tutkimus käsittelee äitien käsityksiä äitiydestä ja kasvatuksesta. Kaikki haastattelun aikana esiin tulevat asiat ovat luottamuksellisia ja vain minun käytössäni olevia. Missään vaiheessa raportin kirjoittamista ei teidän henkilöllisyytenne paljastu. Toivon että kerrot vapaasti asiat miettimättä lauserakenteita tai sellaisia.

1) taustatiedot

- ikä
- koulutus
- lasten lukumäärä, ikä ja sukupuoli
- minkä ikäisenä sait ensimmäisen lapsesi
- perherakenne (ydinperhe, uusioperhe, yksinhuoltaja tms.)
- mitä teet tällä hetkellä työksesi tms.
- millaisesta perheestä itse olet

2) näkemykset äitiydestä

- mitä sinulle tulee mieleen sanasta äiti/äitiys
- millaisia kokemuksia sinulla on omasta äidistäsi
- millainen äiti sinä olet omasta mielestäsi
- mitä äitiys merkitsee sinulle
- mitkä ovat mielestäsi hyvän äidin ominaisuudet entä huonon
- mitä äitinä olemiseen kuuluu
- mitä haluaisit vielä oppia äitinä olemisesta
- miten yhdistät työelämän ja äitinä olemisen
- mitä mieltä olet väitteestä, että nainen on luotu vain synnyttämään lapsia ja hoitamaan heitä.

3) näkemykset kasvatuksesta

- mitä ajatuksia sinulle tulee mieleen sanasta kasvatusta
- mitä kasvatukseen kuuluu

- millainen on hyvä kasvattaja yleisesti
- millainen työnjako mielestäsi on äidillä ja isällä kasvatus asioissa ja / onko työnjakoa
- mitä sinun mielestäsi liittyy sanaan kuri
- onko kasvatuksella ja kurilla eroja ja jos on millaisia eroja sinun mielestäsi
- mitä sinun mielestäsi liittyy sanaan rajat
- onko kurilla ja rajoilla eroa ja jos on niin millainen ero
- millaista merkitystä mielestäsi on rajojen asettelulla kasvatuksessa

Kasvatussuuntauksia/mielipiteitä:

- millaisia mielikuvia sinulle tulee käsitteestä vapaa kasvatustilanne
- millaisia mielikuvia sinulle tulee käsitteestä autoritaarinen kasvatustilanne (toimitaan aikuisen (ylempi/viisaampi/vanhempi) ehdoilla)
- millaisia mielikuvia sinulle tulee käsitteestä demokraattinen (tasa-arvoinen) kasvatustilanne (lapsen ääni kuuluville)
- millaisia mielikuvia sinulle tulee käsitteestä lapsikeskeinen kasvatustilanne
- mihin näistä suuntauksista laittaisit oman kasvatustilanteesi

4) arkipäivän kasvatustilanteet

- miten toimit arkipäivän kasvatustilanteissa lastesi kanssa
- miten palkitset/kehut lastasi
- miten rankaiset lastasi
- miten ohjaat ja asetat rajoja lasten toimintaan ja tekemiseen
- miten valmistat lastasi uusiin tilanteisiin
- toimiiko pojille ja tytöille samanlaiset kasvatustavat
- jos ei niin miten ne eroavat toisistaan ja miksi
- onko sinulla hyviä periytyneitä kasvatuskäytäntöjä entä huonoja
- huomaatko toimivasi kasvatustilanteissa samalla tavalla kuin äitisi, isäsi tai joku muu tuntemasi henkilö.
- oletko lukenut kasvatuksesta kirjoitettuja kirjoja ja oppaita? oletko saanut niistä vinkkejä omaan kasvatukseen
- oletko katsonut tv:stä kasvatustilanteita esim. lapsityrannit tms. oletko saanut niistä mitään omaan kasvatukseeni vahvistusta/uusia ideoita tms.
- Kerro yksi sinun mielestäsi ”hyvä” kasvatustilanne, jossa koit onnistuneesi (tapahtuma, siihen osallistujat, oma suhtautumisesi, lapsen suhtautuminen yms.)

- Kerro/muistele yksi mieleenpainuva sinun mielestäsi ”huono” kasvatuskokemus, jossa koit epäonnistuneesi

Lopuksi:

- haluatko vielä sanoa jotain, miten koit haastattelun

5 lopuksi pyydän piirtämään/kirjoittamaan paperille naiseuden roolikartan, eli pyydän haastateltavaa miettimään erilaisia rooleja, joita hänellä on tämänhetkisessä elämäntilanteessa.